

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
540

Subotica, 9. kolovoza 2013. Cijena 50 dinara

PTICE VOJVODINE

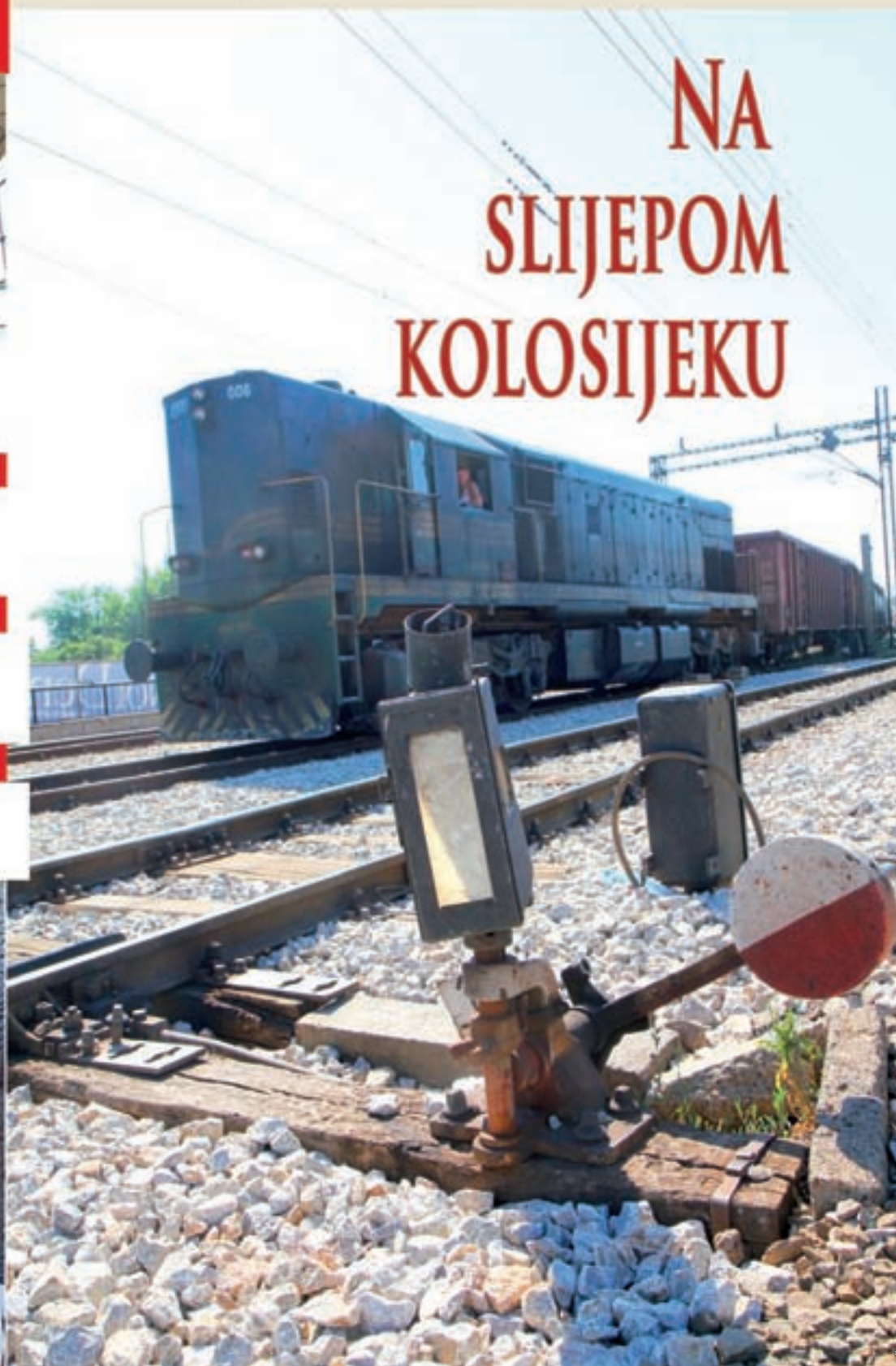

FESTIVAL KULTURE
NA TROMEDI

KUDA IDE ŠKOLSTVO?

AKTIVNO LJETOVANJE
TAVANKUĆANA

INTERVJU
NINA KLEFLIN

NA SLIJEPOM KOLOSIJEKU

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

POSTAVITE FOTO OGLAS

**JEDNOSTAVNO,
BRZO,
LAKO...**

Svaštara ONLINE Informativne novine u Svaštari **PLUS**

Naslovna Prodaja oglasa Marketing Kontakt

TRAŽI

8579 Rezultata pronadjeno za Automobili - prodaja

Filtriraj rezultate

Cena: 0 € - 500 €

Ogledi sa slikom

Kategorije

- Automobili
- Imovina
- Poslovanje
- Usluge
- Veštanstvo
- Graditeljstvo
- Tehnika
- Elektronika

4041
253
79
3295
222
803
2567
51
192
120
89

462
345
615
50

444
178
142
1152

2155
991
1101

171
730
108
1044
1040
1101
367

8579
196
72
831
187
2320
910
255

5174
732
175
2160
512
880

Kupujem Peugeot
Kupujem Peugeot 307 koje je izmucna od 2004. godine
dizel ili benzinski 2.0 litra sa 160 konjskih snaga i namjeru stit...

automobili
Fiat puma 2004 klima benz ali el starla maglenja ob
el podizaci perfektno stanja

ford eskort
ford eskort 89 god reg do marta gas leg antenije motor
odlican gume prednje zmske zadnje lezije chene bice
goudan

prodaja
Prodajem jagu fr 2006, metalni staklo, pres au
3000km, EXTERA

Renault megan
Renault megan 1.6 16v, 91 god registrovan do 22.02.2013.
izmucna, manualna klima, el podizaci, abs, zerclo, cr 66

fiat grande punto 1.3 mjet
auto u odlicnom stanju bez ulaganja i lakoz, genc nove
meseci zmske gume goudura lezije guma, srt benzici dsa

potrazujem dobar porodicni
potrazujem dobar porodicni auto-omni u zarneni budim
gr plac u balapaci-ogd-est av sa barmejom goudur...

opel astra g
opel astra g karavan, 1.4 16v, prvo opreme, automata,
preko 140000km, vrsn idos

Passat B5 1.9 TDI
Passat B5 1.9 TDI 1997Q. Stari omz sa realnom
izmucraajem, motor i smetja odlicni. Ali zeli dobar auto sa

FIAT PUNTO .. SPORTING * 1.9 JDTI
Fiat punto 1.9 JDTI, Sporting * 2002 u u...

EUR 111.1
USD 83.1
CHF 90.6
GBP 130.1
AUD 85.61
CAD 83.31
JPY 0.89
HRK 14.71
KWD 294.37
HUF 0.38
BAM 57.01

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Vruća ADSL akcija

**Prijavi se do kraja kolovoza i iskoristi
nevjerojatnu ljetnu akciju!**

ADSL MAX 10 paket, sada dobijaš po cijeni paketa ADSL MAX

* Akcija traje do 31. kolovoza!

**SURFUJ DUUUPLO BRŽE,
PO NIŽOJ CIJENI!**

Detalji na sajtu:
www.tippnet.rs

Karađorđev put 2, Subotica 024/555-765

Privatna stomatološka ordinacija

**Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge**

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

Marsovci neće doći

Radio dramu »Rat svjetova«, koju je režirao Orson Welles, a napisao je sličnoga prezimena H. G. Wells, emitirao je davne 1938. godine, radio CBS. Drama je realizirana kao direktan prijenos invazije Marsovaca na zemlju, jer je dramatizacija urađena tako da sve zvuči kao direktan radijski prijenos događaja. Na početku je drama emitirana kao povremene vijesti, koje su prekidane glazbom, a zatim drama prerasta u izvješće o pustošenju ljudi od strane Marsovaca. Tijekom emitiranja, u Americi se širila panika, ljudi su povjerovali »informacijama« objavljivanim na radiju. Iako je to bila fikcija, slušatelji su navikli da su informacije koju čuju na radiju istinite.

Bilo nekada, a danas skoro da i nema vijesti koje mogu privući dužu pozornost, pa čak ni zabrinutost u slučaju nesreća, jer se to događa nekima drugima, a opet, kojima se to događa, imaju dovoljno vlastite nevolje da bi još pratili i vijesti. Tropski val je zahvatio i Srbiju i države regije, temperature u pojedinim mjestima dosežu i do 40 stupnjeva Celzija, liječnici savjetuju građane da piju dosta tečnosti, nose laganu odjeću i ne izlažu se suncu, tako da će u ovoj vrelini malo koga zabrinuti vijest da je Vojvodina početkom prošloga stoljeća imala najgušću mrežu pruga u Europi, a danas tek 712 kilometara vojvođanskih pruga ima zadovoljavajuće uvjete za odvijanje putničkog i teretnog prometa. Uz ovu tužnu sliku ostaje nam poslušati blues glazbenu ilustraciju Cisko Houstona »900 miles«, pjesmu u kojoj se čuju i ovi stihovi: »Skačem u prvi vlak za jug i kumim strojovođu Bogom – do jutra ćeš me odvesti kući i – zbogom!«.

No, ne ide to uvijek baš tako lako, znaju to putnici, a u pauzi, dok pišem ovaj uvodnik, čitam da je željeznički promet na barskoj pruzi uspostavljen u ponedjeljak, nakon što je podignuta lokomotiva u mjestu Turica kod Užica, koja je islznula s tračnica. Vlak je tako nastavio putovanje k crnogorskom primorju, a prateći vijesti, postalo mi je još toplije kada sam saznao da će račun za struju u kolovozu biti veći za oko 11 posto, pa kad sam još pomislio na rast cijena hrane koje skuplja električna energija povlači za sobom, curkom curi znoj, no, nakon vijesti da će RTV u naredne dvije godine biti financirana iz proračuna, malo mi je lakše, jer to znači održivo funkcioniranje ove ustanove, makar za dvije godine, uključujući i rad uredništva na manjinskim jezicima.

Dakle, bez brige, Marsovci neće doći, ali će vijesti i dalje biti.

Z. S.

9. kolovoza 2013.

SADRŽAJ

AKTUALNO

UGROŽENO INFORMIRANJE NA JEZICIMA NACIONALNIH MANJINA.....7

TEMA

Kuda ide školstvo?

NEISPRIČANA PRIČA.....10-11

INTERVJU

Nina Kleflin, kazališna redateljica iz Zagreba

POSAO ZA »POGLAVICE«...12-13

SUBOTICA

Uporaba droga među subotičkim školarcima

USPJEŠNI PREVENTIVNI PROGRAMI.....18

DOPISNICI

DUŽIJANCE U ĐURĐINU I LJUTOVU.....24-25

KULTURA

Podunavski dan kulture »Trojni susreti« u Bezdanu

FESTIVAL KULTURE I TRADICIJE NA TROMEĐI.....32-33

SPORT

Biciklistički klub »Jednota« iz Šida

VRIJEDNA EKIPA S PUNO PRIZNANJA.....50

Obilježen Dan pobjede i domovinske zahvalnosti RH

Počela je sezona parada, prva je održana u Budvi, relativno nezgodno. Zbog sukoba se sudionici nisu mogli pješice vratiti iz grada, pa su transportirani čamcima. Najavljena je parada i u Podgorici, a očekuje nas i beogradska, zagrebačka, splitska. Očekuju nas izvješća nalik na ratna, statistike o broju povrijeđenih, broju angažiranih policajaca, broju pretučenih osoba.

Naravno, radi se o takozvanoj gej-paradi, tj. prideu, što na egleskom znači ponos. Šetnja ponosa je dugogodišnji običaj sa Zapada da LGTB populacija (lezbijke, gejevi, transrodne osobe i biseksualci) prikažu svoj ponos. Oni se osjećaju diskriminiranim zbog svoje nekonvencionalne seksualne orijentacije i žele pokazati kako usprkos tome imaju građanska prava, uključujući i pravo na okupljanje. Oni ne žele da ih društvo izolira kao neke zarazne gubavce, nastoje biti vidljivi kako ih ne bi prenebavali. Zadaća je sekularne države da im to i omogući, naime oni su lojalni državljani, plaćaju porez i priznaju državu, pa bi trebali i uživati svoja prava.

U čemu je onda problem? Problem je u tome što je seksualno pitanje i dalje tabu. Može se demonstrirati u ime bilo čega i to ne bi bio toliki skandal kao demonstrirati radi seksa, pogotovo nekonvencionalnog. Većina ljudi živi spolnim životom, ali ga ne reklamira, otpor javnosti je lako shvatiti. No, nije lako shvatiti svu tu mržnju koja se projicira prema sudionicima prajda. Kako si neki huligani, sitni kriminalci i siledžije mogu uzimati za pravo nekome zabranjivati nešto. Pogotovo ne shvatam religiozne osobe koje žele spriječavanjem i nasiljem postići religiozni cilj. Jer, u religioznom smislu, nije samo ta nastranost sporna, već i nasilje kojim se pokušava suzbiti. Ako, pak, te osobe proglasimo bolesnima, hoćemo li im plaćati invalidske mirovine?

Sve je ovo zakomplicirano, jer se javljaju i skupine koje se zalažu za legalizaciju spolnih odnosa s djecom određenog uzrasta i sličnih perversija. U nekoj točki se ipak društvo mora oduprijeti zlouporabi spolnosti. Sve ovo pišem jer se pojavila vijest kako će Anglikanska crkva početi vjenčavati ljude u istospolne brakove. To je ipak pretjerano, potkopava smisao Božjeg plana koji bi crkva morala zastupati. Između zabrane i izjednačavanja s klasičnim brakom leži ogroman prostor slobode. U tom prostoru ispoljava se savjest.

Bojim se da će nas agresivna sekularizacija dovesti do toga da će se ne samo dokinuti nadmoć crkve nad državom, već će se polako uspostavljati supremacija države nad crkvom. Dakle, država će određivati pravila za crkvu, kao s istospolnim vjenčanjima. Tada će možda vjernici organizirati svoj prajd. Hoće li LGTB dati svoju potporu toj paradi ili će netko i na nas bacati kamenice?

Nikola Perušić

Središnja proslava 18. obljetnice Dana pobjede i domovinske zahvalnosti RH održana je u Kninu. Zastavu na tvrđavi podignuli su branitelji, i to, baš kao i 1995., točno u 9,43. Tvrđavu je zatim preletio MIG Hrvatskoga ratnog zrakoplovstva i ispaljeno je 18 plotuna. Prema spomeniku Oluji krenuo je svečani mimohod Oružanih snaga, policije i braniteljskih udruga. Svečanost je ove godine u znaku oslobađajućih presuda generalima *Anti Gotovini* i *Mladenu Markaču*, koji su pozdravljeni ovacijama.

Potpuno suprotno pozdravljen je predsjednik Vlade *Zoran Milanović*. Čim je najavljen, počeli su zvižduci. Prekidali su ga povcima i zviždanjem tijekom cijelog govora. Na kratko je izviždan i predsjednik *Ivo Josipović*.

Prigodnim govorom prvi se put u 18 godina javnosti obratio i predstavnik braniteljske populacije - umirovljeni general *Damir Krstičević*, jedan od zapovjednika u Oluji, koji je na čelu 4. gardijske brigade ušao u oslobođeni Knin. General Krstičević posebnu je zahvalnost iskazao obiteljima poginulih i stradalih branitelja te generalima koji su borbu za slobodu u Haagu vodili sve do 16. studenog 2012. Istaknuo je da mlade treba obrazovati i učiti ih kako da vole domovinu.

Premijer Milanović istaknuo je da je tu obranjena Hrvatska, ne na zločinu već srcem i znanjem. »Hrvatski put bio je težak put, najteži put koji je jedna članica EU-a ikad imala«, rekao je premijer, čiji je govor bio prekidano zviždanjem i negodovanjem okupljenih.

»Oluja je omogućila slobodu«, rekao je predsjednik RH *Ivo Josipović*, čestitavši na akciji generalu *Anti Gotovini*. »Ponosni smo na uspjeh u ratu, ali najviše cijenimo mir. Treba pružiti ruku onima koji su na drugoj strani te pronanaći naše nestale«, istaknuo je.

Predsjednik Sabora *Josip Leko* rekao je da je Hrvatska prije 18 godina pobjedonosno osigurala budućnost. »Branitelji su osigurali temelj svim današnjim vrijednostima«, dodao je.

Nakon središnje proslave potpredsjednik Vlade i ministar unutarnjih poslova *Ranko Ostojić*, ministar obrane *Ante Kotromanović* i ministar branitelja *Predrag Matić* organizirali su u Hrvatskom domu u Kninu prijam za ratne zapovjednike i sudionike Oluje. (HRT)

9. kolovoza 2013.

Ugroženo informiranje na jezicima nacionalnih manjina

Zamjenica pokrajinskog ombudsmana za zaštitu prava nacionalnih manjina *Eva Vukašinović* sastala se 2. kolovoza u prostorijama RTV Vojvodine s predstavnicima manjinskih redakcija ove pokrajinske radiodifuzne ustanove. Razgovaralo se o teškoj financijskoj situaciji, zbog koje je dovedeno u pitanje normalno i održivo funkcioniranje ove ustanove, uključujući i rad uredništava koja informiranje vrše na jezicima nacionalnih manjina.

Zamjenica *Eva Vukašinović* je na sastanku istaknula da je Republika Srbija potvrdila Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina i ratificirala europsku povelju o regionalnim ili manjinskim jezicima i na taj način, između ostalog, preuzela i jasno definirane obveze u oblasti informiranja na jezicima nacionalnih manjina. Provođenje Okvirne konvencije prati Komitet ministara Savjeta Europe preko izvješća koja se dostavljaju generalnom tajniku periodično i svaki put kad Komitet ministara to zahtjeva. Generalnom tajniku Savjeta Europe se periodično podnosi i izvješće o mjerama koje su poduzete u primjeni odredaba povelje. Ukoliko bi se ukinulo informiranje na jezicima nacionalnih manjina, ili bi se ono svelo na manju mjeru, ta bi činjenica morala biti predmet budućih izvješća, što bi dovelo do negativnih posljedica, navodi se u priopćenju pokrajinskog ombudsmana.

Atila Marton, pomoćnik glavnog i odgovornog urednika RTV-a, istaknuo je da se pokrajinska radiodifuzna ustanova, samim tim i uredništva koja informiraju na manjinskim jezicima, suočava s brojnim problemima. Kao najveće ističe neodgovarajuću starosnu strukturu uposlenih, političke pritiske koje trpe manjinska uredništva, ali i potpuno pogrešno shvaćenu ulogu manjinskih medija u društvu zasnovanu na shvaćanju da manjinski mediji trebaju služiti isključivo očuvanju kulturne tradicije manjinskih nacionalnih zajednica.

Pokrajinski ombudsman podsjeća u priopćenju da je stavkom 2. članka 20. Ustava Republike Srbije propisano da se dostignuta razina ljudskih i manjinskih prava ne može smanjivati, a eventualnim prestankom informiranja na jezicima nacionalnih manjina ili smanjivanjem obima i kvalitete informiranja ne samo da se neće izvršavati preuzete obaveze iz navedenih međunarodnih dokumenata, već će se kršiti i Ustav Republike Srbije. Potrebno je da svi relevantni politički faktori u zemlji u što skorije vreme pronađu adekvatan i prije svega na duži rok održiv model financiranja i funkcioniranja pokrajinske radiodifuzne ustanove, imajući u vidu činjenicu da se na europskom putu naše države neće tolerirati nepoštovanje Ustava i neizvršavanje međunarodnim ugovorima preuzetih obveza.

Udžbenike osigurao HNV

Udžbenici za razrede od prvog do četvrtog osnovnih škola, naći će se početkom školske godine na klupama učenika hrvatskih odjela subotičkih škola, javljaju iz Hrvatskog

nacionalnog vijeća (HNV). Iako su obećanja o financiranju izrade udžbenika stigla iz vrha srbijanske vlasti, udžbenike će vlastitim sredstvima osigurati HNV. U cilju ubrzavanja procesa oko dobivanja suglasnosti na ove udžbenike, predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća sastali su se koncem prošloga tjedna s ravnateljicom Ureda za ljudska i manjinska prava dr. *Suzanom Paunović*.

S. Jurić
Radio Subotica

RTS i RTV dvije godine na proračunu

Javni medijski servisi, Radio-televizija Srbije i Radio-televizija Vojvodine, u sljedeće dvije godine financirat će se iz proračuna, a po isteku tog roka pronaći će se način za njihovo financiranje putem pretplate ili naknade, kazao je pomoćnik ministra kulture i informiranja *Dragan Kolarević*.

On je kazao da ima velikih protivnika tom načinu financiranja, jer medijski stručnjaci smatraju da »oni koji kontroliraju proračun, samim tim mogu kontrolirati i poslovanje i program javnih servisa«. *Kolarević* je, međutim, objasnio da zakonska rješenja predviđaju mehanizme kojima će se to spriječiti jer će se novac prebacivati izravno, te nitko neće moći utjecati na sumu koja se prebacije ili na to kada se ona prebacuje javnim servisima.

Kada je riječ o medijima na lokalnoj razini, on je podsjetio da država i u tom slučaju ima obvezu povući se iz medija. To znači da neće biti izravnog financiranja, već će se prijeći na projektno.

»Općine, Grad Beograd ili lokalne samouprave će raspisivati natječaje u području informiranja sukladno potrebama građana na lokalnoj razini. Te potrebe su definirane u Zakonu o javnom informiranju i medijima. Na natječaje će svi moći konkurirati, i oni koji su do sada financirani iz proračuna i privatni, a stručna povjerenstva će odlučiti tko najviše odgovara«, kazao je *Kolarević*.

Upitan o povlačenju države iz medija, on je rekao da je to imperativ koji dolazi iz Europe, gdje uglavnom funkcionira projektno financiranje, ali je objasnio da se često ističe i kako se »država ne mora povlačiti iz medija, ali ne smije urušavati odnose na tržištu«.

Predstavljanje knjige »Bunjo dida moga«

U okviru obilježavanja dana kada je 1869. biskup *Ivan Antunović* uputio javni poziv na osnivanje »Pučkih novina«, bit će održano predstavljanje knjige pjesama »Bunjo dida moga« *Milana Krmpotića*, bunjevačkoga književnika iz Senja.

Predstavljanje će se održati u četvrtak 15. kolovoza, u 19 sati u prostorijama HKPD »Matija Gubec« u Tavankutu. Uz autora, o knjizi će govoriti prof. *Katarina Čeliković*.

VOJVOĐANSKA ŽELJEZNICA NA SLIJEPOM KOLOSIJEKU

Zapuštena nekada najgušća europska mreža

Skoro 500 kilometara pruga u Vojvodini je izvan funkcije ili demontirano. * Tek 712 kilometara vojvođanskih pruga ima zadovoljavajuće uvjete za odvijanje putničkog i teretnog prometa. * Za revitalizaciju i remont vojvođanskih pruga treba skoro 175 milijuna eura

Početkom prošloga stoljeća Vojvodina je imala najgušću mrežu pruga u Europi. Iako je željeznica u Vojvodinu stigla 29 godina poslije početka željezničkog prometa u Engleskoj, za samo nekoliko desetljeća Vojvodina je imala tri puta gušću mrežu pruga nego li Engleska. No, od početka prošloga stoljeća mnogo toga se pomijenilo, a vojvođanska željeznica danas je samo tužna i ružna slika onoga što je nekada bila. U tu sliku savršeno se uklapa somborski željeznički čvor koji je nekada imao sedam pružnih pravaca. Danas tri pravca nisu u funkciji, pa tako vlakovi desetljećima ne prometuju na pruzi Sombor-Bereg, Sombor-Ridica i Sombor-Stapar-Odžaci, a na pravcu prema Apatinu tek ponekad prođe neki vlak. Pruga Sombor-Stapar-Odžaci je demontirana, kao i pruga Sombor-Ridica. Zanimljivo

je da je dio pruge kod Ridice krajem četrdesetih godina prošloga stoljeća demontiran i odnesen u Albaniju. Promet se još redovito odvija na pruzi Subotica-Sombor, Sombor-Vrbas i Sombor-Bogojevo.

PRUGE IZVAN FUNKCIJE ILI DEMONTIRANE

Prva pruga na teritoriju današnje Srbije bila je upravo u Vojvodini. Bio je to pravac koji je Belu Crkvu povezivao s današnjim rumunjskim dijelom Banata. Prva pruga izgrađena u Bačkoj bila je pravac Sombor-Subotica-Segedin i otvorena je 1869. godine. Koliko je to bio značajan trenutak govori i podatak da je prvi vlak koji je ušao na somborski željeznič-

ki kolodvor dočekalo 8.000 Somboraca. »Prema podacima Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova u Vojvodini ima 1.735 kilometara pruga, što čini 45 posto ukupne pružne mreže u Srbiji. »Od tih 1.735 kilometara samo 97 kilometara su dvokolosječne pruge, a elektrificirano je samo 245 kilometara.

Od ukupne dužine željezničke mreže u Vojvodini, 494 kilometra su magistralne pruge. Mrežu ostalih pruga čine pruge koje su danas kategorizirane kao regionalne (483 km), koje povezuju regije s magistralnom mrežom i imaju veliki značaj u regionalnom razvoju zemlje, i lokalne pruge (381 km), koje imaju ulogu povezivanja sa

RUSKI VLAKOVI POPRAVILI STANJE

Od 12 novih ruskih dizel-motornih garnitura u Vojvodinu je stiglo šest. Nove garniture prometuju na prugama Ruma-Šabac, Subotica-Sombor-Bogojevo, Subotica-Horgoš, dvije garniture su na pravcu Beograd Dunav-Vršac, a posljednja je stigla na dionicu Sombor-Bogojevo- Novi Sad.

Vojvodanska željeznica
na slijepom kolosijeku

željeznicom lokalnih centara i industrijskih korisnika. Postoji i 149,5 km pruga koje su deklarirane kao »ostale kraće pruge«. Kategorija 'pruge izvan funkcije' se odnosi na one pruge na kojima je obustavljen promet, ali nisu demontirane, i njihova dužina u Vojvodini iznosi 228 kilometara. Na kraju, postoji 257,8 kilometara demontiranih pruga, a republičkim i pokrajinskim prostornim planovima predviđeno je da ovi koridori ostanu kao željezničko zemljište«, kaže za »Hrvatsku riječ« *Dragan Micić*, načelnik Odjela za industriju, promet i telekomunikacije u Pokrajinskom tajništvu za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova. U veoma lošem teh-

ničkom stanju je 283 kilometra lokalnih pruga na kojima je dozvoljeno osovinsko opterećenje od 12 do 14 tona po osovini. Minimum tehničkih uvjeta za promet ispunjava 740 kilometara pruga i na njima je dozvoljeno opterećenje 16 do 18 tona. Tek 712 kilometara vojvođanskih pruga ima zadovoljavajuće uvjete za odvijanje putničkog i teretnog prometa i to su koridorske, magistralne i dijelovi regionalnih pruga s nosivošću od 20 i 22,5 tona po osovini.

NEISKORIŠTENI INDUSTRIJSKI KOLOSIJECI

Najznačajniji nositelji robnog transporta u Europi su i dalje industrijske pruge i industrijski kolosijeci, koji omogućavaju prijevoz »od vrata do vrata«, no, kod nas to nije tako. Iako se više od 40 posto industrijskih kolosijeka u Srbiji nalazi na teritoriju Vojvodine njihovo korištenje je minimalno. »Pojednim gospodarskim društvima, uslijed loše željezničke infrastrukture, onemogućen je ili dobrim dijelom ograničen pristup željezničkom robnom prijevozu. Takav problem imaju 'Lafarge' iz Beočina, 'Tarket' iz Bačke Palanke, MSK Kikinda, 'Hipol' iz Odžaka, tvornice šećera u Žablju, Crvenki, Kovačici. Treba imati u vidu da je do sredine osamdesetih godina prošloga stoljeća u Vojvodini funkcioniralo svih 1.735 kilometara pruga, kao i skoro svi industrijski kolosijeci. Bilo je dovoljno lokomotiva za vuču, manevarskih lokomotiva i potrebni broj teretnih kola. Na teritoriju Vojvodine tadašnja Željeznička transportna organizacija Novi Sad prevozila je oko 10 do 12 milijuna tona robe, bez tranzita, u okviru

tadašnje države. Usporedbe radi, sada Željeznice Srbije prevoze 14 do 16 milijuna tona robe na 3.800 kilometara pruga i to s tranzitom. Danas u Vojvodini nema dovoljno lokomotiva za vuču, nema manevarskih lokomotiva i nema dovoljno vagona, što uvjetuje da se zahtjevi tržišta ne mogu ispuniti. Naime, odnos ponude željezničkih kapaciteta i potražnje je u odnosu jedan prema tri. I pokraj tako lošeg stanja na teritoriju Vojvodine uspijeva se prevesti od četiri do šest milijuna tona robe, bez tranzita«, kaže Micić.

rom na gustu mrežu pruga »Uz odgovarajuću rekonstrukciju ili nabavu vozničkih sredstava moguće je osigurati pouzdan i jeftin prijevoz putnika, s obzirom na povoljnu gustoću mreže pruga, što bi imalo značajne efekte na stanovništvo i gospodarstvo. Karakteristične pruge s potencijalima prijevoza putnika i robe iznad prosjeka su Novi Sad-Odžaci-Bogojevo-Sombor, Sombor-Vrbas, Subotica-Senta-Kikinda, Pančevo-Zrenjanin-Kikinda-državna granica, Petrovaradin-Beočin, Gajdobra-Bačka Palanka i Karavukovo-Bač. Međutim, na ovim prugama je loše sta-

»BRZE« PRUGE

Prosječna starost pruga u Vojvodini je preko 100 godina, a na većini pruga još uvijek je u funkciji ista podloga. Zato i ne čudi što je na četvrtini pruga dozvoljena brzina do 60 kilometara na sat, a na četvrtini je maksimalna dozvoljena brzina manja od 40 kilometara na sat.

Prema provedenim istraživanjima Fakulteta tehničkih znanosti iz Novog Sada 89 posto anketiranih gospodarskih subjekata koristilo bi industrijske kolosijeke ukoliko bi se kvaliteta željezničkih usluga poboljšala. Ali od toga smo još jako daleko.

PUTNIKA BI BILO DA IMA VLAKOVA

Nije problem samo u teretnom prometu, već i u prijevozu putnika, jer prisutan je konstantan izostanak organiziranog prijevoza putnika na prugama Kikinda-Subotica, Zrenjanin-Vršac, Zrenjanin-Novu Sad, kao i nedovoljan broj vlakova za prijevoz putnika na prugama Novi Sad-Bogojevo-Sombor, Sombor-Vrbas, Ruma-Šabac. S obzi-

nje infrastrukture u cijelosti ili samo na pojedinim dionicama«, ističe naš sugovornik. Kada bi postojalo dovoljno vozničkih sredstava za organiziranje prometa vlakova na linijama koje su u funkciji i to prema potrebnim intervalima, na 60 do 90 minuta u »špicama«, a izvan toga perioda od 90 do 150 minuta, i kada bi se promet odvijao brzinom od 80 do 100 kilometara na sat, mogao bi se očekivati dnevni broj putnika preko 2000, do 2500. Popunjenost garnitura vlakova (koji imaju 120 sjedala) bila bi između 60 i 100 posto. Na to ćemo ipak još morati pričekati, jer za revitalizaciju i remont vojvođanskih pruga treba skoro 175 milijuna eura.

(nastavak u sljedećem broju)
Zlata Vasiljević

KUDA IDE ŠKOLSTVO?

Neispričana priča

Nitko ne razmišlja što će dati državi, nego što će od nje uzeti

Po svršetku školske 2012./13. godine više od 540 učenika generacije iz svih srednjih škola u Srbiji okupio je u Bijelom dvoru u Beogradu, kako ga obvezno oslovljavaju mediji države, NJKV, ili kraće rečeno prijestolonasljednik *Aleksandar II. Karađorđević*. Među njima je bila i jedna pripadnica hrvatske nacionalne zajednice, *Sanja Andrašić*, ali kao učenica srednje škole u kojoj se nastava odvija isključivo na srpskom jeziku.

»Dragi maturanti, od srca vam čestitam na velikom uspjehu! Vi ste budućnost ove zemlje i najočitiji dokaz da kvalitetan rad daje i kvalitetne rezultate. Zato je vaše daljnje školovanje najveći prioritet ove države, stoga vas svake godine moja Fondacija za obrazovanje nagrađuje za vaše izuzetne uspjehe«, obratio se Aleksandar Karađorđević najboljim maturantima u prisustvu velikog broja njihovih roditelja i razrednih starješina. Potom su NJKV i supruga *Katarina* učenicima generacije dodijelili diplome i prigodne darove – crne školske torbe s utisnutim žigom dinastije, kemijske olovke, broševe i biografije *Petra II. Karađorđevića*.

GRAĐANIN KARAĐORĐEVIĆ

Sponzor nabave ovih torbi, kako je najavljujivačica istaknula, bila je EFG banka, pa se najboljim srpskim maturantima obratio i predsjednik UO ove institucije *Filipos Karamanlis*. Na terasi Bijelog dvora bili su i članovi Krunskog savjeta, načelnik za školske uprave Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije *Miroslav Stamenković*, prorektor Sveučilišta u Beogradu prof. dr. *Nada Kovačević* i književnik *Matija Bečković*. Vrlo pohvalno, reklo bi se da su zastupljene sve strukture ove države, no, njezin Ustav govori suprotno. Crno na bijelom, piše da je Srbija Republika. Po odredbama toga istoga Ustava Aleksandar Karađorđević je građanin poput ostalih skoro 7.200.000 žitelja i ima punu slobodu priređivanja prijama, svečanosti i koktela, te dodjeljivanja priznanja i nagrada po vlastitom nahođenju, osobito ukoliko ih financira inozemna banka. Bez sumnje, sve je to hvale vrijedno, najboljim maturantima svakako treba odati priznanje, zaslužili su svojim radom i upornošću,

a svakako, prije svega pameću, jer kako je to nadahnuto rekao Matija Bečković, oni su »cvijet generacija« rođenih u Srbiji 1994. i 1995. godine. Zdravom razumu jedino se nameće pitanje zbog čega u Republici Srbiji priznanja učenicima generacije dodjeljuje građanin Karađorđević, iako su zaslužili da im se skupa naklone predsjednik Republike, premijer i ministar obrazovanja? Isto tako nameće se i pitanje tko je i kada u ovoj državi propisao kriterije za izbor najboljih i odlučio ih poslati na prijam kod građanina Karađorđevića?

GDJE JE PRVI ČOVJEK MINISTARSTVA?

No, umjesto odgovora na ova pitanja, svima je servirana cirkusijada glede upisa u iste srednje škole iz koje su potekli ovi učenici generacije. Neviđena afera u povodu ovogodišnje male mature tresla je javnost dva tjedna, pa se sve i stižalo. Maturanti su upisali željene škole, »vuk pojeo magare«, o ovoj problematici će se razmišljati iduće godine i tako u nedogled. U sjeni tih zbivanja odvijali su se i prijami učenika generacije u lokalnim upravama. Tako su,

recimo, u Apatinu na prijamu kod predsjednika općine dr. *Živorada Smiljanića* učenici nagrađeni knjigama i obaviješteni da će ih općina stipendirati u nastavku školovanja, u Somboru su nagrađeni putovanjem na odmor na Bledu, a po medijima, u nekim sredinama južno od Dunava i Save nagrađivani su lap-topovima i tabletima. Početkom srpnja pomoćnik ministra prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja mr. *Ljubiša Antonijević* pozdravio je u Novom Sadu, Zrenjaninu i Somboru učenike generacije osnovnih i srednjih škola AP Vojvodine i uručio im knjige, darove svojega Ministarstva i AD Politika.

Tako ova mladost nije imala čast upoznati prve ljude svoje države, ili bar prvog čovjeka Ministarstva pod čijom su paskom. Pretpostavka je da su svojim postignućima, a osobito svojim potencijalima, to debelo zaslužili. Pretpostavka je i da ovom dijelu mladosti, za razliku od većine pripadnika njihovih generacija uzori ne stanuju niti na estradi, niti u (polu)svijetu smješe biznisa i kriminala. Pretpostavka je da su dobili i dobar temeljni odgoj u obiteljima, ali i zdravu nadogradnju u osnovnim školama.

PLODOVI ODGOJA

Proces odgoja u obitelji započinje vrlo rano, doslovce od rođenja djeteta. Ovisno o stavu roditelja, malom će princu ili princezi biti dopuštene određene slobode, ali i nametnute norme ponašanja koje bi se itekako trebale poštovati. Ukoliko dijete koje još nije niti prohodalo pruži ruku za nečim i uz glasan plač

Zbog čega gubiti vrijeme na »bubanje«, kad po njihovim rezonima to znanje čovjeku uopće neće biti potrebno u životu.

Uostalom, po tim istim rezonima čovjeku takva država i nije potrebna, dovoljno mu je da u najužem krugu prijatelja ima nekoga od utjecajnijih političara. Uz malo novaca, princ ili princeza će završiti neku od privatnih srednjih škola, a u prilično mladim

je čitav odgojno-obrazovni sustav, počev od obitelji, pa nadalje, a nakaradni i nedorečeni zakoni cijeloj pedagoškoj strukturi sputavaju ruke, pa u školama dolazi sve više do pojava kojima tamo nije mjesto. Mnogi pripadnici naše nacionalne zajednice, najčešće iz nekih svojih strahova, kod djece niti ne pokušavaju razviti nacionalnu svijest. Stoga je vrlo zabrinjavajući pogled na broj upi-

jeziku? Dijete je odrastalo i svjedočilo, pa normalno i upijalo rezone starijih pripadnika obitelji: moram pod svaku cijenu pribaviti domovnicu i putovnicu, kako bih mogao(la) 'u šparglu'. Dalje razvijanje priče dovodi nas do srednjoškolske dobi. Jedan dio naših tinejdžera odlazi u matičnu domovinu već u srednje škole, drugi dio se upisuje na učilišta, poglavito u Osijeku ili Zagrebu. Većina se, poslije završetka školovanja, opredijeli za opstanak u Hrvatskoj, samo rijetki se vraćaju kako bi svojim radom i stručnošću doprinijeli sveukupnoj kvaliteti naše zajednice u domicilnoj državi. Nadajmo se da će ovih drugih biti sve više, da će to pokrenuti učmalost i da će među budućim generacijama srednjoškolaca biti puno više onih koji će se bez ikakvih strahova upisati u odjele s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku, pa i da će jednoga dana i netko iz tih odjela biti pozvan na prijam kod NJKV, i taman kad pomislimo da je ova priča ispričana, čelnici države u kojoj živimo pobrinu se za nastavke. Poslije svih turbulencija izazvanih slučajem »matura«, učinilo se da će ministar obrazovanja »preživjeti«, a ceh platiti jedan oveći grudnjak, ovih dana mediji su nam puni priča o rekonstrukciji Vlade. Sada je već posve izvjesno da će se među onima koji su »izvisili« naći i aktualni ministar obrazovanja, pa tako učenici generacije i nisu na velikom gubitku što ga nisu upoznali. No, prisutne su i stidljive najave da će ga u fotelji naslijediti jedan od dosadašnjih njegovih pomoćnika, pa se odmah postavlja i pitanje hoće li se nešto izmijeniti, ili će se farsa nastaviti u kontinuitetu?

Ivan Andrašić

Učenici generacije na prijemu u somborskoj Županiji

to zahtijeva, ne bismo trebali odmah skočiti i dohvatiti mu tražen objekt. Pustimo ga neka otpuzi i dohvati samo. Ne zbog toga što bi nam to bilo teško, nego zbog stvaranja korisnih navika kod djeteta. Isto tako mnogi roditelji danas svojoj djeci pišu domaće zadaće. Tašti na svoje znanje, u slučaju da ne bude ocijenjeno onako kako su očekivali, pojedinci idu vrlo daleko, čak i do tjelesnog razračunavanja s nastavnim osobljem u školi svojega mezimca(ice). Tako postaju heroji u očima svojih vrljih potomaka. Upravo ti heroji svoje prinčeve i princeze podučavaju kako se, eto, sve u životu može kupiti, pa jednostavno nema potrebe da se za znanje ulaže bilo kakav trud.

godinama i neki od privatnih fakulteta, pa će ionako ući u elitu ove države. I, kao plod takvog odgoja, najvjerojatnije nikada neće razmišljati što će dati državi, nego što će moći od nje uzeti.

PREISPITATI SAMI SEBE

Još je tragičnija situacija ukoliko ova priča ima korijen u odnosima među pripadnicima većinskog naroda i nacionalno-manjinskoj zajednici. Mnoge generacije odgojene na ovim prostorima koncem prošlog i početkom ovog stoljeća zadojene su mržnjom prema »onima koji nisu naši«, a da im nitko, ustvari, kroz sav proces odrastanja, nije niti pojasnio tko su »naši«, a tko »njihovi«. Na ovoj temi pao

sanih gimnazijalaca-prvaša u odjel s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku u jednoj gimnaziji u Vojvodini u kojoj postoji. Svakako, brine i pad broja učenika upisanih u odjele s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku u osnovnim školama. Razloge ovakvih trendova ne smijemo tražiti bilo gdje drugdje, nego isključivo u svojim redovima. Svi moramo preispitati sami sebe, a prvo pitanje neka nam bude: što smo to uradili sa svojom djecom u krugu obitelji, jesmo li im odmalena pokušali usaditi osjećaj pripadnosti našoj zajednici, naravno, ukoliko taj osjećaj i sami imamo. Hoće li naše dijete samo, potaknuto tim osjećajem, reći: idem na smotru recitatora na hrvatskom

Posao za »poglavice«

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

*Kazališne skupine u Vojvodini trebale bi negovati
bunjevačku i šokačku ikavicu, jer im prijete velika
opasnost od izumiranja*

Zagrepečanka *Nina Kleflin* ugodna je sugovornica i veliki znalac u poslu koji voli i za koji se obrazovala. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (engleski jezik, književnost i fonetika) i na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti (1988.), te je stekla zvanje diplomirane redateljice, smjer kazalište i radiofonija. Dobitnica je dviju prestižnih stipendija: stipendije američke vlade Fullbright za jednogodišnji rad na sveučilištu Carnegie Mellon u Pittsburghu i stipendije američke vlade za istaknute kazališne umjetnike The American Theatre Grant. Kao slobodna umjetnica profesionalno se bavi redateljstvom u brojnim kazalištima diljem Hrvatske i u inozemstvu, a stekla je i posebnu zaslugu kao redateljica Kazališta slijepih s kojima je imala vrlo uspješnu turneju po Engleskoj. S

kazališnom grupom Histrioni počela je raditi tijekom seminara »Stvaramo kazalište« i od tada ih svake godine posjećuje jedan do dva puta, kako bi zajednički radili na novim predstavama.

HR: Predstavite nam Ninu Kleflin iz vremena prije nego je kročila na stazu današnjega zanimanja.

To je bilo tako davno i ta osoba kao da više ne postoji. Čovjek se često osvrne na svoju prošlost, pa mu se čini da je taj život živio netko drugi. Već u srednjoj školi znala sam da će kazalište biti moje životno opredjeljenje. Tada sam se ozbiljno počela baviti kazališnim amaterizmom i sanjati da to postane i moja profesija. Možda je taj dio, vezan za jednu osobu iz moje mladosti, za čovjeka koji me je uputio u kazalište, a zvao se *Darko Brdar* i tada je bio redatelj u jednoj zagre-

bačkoj amaterskoj družini, najviše i utjecao na mene.

HR: U vrijeme kada ste upisivali režiju nije bilo uobičajeno da se tim pozivom bavi žena. Kako je izgledao vaš upis na akademiju?

Nije to bio baš lak put. Bilo je jako malo žena u tom poslu i svi su me savjetovali da ga se okanem i da idem raditi nešto drugo. Roditelji, majka kemičarka i otac ekonomist, imali su druga očekivanja, nadali su se da ću odabrati neki konkretniji poziv, struku u kojoj će u punoj mjeri do izražaja doći moja rječitost i znanje jezika. Oni su me vidjeli u diplomaciji ili vanjskoj trgovini. Ja sam željela isključivo kazalište. U prvom pokušaju nisam prošla, pa sam godinu dana studirala na drugom fakultetu. Žalila sam za tim neuspjehom, ali sam se i dalje strastveno bavila kazališnim amaterizmom. U drugom pokušaju sam imala više sreće i upisala se u klasu *Koste Spajića*, jednog od najvećih hrvatskih redatelja svih vremena. Bilo nas je četvero u klasi. Bila je to jedna kreativna generacija, kreativna grupa, pa smo istodobno učili jako puno od Koste, ali smo odgajali i formirali i jedni

druge. Stoga mislim da nije slučajno to što nas četvero i danas puno radimo.

HR: Za vaš upis iz drugog pokušaja vezana je i jedna anegdota. Hoćete li je podijeliti s čitateljima?

Kosta Spajić je naslutio tu moju veliku želju da upišem režiju, ali je nekako procijenio da moj karakter nije baš pogodan za redatelja. Vidio je da sam osoba koja se ne voli sukobljavati, konfrontirati, koja najviše toga želi riješiti mirnim putem, da ne kažem u rukavicama. Usprkos mojoj velikoj želji, procijenio je da bi mi taj posao bio mučan. Pozvao me je na stranu u času kad smo iščekivali rezultate i rekao »To nije za vas!«. Počela sam plakati, jer mi se to učinilo najgorom osudom na svijetu. On je na to samo rekao: »To je posao za poglavice, a ne za curice«. Kadgod bih osjetila koliko je ovaj posao tvrd orah, sjetila bih se tih njegovih proročkih riječi. U drugom me pokušaju opet pozvao na stranu i ponovio te svoje riječi, ali je dodao da su me ovoga puta primili, bojeći se da ne bih pokušala i treći put.

HR: Tada ste praktički zagrizli, kako kazalištarci kažu, kruh sa sedam kora.

Kakav je bio početak vaše redateljske karijere?

Po svršetku studija nisam se vezala za jedno kazalište, od stjecanja diplome do danas slobodna sam umjetnica. Niti jednoga dana u životu nisam imala neku zagaraniranu plaću. Mnogi moji kolege na neki način su se skrasili u kazališnim kućama, bilo kao redatelji, bilo kao dramaturzi, ravnatelji i tako zarađuju svoje plaće. Put za koji sam se opredijelila vrlo je izazovan, u početku je bilo, da tako kažem, vrlo »čupavo«, ali, kako sam stvarala ime posla je bilo sve više. Danas, iako sam vrlo opterećena, u principu ne odbijam poslove i probam uraditi sve što mogu. I režirala sam i vodila dramske skupine i pisala. Taj rad mi se isplatio, jedna dobra predstava otvarala bi mi vrata za drugu i neke kazališne kuće u kojima sam radila zvale bi me ponovno i tako sam nakon više godina rada primijetila da osrednjosti zapravo nema mjesta. Istodobno, sloboda koju mi daje takav način života i rada nezamjenjiva je. Nemam neku striktnu obvezu, nemam radno vrijeme, mogu biti u punom smislu te riječi umjetnica. Takav način rada donio mi je i sigurnost, jer sada već znam što ću raditi godinu-dvije unaprijed.

HR: Po nekim evidencijama potpisali ste režiju stotinjak predstava. Gdje ste sve radili?

Režirala sam, praktički, u svim velikim kazališnim kućama u Hrvatskoj, a osim ovog, profesionalnog rada, puno vremena posvetila sam i amaterskim skupinama. Pomagala sam im i kao mentor, kao učitelj, odgojila sam mnoge generacije kazališnih družina. Godinama sam radila i s kazalištem slijepih, to sam smatrala nekakvim svojim

poslanjem. Sada s njima rade neki drugi ljudi, povremene promjene u kazalištu su vrlo zdrave. Radila sam i druge poslove, od pisanja teksta, dramatizacija, režija za radio, režija priredbi turističkoga tipa, do pravih, umjetničkih poslova u velikim kazališnim kućama. Zadnjih godina sam počela režirati i opere i mjuzikle, to je ono što najviše volim raditi. Sve u svemu, moj profesionalni put bio je dosta zabavan i zanimljiv. Dobitnica sam i dviju prestižnih stipendija: stipendije američke vlade Fullbright za jednogodišnji rad na sveučilištu Carnegie Mellon u Pittsburghu i stipendije američke vlade za istaknute kazališne umjetnike The American Theatre Grant. Osim u Americi, režirala sam i u Kanadi, BiH i Mađarskoj.

HR: Jedan dio vašega rada zadire i u oblast dramske pedagogije. Kako ste počeli s tim segmentom?

Određene radionice pedagoškog tipa vodila sam u više amaterskih skupina, godinama sam radila jednu permanentnu edukaciju sa slijepima. Prije dvanaest godina u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika počela sam voditi seminar »Stvaranje kazališta«, kojega je osmislio Nives Antoljak. Tu sam u punoj mjeri primijenila svoja stečena znanja i kombinacijom teoretskog i praktičnog dijela nastojimo polaznicima otkriti što više »tajni« vezanih uz rad kazalištaraca.

HR: Kroz vaš seminar prošlo je dosta amaterskih dramskih djelatnika iz svih dijelova svijeta. Kakvi su, po vašim spoznajama, bili efekti ovakve edukacije?

Koliko znam, rezultati su odlični. Ne bih sve pripisala sebi, nego i tim ljudima koji su dolazili zbog vlasti-

toga interesa i seminar bi ih samo učvrstio u njihovoj ideji i namjeri. Za svaku pohvalu su postignuća u Orašju, u Novom Travniku, gdje je Anto Bilić ne samo osnovao kazalište, nego je i izgradio kazališnu kuću. Odlično se radi i u družini »Histrion« u Torontu, oživio je rad u Makedoniji, započeo je rad među moliškim Hrvatima u Italiji. Na taj način seminar »Stvaranje kazališta« opravdava svoje postojanje.

HR: U radu amatera često dolazi do situacija da zbog nedostatka sredstava predstave koje se pripremaju i po pola godine, dožive svega nekoliko izvedbi. Kako preduprijeti ovu situaciju?

Trebalo bi razmotriti svaki slučaj zasebno. Na sreću, nije riječ o toliko krupnim novcima, da se to ne bi moglo riješiti. Imala sam takav slučaj. Dovala sam grupu iz Kanade na gostovanje u Hrvatsku i to je bilo vrlo skupo. Problem smo riješili kombinacijom traženja proračunskih sredstava i sponzora, ostalo se pokrilo iz ulaznica. Vani se to rješava organizacijom donatorskih večeri, nadam se da će uskoro takav način prikupljanja sredstava zaživjeti i kod nas.

HR: Polaznici vaših seminara kroz sve ove godine bili su i pripadnici hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Kakva su vaša saznanja o njihovom radu?

Po informacijama o radu kazališnih skupina hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji mogu biti zadovoljna, ali, isto tako, uvijek postoji i prostor za pomak nabolje. Žao mi je što nisam bila u prilici osobno pogledati njihove predstave, nastojat ću to ispraviti ubuduće. Poanta ovoga seminara ustvari i jest razvijanje neke suradnje između društava polaznika, a

te veze očito moramo malo bolje razvijati. Idealno bi bilo ukoliko bi ta suradnja omogućila više putovanja i više razmjena predstava. Tako bi mi u Hrvatskoj imali prilike vidjeti što rade pripadnici hrvatskog naroda koji žive izvan granica Hrvatske.

HR: Treba li u radu ovih udruga u Vojvodini forsirati hrvatski standardni jezik, ili bi trebalo njegovati dijalekt, odnosno šokačku i bunjevačku ikavicu?

Ja se u ovim situacijama uvijek opredjeljujem za njegovanje dijalekta, koji ih i čini specifičnima i posebnima. To je ljepota koju se nikako ne bi smjelo izgubiti. Kazališna djelatnost je specifična, pa iako u Hrvatskoj imamo standardiziran jezik, činjenica je da ga danas gotovo nitko ne govori u privatnom životu. Nije slučajno da u hrvatskom kazalištu najbolje uspijevaju komedije radene na dijalektima. Čak i u Zagrebu posežemo za autentičnom, urbanom kajkavicom, kako bismo prilagodili jezik scene publici za koju igramo. Tako predstava postaje živa, jer je autentična, jer je lokalna. Tim prije mislim da bi se u Vojvodini trebala njegovati bunjevačka i šokačka ikavica, jer joj prijete velika opasnost od izumiranja. A upravo ta prekrasna, živopisna ikavica vojvođanske Hrvate čini posebnim i autentičnim. Možda bi bilo lukavo jedino popratne materijale uraditi na književnom jeziku i u njima objasniti da to autohtono narječje pripada korpusu hrvatskog jezika i da znamo u kom smo književnom standardu. Žao mi je ako političari forsiraju hrvatski standard nauštrb dijalekta, jer je živopisno narječje bogatstvo, koje bar na sceni ne treba zanemarivati.

Komercijalizacija prirode prijetnja i za pernati svijet

U Vojvodini ima oko 260 vrsta ptica, od toga je 195 vrsta gnjezdarica, dok se ostale ovdje zadržavaju tijekom migracije i zimovanja, ili su zabilježene samo kao slučajni gosti. * Najugroženiji je stepski sokol, s kritično malom populacijom u Srbiji, koja ima 20 parova i koja je cijela koncentrirana u Vojvodini.

Prirodni uvjeti drastično su se promijenili tijekom proteklih nekoliko stoljeća, što je utjecalo i na živi svijet, jer ptice i ostali živi svijet neposredno su vezani uz svoja staništa. One vrste i one populacije koje se nisu polako prilagodile, a takvih je manji broj, potpuno su izumrle ili ih danas vidimo samo slučajno. Najvećem broju vrsta brojnost i učestalost je potpuno desetkovana. S druge strane, mali broj vrsta je povećao brojnost i to najčešće na račun povoljnih uvjeta u našim gradovima i selima, na raznim objektima i infrastrukturi, ali i kao posljedica širenja poljoprivrede. »Samo se na nešto više od 16 posto površine mogu tražiti ostaci prirodnih staništa, njihove funkcije su znatno oslabljene, a ekološki status prilično nepovoljan. Sasvim je sigurno da je glavni pritisak na populacije ptica uzrokovan drastičnim promjenama nji-

hovih staništa. Gubljenje staništa živog svijeta se događa i dan-danas. I dalje se stisnuta poplavna područja odvajaju od rijeka, i dalje se pašnjaci i livade, pa čak i ona najmanje plodna zemljišta, perfidno pretvaraju u obradivo zemljište, a način upravljanja nizinskim šumama je, u međunarodnoj perspektivi, skandalozan. Iako je Srbija, kao potpisnica brojnih međunarodnih sporazuma koji štite prirodu, ali i na osnovi vlastite legislative, obvezna i dužna ovakve pojave spriječiti, neodgovorna komercijalizacija prirode i dalje je glavna prijetnja za živi svijet«, kaže *Marko Tucakov* iz Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode.

ZAŠTIĆENE VRSTE

Velika većina vrsta ptica i njihova staništa zakonski su strogo zaštićeni. Zaštita je rezultat stručne procjene

ugroženosti. Osim toga, kriterije ugroženosti pokušavaju odrediti i međunarodni stručnjaci. »Jedini opće prihvaćeni je Crvena lista ugroženih vrsta koju vodi Međunarodna unija

Marko Tucakov

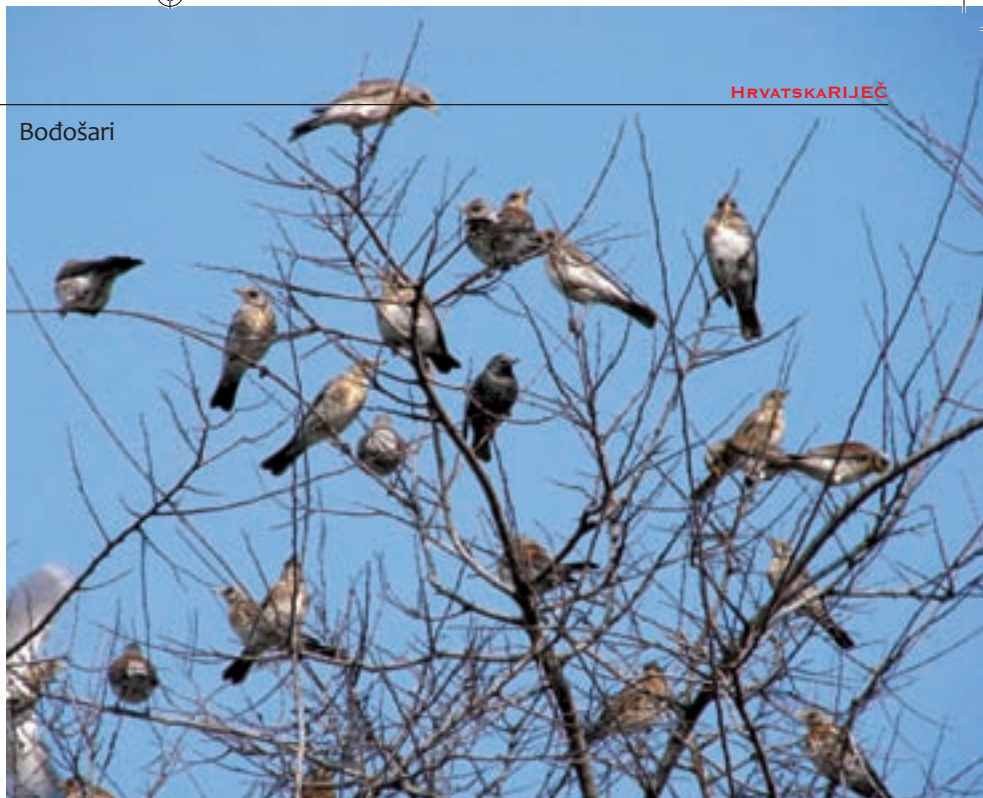
za zaštitu prirode. Na osnovi tih kriterija, u Vojvodini se gnjezdi šest vrsta koje su globalno ugrožene: velika droplja, orao krstaš, stepski sokol, modrovrana, siva vjetrusha i patka njorka. Od njih, najugroženiji je stepski sokol, s kritično malom populacijom u Srbiji (manje od 20 parova), koja je cijela koncentri-

rana u Vojvodini. To je vrsta koja se gnjezdi isključivo na stupovima visokonaponskih dalekovoda, bez obzira na staništa u kojima se oni nalaze, i to ne u svojim nego u gnjezdima koja otiče, od drugih vrsta koje ih grade na takvim mjestima, kao što su siva vrana i gavran. Izgleda da je najveća prijetnja za ovu vrstu upravo nestabilnost gnjezda, zbog čega tijekom vremenskih nepogoda padaju sa stupova i gnjezda i mladi. Druga prijetnja su golubari koji ih proganjaju, jer se ova vrsta gotovo isključivo hrani golubovima. Ipak, Srbija je posebice globalno odgovorna za očuvanje ove vrste, jer se u najboljim godinama gotovo 10 posto europske populacije gnjezdi baš kod nas«, kaže Tucakov.

GORNJE PODUNAVLJE

Gornje Podunavlje je, poslije Deliblatske pješča-

re i Fruške gore, treće po veličini zaštićeno područje u Vojvodini. Zbog posebne kombinacije ekoloških uvjeta, ornitofauna je iznimno bogata, a čak četiri vrste u Gornjem Podunavlju imaju svoje nacionalno uporište. To znači da se većina parova od ukupnog broja u Srbiji gnijezdi u Gornjem Podunavlju. To su orao štekavac, crna roda, mrka lunja i divlja guska. »Da

mjećuju niz apsurdna kada je u pitanju očuvanje staništa za ptice u Gornjem Podunavlju. Ovo je područje prvo isušeno, Dunav zbijen nasipima gotovo uz korito, a tek onda su počela prva proglašavanja zaštite. U međuvremenu, Gornje Podunavlje je međunarodno značajno područje za ptice (IBA), dnevne leptire (PBA), biljke (IPA), močvara od međunarodnog značaja po

U KRIVOLOV ZBOG LAKE ZARADE

Prije nekoliko godina bili smo svjedoci velikih afera oko nelegalnog lova ptica, a u ta kaznena djela bili su umiješani strani državljani, ali i neke naše agencije. Od tih afera prošlo je desetak godina, ali nelegalnog lova ptica ima i dalje. »Podaci s terena ukazuju kako ih na nekim područjima ima i više. Sustavi inspeksijske kontrole nisu mnogo

Ponekad se nama iz sektora zaštite prirode čini kako je upravo biološka raznolikost shvaćena kao jedini nepresušni izvor lake zarade, pa se u situacijama kada je pozornost državne administracije i represivnih aparata zaokupljena 'važnijim' prioritetima, koristi za bogaćenje bez granica. Dokle god krivolov ne bude bio razmatran ravnopravno s teškim kriminalnim aktivnostima, mislimo da se stvari teško mogu mijenjati,

U SOMBORU 150 VRSTA

Na gradskom području Sombora živi više od 150 vrsta ptica. Kanali, rijeka Mostonga, drvoredi, gradski parkovi pogodna su staništa za ptice. Zanimljivo je kako je Sombor jedini naš grad koji ima knjigu o svojim pticama. O svakoj vrsti dani su podaci o brojnosti, staništima i razdoblju godine koji provode u gradskim uvjetima. Svaku vrstu ptica prati i fotografija. Autori ove jedinstvene publikacije su Somborci Antun Žuljević i Thomas Oliver Mero. Koliko je njihovo djelo značajno kazuje i podatak da je jedan primjerak knjige tražio Prirodnački muzej iz Pariza, ali i da se podaci iz knjige »Ptice Sombora« često koriste u stručnim radovima i časopisima.

je ovo područje lokalni raj za ptice znali su još i ornitolozi u 19. stoljeću, tako da je čuveni Alfred Brehm svog prvog štekavca upravo i vidio negdje nizvodno od Apatina. Pažljivi analitičari ipak pri-

Ramsarskoj konvenciji i specijalni rezervat prirode. No, s problemima neprekinutog uništavanja staništa se, kao ni s cijelim sektorom zaštite prirode, nije uspjelo izboriti, kaže naš sugovornik.

REZERVAT U PET DRŽAVA

Marko Tucakov zadužen je u Pokrajinskom zavodu za zaštitu prirode za međunarodnu suradnju i upravljanje projektima. Trenutačno je angažiran na završetku aplikacije za prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav na kojem Zavod radi s kolegama iz Svjetskog fonda za prirodu, kao i kolegama iz Hrvatske (Državni zavod za zaštitu prirode), Mađarske, Slovenije i Austrije. »Nadamo se skorom proglašenju jedinog rezervata biosfere na svijetu koji će se prostirati u pet država, i to od strane UNESCO-a«, kaže Tucakov.

efikasniji od afere 'Balkanske ptice' iz 2001. godine, koja je upravo i pokrenula javnost i senzibilizirala je za nagomilane neriješene poteškoće u zaštiti biodiverziteta, posebice kada je krivolov u pitanju.

smatra Tucakov i iz ove ocjene izuzima hrabre aktiviste pojedinih ekoloških udruga, doista poštene upravljače lovišta i pojedine ekološke inspektore.

Zlata Vasiljević

UPORABA DROGA MEĐU SUBOTIČKIM ŠKOLARCIMA SE SMANJUJE, POKAZALO ISTRAŽIVANJE EXPECTA

Uspješni preventivni programi

Istraživanje o zlouporaba psihoaktivnih supstancija, koje je prošle godine provela subotička Fondacija mentalne higijene »Expecto«, pokazuje smanjenje korištenja droga među školskom djecom u odnosu na 2007. godinu. Podaci pokazuju da od ispitanih 1644-oro srednjoškolaca i učenika osmih razreda 2,5 posto koristi, a 10,2 posto je droge probalo. Psihologinja Fondacije »Expecto« *Dijana Živanović* upozorava da se točan broj ovisnika nikada ne može pouzdano utvrditi, jer puno njih ostaje neregistrirano u policijskim i liječničkim ustanovama, te su statistike o broju ovisnika zasnovane na procjenama. S druge strane, spomenuto istraživanje pokazuje da je zlouporaba alkohola među mladima u porastu i postaje sve veći problem: 53 posto od ispitanih učenika osnovnih škola je probalo, a 68,3 posto srednjoškolaca je koristilo alkohol u većoj količini. »Naravno, vremenom će vjerojatno kod dijela te djece korištenje alkohola prijeći u problematičnu zlouporabu, i ti prokazatelji iz istraživanja jesu veliki problem, jer je i

inače alkoholizam u našem društvu veliki problem«, kaže *Dijana Živanović*.

PREVENCIJA NARKOMANIJE

Različite subotičke ustanove kroz brojne projekte godinama rade na podizanju razine svijesti među mladima i pokušavaju alarmirati društvo koje ne bi smjelo ostati ravnodušno prema problemima koje izaziva korištenje psihoaktivnih supstancija. Fondacija mentalne higijene Expecto u prvih pola godine je priredila oko stotinu izložbi Metamorfozis koje su namijenjene prevenciji narkomanije, a od travnja je u njihovim prostorijama počela raditi i grupa anonimni alkoholičari, koja se sastaje četvrtkom u 17 sati. »Vremenom će se ova grupa vjerojatno razgranati na dvije – anonimne narkomane i anonimne alkoholičare. Trenutačno u grupu mogu ući svi koji žele održati apstinenciju ili žele prekinuti s uporabom psihoaktivnih supstancija. Postoji grupa podrške za roditelje, odnosno za sve članove obitelji koje imaju osobu s problemom

Razmjere narkomanije i u Srbiji i u svijetu imaju toliko značaj da su ove bolesti postale socijalno-medicinski problem, jer, osim osobe koja treba nositi najteži teret bolesti, zadiru u obitelj, u užu i širu društvenu zajednicu nanoseći brojne probleme, pa i značajne ekonomske troškove, kaže dr. Zorica Dragaš

zlouporabe psihoaktivnih supstancija. Ta grupa funkcionira od početka rada Fondacije, a sastaje se dva puta mjesečno po dva sata«, kazala je *Dijana Živanović*, te dodala da će zlouporaba alkohola biti problem na koji će Fondacija fokusirati svoj rad ubuduće.

TERAPIJSKI PROGRAM

Humanitarno-terapijska zajednica za pomoć ovisnicima »Hosana« također radi na prevenciji narkomanije, organizira tribine, ali glavni aspekt rada ove zajednice je terapijski program za ovisnike koji pokušavaju naći način kako izaći iz problema u kojem su se našli. U programu zajednice Hosana cilj rada je pomoći svima koji su iz bilo kojeg razloga upali u ovisnost, bila to droga, alkohol ili kocka, ali i onima koji su izgubili smisao života. U Hosani, naime, smatraju da je problematika ovisnosti unutar čovjeka, na duhovnom polju, te se kroz trogodišnji terapijski program pokušava oporavak duše čovjeka, što bi trebalo dovesti ovisnika do zdravog životnog optimizma, smisla postojanja i radosti življenja. *Predrag Vidaković* je danas voditelj i odgojitelj u Hosani,

gdje je prije četiri godine ušao kao heroinski ovisnik. »Devet godina sam koristio narkotike, a završio sam na heroinu koji sam koristio intravenski. Imao sam i dva neuspješna liječenja hospitalizacijom na psihijatriji, poslije čega sam došao do Hosane, završio tri godine programa i, evo, poslije nekog vremena ostao raditi kao voditelj i odgojitelj«, ispričao je *Vidaković*. On dodaje da je za uspjeh u odvikavanju potrebna volja, ali i promijeniti iz korijenja način života i način razmišljanja.

Subotički Zavod za javno zdravlje na svom području provodi nacionalni program prevencije uporabe droga uz suradnju Ministarstava zdravlja i prosvjete, te uz potporu Vlade Republike Srbije i uz preporuku Svjetske zdravstvene organizacije. »Svi stručnjaci se slažu, kod nas i u svijetu, da su bolesti ovisnosti zapravo jedine bolesti koje se mogu spriječiti samo snagom vlastite volje i to je dovoljno. Tu primarna prevencija dolazi do izražaja, osobito jer su to bolesti čije liječenje je mukotrpno, dugotrajno, skupo i ishod liječenja je krajnje neizvjestan«, kaže dr. *Zorica Dragaš*.

S. Mamužić

HKC »BUNJEVAČKO KOLO« NASTAVLJA NESMETANO RADITI

Na putu oporavka

HKC »Bunjevačko kolo« nastavlja poslovanje bez prethodnih financijskih obveza, u planu je oživljavanje sekcija kao i pokretanje novih aktivnosti, poput njegovanja starih zanata i prikupljanja tradicionalne kulturne stečevine

Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« predstoji dug put oporavka nakon što su poslije stečaja ponovno konstituirana tijela uprave. U Centru je, naime, zbog nago-milanih dugova i blokade računa sredinom studenog prošle godine uveden stečaj, a Privrednom sudu i stečajnom upravitelju prijavljena su ukupna dugovanja od 6,25 milijuna dinara.

SAČUVAN KONTINUITET

»Nekolicina nas, bivših članova Centra, zaljubljenika i

Marinko Prčić

entuzijasta, nije htjela dopustiti da se kontinuitet jednog ovakvog društva, osnovanog 1970. godine, prekine i učinili smo sve što je bilo u našoj moći da Centar nastavi svoj rad«, kaže Marinko Prčić, predsjednik HKC-a »Bunjevačko kolo«.

Kako bi Centar nastavio svoj rad, 18. veljače je osnovan konzorcij čiji su članovi

Marinko Prčić, Marinko Piuković, Ivan Piuković, Andrija Bašić Palković, Tomislav Vojvnić i Pavle Kujundžić, a koji su potom započeli pregovore s vjerov-

Pavle Kujundžić

nicima, njih 27 što fizičkih što pravnih osoba. »Kod velikog dijela vjerovnika naišli smo na pozitivan odaziv, veliki dio dugova je oprošten, veliki dio je prepolovljen, a na žalost kod nekih državnih institucija nismo naišli na pozitivan odgovor i tu smo dugovanja morati izmiriti u cijelosti. Ugovore i obavijest da smo sva dugovanja otkupili dostavili smo 17. travnja, da bi nas 3. lipnja sud obavijestio da je stečaj ukinut«, kaže je Pavle Kujundžić, potpredsjednik HKC-a.

Od vjerovnika su otkupljena dugovanja u vrijednosti od 2,5 milijuna dinara i praktično je sada konzorcij jedini vjerovnik, odnosno tolika su i dugovanja Centra prema konzorciju. Kujundžić, među-

tim, ističe da konzorcij nema namjeru potraživati te dugove, te da HKC »Bunjevačko kolo« nastavlja poslovanje bez financijskih obveza.

OSTAJE MRLJA U POSLOVANJU

Veliki dio spomenutih dugova nastao je prije dvije godine kada je organizirana stogodišnjica Dužijance, žetvene manifestacije čiji je organizator bio Centar. Prčić kaže da je na nekim instancijama o tome bilo raspravljano i da je urađena proračunska revizija, ali se konzorcij nije bavio time, te dodaje da je stogodišnjica Dužijance bila jako dobro organizirana s puno događanja, i da je vjerojatno bilo i prekršaja. »Mi smo na neki način prepoznali mogućnost da iz svega toga izvučemo 'Bunjevačko kolo'. Vjerojatno će biti i ima dosta naših ljudi i simpatizera koji su bili oštećeni, ali smo obećali da ćemo u budućem radu surađivati sa svim institucijama, organizacijama u gradu i dobronamjernim ljudima i pokušati sve to ispraviti, međutim sigurno ostaje ova mrlja u poslovanju«, kaže Marinko Prčić.

Nakon dužeg vremena kako Bunjevačko kolo nije radilo punim kapacitetima, slijede brojne aktivnosti na omasovljavanju i oživljavanju ugašenih sekcija. »Za ovo sve je

sigurno potrebno puno rada nakon ovog teškog prethodnog razdoblja. Želja nam je da se postojeće sekcije omasove,

Marinko Piuković

osnuju nove, treba animirati mlade ljude kako bi se što više upoznali s tradicijom i kulturom koju će Centar prezentirati kroz svoj rad. Želja nam je da se ožive stari zanati vezani uz bunjevačku nošnju, poput proizvodnje čizama, čakšira, prsluka, košulja i sličnih dijelova nošnje. Nastavljanje i njegovanje običaja kao što su Veliko prelo, Prelo sićanja, Dužijanca i druge manifestacije. Želja nam je raditi na prikupljanju stečevine, pisanih djela, fotografija, predmeta koje želimo obrađivati i stvarati jedinstvenu bazu podataka, a prioritetni cilj je promoviranje i prezentiranje kulture i kulturne baštine kroz rad naših sekcija koje postoje i onih koje ćemo u budućnosti formirati«, kaže Marinko Piuković, član Upravnog odbora HKC-a »Bunjevačko kolo«.

S. Mamužić

LJILJANA DULIĆ, ŠEFICA PROTOKOLA SUBOTIČKE DUŽIJANCE

Nastojimo sve uskladiti »pod konac«

Piše: Dražen Prčić

Popis svečanih uzvanika i gostiju finalizira se do posljednjeg trenutka

Ravnateljica OŠ »Vladimir Nazor« iz Đurđina *Ljiljana Dulić* aktivna je sudionica Dužijance još od najranije mladosti, od 2008. godine

nama u središtu grada ili pak na tradicionalnom podnevnom objedu nakon svečanog defilea«, pojašnjava *Ljiljana Dulić*, koja će i ove godine svojim iskustvom doprinije-

nikacije s vodećim ljudima Dužijance, predstavnicima hrvatskih institucija i Gradske uprave, sačinjava se popis i nakon toga se tim osobama upućuje poziv za prisustvo na svim manifestacijama koje se održavaju u sklopu prigodnih, svečanih događanja.«

Sve to predstavlja finalni dio cijelog protokola, ali kada je poznat cjelokupan popis svih uzvanika i gostiju koji će sudjelovati na Dužijanci?

»Cjelokupan popis sudionika Dužijance nije poznat sve do posljednjih nekoliko dana pred samu završnu svečanost i defile na gradskim ulicama Subotice. Istina, veći dio gostiju i potvrde njihovih dolazaka su poznate u lipnju, no kako je u pitanju specifična manifestacija uvijek ima i prijava doslovno u posljednji trenutak, a onda je na nama sve to uskladiti i kao dobri domaćini pobrinuti se da sve bude u najboljem redu.

S druge strane, primjerice u petak pred Dužijancu, kao što će to biti slučaj i ovoga petka, moramo obaviti stotine telefonskih poziva i podsjetiti mnoge svečane uzvanike i goste, jer se na svaki detalj mora paziti i voditi računa o najboljem timingu. Ukoliko ih zovemo prerano, mogu to zaboraviti, ukoliko je prekasno, onda je problem s usklađivanjem rani-

jih obveza. Također, vrijeme Dužijance se poklapa s vremenom godišnjih odmora i onda je cijeli posao znatno teže odraditi, jer većina dužnosnika nije u svojim uredima i ponekad je prava avantura doprijeti do njih i informirati ih na vrijeme. No, sve to u suradnji s Gradskim protokolom odlično funkcionira i na koncu sve bude upravo pod konac.«

SVEČANA LOŽA

Još jedan, ponekad ne baš mali detalj može napraviti protokolu poprilične muke u sastavljanju popisa mjesta za sjedenje u crkvi tijekom mise ili na svečanoj tribini i ručku nakon Dužijance.

Ljiljana Dulić (druga s lijeva)

zadužena je za protokol, i na odgovornom je mjestu koordiniranja svečanih uzvanika i gostiju.

»Poslove u svezi s protokolom radim u suradnji s Gradskom upravom, a mnogo mi je pomogao *Laszlo Horvat* s kojim najbliže surađujem kada dođe vrijeme finaliziranja svih organizacijskih detalja u vezi, primjerice, reda sjedenja na svečanoj misi, tribi-

ti organizaciji ovogodišnje Dužijance.

SVEČANI UZVANICI I GOSTI

Na pitanje kako izgleda njezin posao i s kojim sve institucijama surađuje, šefica protokola Dužijance spremno odgovara:

»Popis svečanih uzvanika koordinira se putem komu-

9. kolovoza 2013.

»Nastojimo strogo paziti na sve aktualne okolnosti i međuljudske odnose između pojedinih svečanih uzvanika i gostiju Dužijance, jer poznato je kako u određenim političkim okolnostima ima i određenih specifičnih odnosa među pojedincima iz različitih stranaka, udruga ili nekih drugih oblika društvenih organizacija ili, pak, određenih osobnih neslaganja, pa stoga svaki popis sjedećih mjesta na svim svečanim manifestacijama nastojimo maksimalno protokolarno uskladiti na zadovoljstvo svih. Dobro poznavanje situacije, ali i dugogodišnje iskustvo u radu s ljudima tu je od velike pomoći, konačno naša zadaća je da se svi dobro osjećaju na svakom događaju koji je vezan uz Dužijancu, a koja je praznik svih nas.«

SMJEŠTAJ SUDIONIKA

Poslovi oko protokola podrazumijevaju i smještaj svih gostiju Dužijance koji dolaze iz zemlje i inozemstva i sudjeluju u svečanom programu nedjeljne povorke i u ostalim pratećim programima.

»U stalnom smo kontaktu s Domom učenika u Subotici, gdje bude smješten veći dio sudionika Dužijance malenih, kao i onih koji nastupaju na završnoj svečanosti svečanog defilea na glavnim ulicama Subotice. Nažalost, zbog opće poznate slabije materijalne situacije, posljednjih

godina je smanjen broj gostiju sa strane, ali se zato trudimo svima koji se odluče doći maksimalno izaći u susret i nastojimo da se našem gradu osjećaju što bolje. Konkretno, prošle godine je za Dužijancu malenih bilo osigurano 60 smještajnih mjesta, dok su članovi ansambla HKC-a 'Bunjevačko kolo' na sebe preuzeli skrb o smještaju sudionika završnog defilea, ugostivši u svojim domovima negdje između 150 i 200 gostiju.«

DUŽIJANCA

Na koncu, slijedi neizbježno pitanje koje smo postavili svima koji su svojim dugogodišnjim radom utkali osobni doprinos organizaciji Dužijance. Što za vas znači Dužijanca?

»S obzirom na to da prve pripreme za svaku Dužijancu započinju negdje u studenom, uvijek kada se nađemo osjećam radost što ću ponovno biti dio tima koji će se baviti organizacijom manifestacije kojom nastojimo očuvati našu tradiciju i ljepotu narodnih običaja koji krase bogatstvo naše kulturne baštine. Dužijanca je nešto što se nikada ne smije zapustiti i izgubiti, jer ona određuje poveznicu naše prošlosti i naše budućnosti, kroz očuvanje svega onoga što nas u konačnici danas čini«, zaključila je razgovor Ljiljana Dulić, šefica protokola Dužijance.

Posljednja provjera

9. kolovoza 2013.

Dužijanca 2013. - Najava događanja

Danas, 9. kolovoza

19 sati – Izložba radova od slame nastalih na XXVIII. sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu – vestibul Gradske kuće, Subotica

20 sati – Tamburaška večer, predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratilaca, proglašenje najljepšeg izloga – Gradski trg, Subotica

Subota, 10. kolovoza

18 sati – Svečano večernje – katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

19 sati – Polaganje vijenca od žita na spomenik Risaru i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica

20 sati – Skupština risara i folklorna večer – Gradski trg, Subotica

Nedjelja, 11. kolovoza – središnja proslava Dužijance 2013.

8,45 – Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice – crkva sv. Roka, Subotica

od 9 do 10 sati – povorka do katedrale

10 sati – Svečano euharistijsko slavlje – katedrala bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica

11,30 – Svečana povorka kroz grad i predaja kruha gradonačelniku Subotice – Gradski trg, Subotica

18 sati – Posjet grobu Blaška Rajića – Kersko groblje, Subotica

20 sati – Bandašicino kolo – Gradski trg, Subotica

Četvrtak, 15. kolovoza

Otvorenje Međunarodne likovne kolonije »Bunarić« – HKC »Bunjevačko kolo«, Subotica

Subota, 17. kolovoza

18 sati – svečano zatvaranje XVII. međunarodne likovne kolonije »Bunarić« – HKC »Bunjevačko kolo«

Subota 24. i nedjelja 25. kolovoza

Bunaričko proštenje – svetište Majke Božje, Bunarić

Ž. V.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 9. do 15. kolovoza

9. KOLOVOZA 1767.

Profesor principistike *Jeronimus Ostraticki*, s učenicima subotičke Latinske škole odnosno Gimnazije, priredio je za scenu dramski tekst »Krispus, sin cara Konstantina Velikoga«. Sljedeće godine izvode novi kazališni komad – »Josip Egipatski«.

9. KOLOVOZA 1995.

U HKC »Bunjevačko kolo«, u sklopu »Dužijance '95.« održan je »Simpozij o životu i književnom djelu istaknutog hrvatskog dramskog pisca *Matije Poljakovića* (1909.-1973.), dugogodišnjeg kućnog pisca subotičkog kazališta.

10. KOLOVOZA 1789.

Nakon niza nesuglasica, pa i neskrivene destrukcije pojedinih »gradskih otaca«, ukinuta je subotička Gramatikalna škola (Gimnazija). Zapravo, premještena je u Novi Sad, gdje djeluje već od 1. rujna. Prvi čovjek te »novootvorene« škole bio je njen subotički ravnatelj dr. *Stipan Ranić*.

10. KOLOVOZA 1838.

Usporedo s premjeravanjem započelo je sređivanje i reguliranje subotičkih vinograda. Prvo su iseljeni tamošnji žitelji, iskrčeno je šumsko drveće, a površine pod vinovom lozom su premjerene i podijeljene u 13 rajona. Potkraj 1888. Subotica je imala 4.015 lanaca pod vinogradima.

10. KOLOVOZA 1923.

Umro je svećenik, pisac, prevoditelj i društveni djelatnik *Ivan Evetović*. Od 1902. bio je zastupnik u Saboru Ugarske, a poslije I. svjetskog rata član Privremenog predstavništva u Beogradu, a od 1921. zastupnik u Ustavotvornoj skupštini Kraljevine SHS. Pisao je pjesme, pripovijesti, putopise i prevodio s francuskog, španjolskog, talijanskog, njemačkog i engleskog jezika.

11. KOLOVOZA 1994.

U HKC »Bunjevačko kolo« održan je dvodnevni simpozij o stvaralaštvu *Balinta Vujkova* (1912.-1987.), književnika, sakupljača, obrađivača i tumača hrvatskog, odnosno bunjevačkog narodnog pripovjedačkog stvaralaštva sakupljenog u Jugoslaviji, Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj i Rumunjskoj.

11. KOLOVOZA 1999.

Na glavnom trgu Subotice, i na Paliću, priređeno je promatranje pomračenja Sunca. Više tisuća Subotičana promatralo je ovaj fenomen. Pomračenje je nastupilo sekundu iza 12 sati i 52 minute, kada se istom uključila i javna gradska rasvjeta. Pomračenje je izazvalo kratkotrajno zahlađenje od oko dva stupnja Celzija.

12. KOLOVOZA 1837.

Gradski liječnici dr. *Vince Zomborčević* i dr. *Antonije Kovač* uputili su izvješće

Gradskom vijeću da jezero Palić odgovara svim normama koje važe za ostala natronska jezera i toplice. U njima oboljela ljudska koža dobiva svoja prvotna svojstva.

12. KOLOVOZA 1907.

Rođen je *Ljudevit Vujković Lamić, Moco*, istaknuti hrvatski nacionalni djelatnik, spisatelj, svestrani sportaš, atletski i nogometni trener. Zastupljen je u više zbornika, hrestomatija i antologija.

13. KOLOVOZA 1794.

Kraljevska komora Ugarske suglasila se s planom Gradskog vijeća da se u Subotici podigne nova zgrada Gimnazije, o trošku grada. U te je svrhe pribavljen građevinski materijal i osiguran novac u iznosu oko 8.700 forinata. Međutim, zbog rata s Francuzima i materijal i novac – upotrijebljeni su u druge svrhe. Nova gimnazijska zgrada sagrađena je tek 1818. godine.

13. KOLOVOZA 1994.

U 81. godini preminuo je *Ivo Stantić*, istaknuti pregalac, javni djelatnik, predratni tajnik HSS-a u Subotici, jedan od utemeljivača i prvi predsjednik HKUD »Bunjevačko kolo« (18. siječnja 1970.). Dan uoči smrti, na tribini ovoga društva govorio je o njegovu osnutku i razvoju. Po obrazovanju pravnik, bio je sudac Okružnog i Privrednog suda.

14. KOLOVOZA 1936.

Poslije opsežnih priprema, koje vodi generalni vikar mons. *Blaško Rajić*, vatrometom pred katedralom svete Terezije Avilske, koncertom Velikog mostarskog orkestra i drugim prigodnim priredbama, otpočela je trodnevna proslava 250. obljetnice doseljavanja bunjevačkih Hrvata u Suboticu i ove krajeve.

14. KOLOVOZA 1991.

U prostoru »Paulinuma« biskup *Ivan Pénzes* i gradonačelnik *József Kasza* otvorili su izložbu iz riznice crkava Subotičke biskupije, koju su pripremili *Bela Duranci, Andrija Kopilović* i *Milovan Miković*. Dan prije toga održana je književna večer u povodu stote obljetnice rođenja *Pere Tumbasa Haje* i 70. godišnjice smrti *Ante Evetovića Miroļjuba*.

15. KOLOVOZA 1869.

Kalački naslovni biskup *Ivan Antunović* pozvao je Bunjevce i Šokce na osnutak jednog narodnog lista. Na tom tragu početkom 1870. pokrenute su »Bunjevačke i šokačke novine«.

15. KOLOVOZA 2002.

U Zagrebu je u 78. godini umro sveučilišni profesor, akademik *Mirko pl. Vidaković*, istaknuti, u svijetu poznat i priznat botaničar i dendrolog, stručnjak za genetiku šumskog drveća. Rođen je u Lemešu 12. listopada 1924.

Vršidba vršaljom (I. dio)

Dok za vršalice nisu napravili samohodnu pogonsku mašinu, manja žitišta su i u našem kraju salašari ovrli konjima. Za vršidbu su najprija udesili vršalj i u njemu kružni progon (misto) sa koliko će ga konja vrć. Manji vršalj je bio za 2-3, a za veći i za po 6-7 konja. Najprija su usrid progona ukopali stožer, jaku visoku dračovu okrugljaču, oko koje će se konji okrećat.

Za udešavanje progona po izravnoj zemlji natanko su rastrli slamu el plivu. Ukrug tirani uporuženi konji su ugačili, nabili zemlju, da na njoj ne ostanu tragovi kopita i potkova. Kad su sklonili nastor, ako zemlja nije dosta ugažena, pokvasili su je i nabijali je maljovima, da bude što čvršća, da se u nju ne nabijaje pogažena zrna propala kroz slamu. Rubove nabijanice ojačali su ukopanim cigljama na kant. Salašar je svaki za se napravio progon, kojeg je repariro (obnavljo).

Subatički lančoši (mali posidnici) su još i u drugoj polovici XX. vika u Zapadnim ugaricama pravili zajedničko guvno, di su vršalicom ovrli učoporane žitne kamar(ice) sa ždribadima (nuz kamaru upolukrug uvis složeni snopovi). Mora bit da su kadgod za vršalj imali zajednički progon po ugledu na sela podkarpatske nizije (BALASSA, I. 1990:139-146).

Za vršidbu su uzeli utrvene (urađene) nepotkovane konje (da polome što manje zrna). Konje su svezali jedan do drugog u viganj, spoljašnjima za žvale svezali kajase s kojima je kočijaš deko (upravljio)

konje. Najstarijeg konja su svezali najbliže stožeru, da se što manje umori zato je išo po najmanjem krugu, a spoljašnji je što iskusniji. Viganj konja vrenjijom su svezali za labavu kariku na stožeru, pa su konji išli u istom redu i ukrug oko stožera.

Vršalj za više žita su obično uradili mobom više gazda i išli su sa konjima od jednog do drugog vršalja dok ga nisu ovrli. Male gazde, osobito u brdskom kraju, sami su ovrli žito kad su i koliko dospili, pa su se vršidbom znali uvuć i u zimu.

Kad su se nakanili vrć žito, po progonu su ga rastrli dobrim dalje od stožera. Žito je rastrto visoko, pa su prvi desetak krugova konji išli hodom, a posli kad je žito splasnilo kočijaš je viganj natiro u lagani kas. Konji su išli istom brzinom, na istom rastojanju od stožera, pa se ni vrenjija nije usukivala. Kočijaš je konje javljo (potico) kandžijom, popušto ili zatezo vrenjiju i tako ih primoravo na kas bliže ili dalje od stožera. Posli saticak vrimena, kad su se konji umorili, odminili su ih odmornim konjima. Kad su oćinili da je vlače ovršeno, zaustavili su konje, vilama privrnili žito, a konje tirali u suprotnom pravcu rićima: ako su se malopre opili, sad će se odpit.

Konji su svojim teretom iz vlača izgazili zrna, i, što je najvažnije dok su radili ritko je koji balego čvrstim burbuškima, koje su časkom vilama izbacili. Za taj poso su volovi (marva) nepodesni, iđu sporo, pa malo urade. Nuz to marva u hodu žitko lepanjasto bale-

Vršalj za više žita su obično uradili mobom više gazda i išli su sa konjima od jednog do drugog vršalja dok ga nisu ovrli

ga, ukalja (uprlja) zrna koja triba oprat i osušit.

Vršaljom je zapovido domaćin. Zapovidio je kad će stat i odmorit konje, a s njima i čeljad koji su na progonu privrćali žito. Kad su ovrli progon, koljari su odneli slamu u guvno, sa zemlje su omeli ovršena zrna i spremili za čišćenje. Ako su tili još jedan vršalj istirat (ovrć) prostrli su žito i vršalj tirali ispočetka, toliko puta dok nisu

ovrli žito iz guvna. Ako su konji dno progona izjamavili, misto su polili vodom, nasuli zemljom i poravnali nabijanjem maljom.

Držalo se da su poso dobro obavili ako su dopodne dvared ovrli progon, a toliko puti i poslipodne. Ako su radili sa 4 konja ovrli su oko 30-40 snopova žita, oko 300-400 kg. žita. Lom zrna je bio mali, pa ga nisu spominjali.

SA ROGLJA

Biblija o vršidbi

Iako se kao najstarija vuća domaće živine (životinja) u vršalju spominju volovi nji za taj poso nisu hasnirali naši stari. Od starine su se bavili i odranjivanjem konja, a jel su ih imali i jel su za taj poso podesniji (brži, čistiji, učinkovitiji) od marve (goveda), zato su ih i hasnirali za vršidbu.

U Bibliji zapis o hasniranju marve u vršidbi veli:

Ne zavezuj usta volu kad vrše (Pnz 25.4 i 1 Tim 5.18) i Efraim je junica dobro naučena koja rado vrše; šiju ću joj lijepu ujarmiti, ... (Hoš 10, 11)

svidoči da su u Starom viku i Izraelci (i Mezopotamci, Egipćani, Kartaginjani i dr.) vrli žito volovskim gaženjem vlača (klasa). Volovi su za sobom vukli nazubljen valjak (preteča bubnja u vršalici) koji je svojom težinom i nazubljenim šinama, dodatno gaženjem volova, iz vlata izdvojio zrna žita. Ovršena zrna su od nečistoće, trunja i primjesa, očistili vijanjem na vitru. (Da je marva vukla valjak za vršidbu kaže nam rić ujarmljen. Jaram se ne meće sam na goveće, već s njim i oje [ruda za vuću tereta], ode na valjak za vršidbu – prim. A.S., kadgod risar, snopljar na vršalici, volar...)

TRAGOVI STARIH VODOTOKOVA OSTAJU ZA SVA VREMENA (6): OKO CENTRA GRADA

Ulicom u nekadašnje jezero

Prije 230 godina bilo je jezero, ali se zvalo Rogina bara, i po sred toga jezera danas prolazi Ulica Đure Đakovića * Voda se prostirala sve do polovice današnjeg Korza, a na obali jezera bile su podignute kuće u ulici čiju trasu i danas prati desna strana Ulice Vuka Karadžića, zaobljena prema obliku jezera * Ciganska bara skrivena u gradskom kvartu

Slika centra Subotice prije dva i pol stoljeća suvremeniku je poput fantazije. Ni nalik današnjem izgledu. Sve je tada još u središtu grada bilo »okupano« vodom. Iz pravca Radijalca tekao je potok Fizfaš, prema potoku i voda iz Jasibare, s područja današnje Tolstojeve ulice doticao je potok Šemljek, a na drugoj strani franjevačke crkve postojale su dvije povećane površine: Ciganska bara i jezero Rogina bara. Takvu sliku prikazuje prva detaljna karta Subotice koju je geometar *Carolus Leopoldus Kováts aliter Kovatsik* izradio 1778.-79. godine.

»Neophodno je istaknuti kako stanje prikazano na Kovátsevoj karti nije oduvijek takvo bilo. To je slika grada i vodenih tokova i površina u trenutku njenog nastajanja. Regulacija tokova, kao i drugih mjera i zahvata s

vodom, bilo je i prije nastanka ove karte, što potvrđuju povijesna dokumenta i tragovi nađeni u tlu u gradu prilikom različitih iskopavanja, te je i slika grada u nekom ranijem vremenu bila drugačija. Ali o tome imamo samo djelomične podatke, a ne i cjelokupan prikaz situacije terena. Ovo je prva detaljna karta i time dokumentirani podaci o stanju svih voda na teritoriju grada. S promjenama i regulacijama pogotovu je nastavljeno u devetnaestom i dvadesetom stoljeću. Kroz vrijeme traju stalne promjene i regulacija tokova i vodenih površina na teritoriju grada«, kaže profesor hidrotehnike na Građevinskom fakultetu dr. *Lajos Hovány*, koji je subotičke vodotokove kroz vrijeme izučavao u doktorskom istraživanju o slivu Paličkog jezera.

Kako je grad rastao, tokovi potoka su nastajanjem novih

Pokraj žute zgrade na uglu Ulice Matije Gupca Šemljek je skretao u naseljeni blok. Na ovom mjestu ni danas nema kuće

U dvorištu je lokacija susreta tri potoka prema karti iz 1778. godine (ulica Petra Drapšina)

stambenih blokova regulirani, zasvođeni, vremenom i zacijevljeni, a bara i jezero isušeni i nasuti.

PARK U JEZERU

»Rogina bara je bila pravo jezero, što znači da je njegovo dno bilo ispod minimalne razine podzemne vode i u njemu je uvijek bilo vode. To ne mogu reći za Cigansku

baru. Moguće da se povremeno isušivala. Razina Ciganske bare je bila viša od Rogine.«

Dok se danas šćemo gradom i Korzom, nezamislivo je da je do polovice glavne ulice postojalo jezero dubine između jednog i dva metra, prije svega 230 godina (što je dugo vrijeme mjereno ljudskim životom, ali kratko u povijesti jednog grada). Rogina bara tada se nalazila

na prostoru ispred današnjeg Željezničkog kolodvora (Park Ferenc Rajhla i okolne zgrade), i području ulica Đure Đakovića i Matije Korvina. Rub jezera dosezao je do polovice današnjeg Korza (tamo gdje se nalazi pasaž na broju 7). Ulica Đure Đakovića prolazi posred nekadašnjeg jezera. Kroničari bilježe da je u sklopu postepenog isušivanja Rogine bare upravo

ovom trasom podignut put u obliku nasipa oivičen brezama, vjerojatno na prijelazu iz osamnaestog u devetnaesto stoljeće. No, voda je još nastavila vladati svojim prostorom, i četrdesetih godina XIX. stoljeća djeca su se još kupala u Roginoj bari (bilježi *László Szekeres*). Prvi vlak u Suboticu stigao je 1869. godine željeznicom izgrađenom na suprotnoj obali Rogine bare. Krajem devetnaestog stoljeća udubljenje bare dugo je nasipan pijeskom i

Vodena mreža u centru grada: slijeva potok Šemljek s izvorištem u Tolstojevoj ulici, dotok iz Jasibare do Fizfaša, potok Fizfaš s područja Radijalca, Ciganska bara (gore) i najveće gradsko jezero, Rogina bara

zemljom da bi se na koritu nekadašnjeg jezera napravio park, a s obje strane parka prostor za gradnju.

Iako nema tih očitih, svakodneвно uočljivih pokazatelja o vodi na kojoj su podizana pojedina područja grada, a gotovo da bi se moglo reći i on cijeli, dobrim poznavateljima prošlosti grada takvi tragovi su »svuda«. Očit je primjer Ulice Vase Stajića

kada se pođe od Otvorenog sveučilišta prema Ulici Đure Đakovića, gdje je tlo ostalo pod nagibom i pokraj nekadašnjeg obilnog nasipanja područja jezera. Opet, ulaskom s Korza u Ulicu Vuka Karadžića zapaža se kako njena zaobljena desna ulična linija prati liniju obale Rogine bare iz osamnaestog stoljeća. Lokacija te ulice ostala je i danas identična prikazanoj na Kovátsevoj karti Subotice iz 1778.-79. godine. Tragom ovih kartografski dokumenti-

ranih podataka slijedimo vode iz prošlosti grada u seriji tekstova.

BARA PREKRIVENA DVO-RIŠTIMA

Rogina bara se češće spominjala u pričama o povijesti grada, ali je Ciganska bara ostala zagonetna (ili možda u pričama zanemarena), već i time što je njeno nekadašnje

korito danas prekriveno kućama i dvorištima. Bila je na prostoru (danas) omeđenom ulicama Arsenija Čarnojevića, Kumanovskom, Ivana Zajca i Miloša Obilića. Područje je tako isparcelirano i naseljeno da koritom ove bare danas niti jedna ulica ne prolazi, osim što se oko nje može obići, jer je površina ostala u tom kvadratu uokvirenom spomenutim ulicama i prekrivena je dvorištima. Možda niti vlasnici danas ne znaju da je prvi zaposleni građevinski inženjer grada, geometar *Kováts* 1778.-79. godine stvarajući kartu, tu nadomak centru Subotice »slikao« Cigansku baru. Oko nje su bile kuće. Kuće su postojale i na obali Ciganske bare koja je danas dio Ulice Arsenija Čarnojevića. Moguće da je upravo ova vodena površina utjecala na krivudavu uličnu regulacijsku liniju koja joj je i danas ostala.

Do središta grada stizao je i potok Šemljek (*Semlyék*), vjerovali ili ne, s izvorišta u Tolstojevoj ulici, koritom koje bi danas dotaklo zgradu »Nepkőra« i nastavilo desnom stranom Trga žrtava fašizma (gledano od Somborskog puta), sve do početka Ulice Matije Gupca, gdje je preko naseljenog bloka stizalo do Ulice Petra Drapšina i tu se susretalo s Fizfaš potokom (izvorište na Aleji maršala Tita). Oba potoka tu su se ulijevala u treći – Mlaku, ali svega još nekoliko godina, jer su im korita regulirana 1783., čime je Šemljek produžio do današnje glavne pošte. Što se tu s gradskim potocima dogodilo – više u narednim brojevima.

Katarina Korponaić

DUŽIJANCA U LJUTOVU

Proslavljen svršetak žetve

Mještani sela Ljutovo i ove su godine na tradicionalan način obilježili dan Dužijance. Okupljanje risara i mladih u narodnim nošnjama započelo je u nedjelju, 4. kolovoza, u ranim poslijepodnevrim satima kod domaćina ovogodišnje Dužijance – Ruže i Antuna Juhasa. Uz tambu-

rašku pratnju i veselje povorka je od domaćina krenula do Doma kulture u središtu Ljutova, gdje se održala misa zahvalnica. Na čelu povorke bile su karuce koje su nosile ovogodišnjeg bandaša *Milana Tikvickog* i bandašicu *Mariju Mamužić*, te malog bandaša *Denisa Stanišića* i malu bandašicu *Zvezdanu Bukvić*.

Slijedili su mladi u narodnim nošnjama, kao i ovogodišnji risari, sudionici manifestacije Natjecanja risara. Misno slavlje je predvodio tajnik Subotičke biskupije vlč. *Mirko Štefković*. Poslije euharistijskoga slavlja uslijedio je kratak program gdje su bandaš i bandašica s risarima izvijestili domaćina o ovo-

godišnjem rodu, a nastupili su članovi HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, ogranak iz Ljutova. U Ljutovu za Dužijancu poslije programa uvijek slijedi bandašicino kolo, a sudionike i goste je zabavljao tamburaški sastav »Ruže« iz Subotice.

I. D

Seoski i gradski bandaši i bandašice

NA ETNO DANU U MOROVIĆU SUDJELOVALO JE 36 UDRUGA

Pomoć za Anitu Balaž

Tradicionalni peti po redu Etno dan u organizaciji Udruge žena »Morovićanke«, a uz podršku lokalne samouprave općine Šid i Mjesne zajednice Morović, održan je u nedjelju, 4. kolovoza. Ove godine ova manifestacija je imala međunarodni karakter. Sudjelovalo 36 udruga žena iz Srbije i Bosne i Hercegovine. Ono što je ovogodišnju manifestaciju činilo posebnom jest to, da je sve ono što se nalazilo na štandovima bilo za prodaju, a sav novac

prikupljen od prodaje bit će uplaćen maloj *Aniti Balaž* iz Erdevika, kojoj su neophodna sredstva za transplantaciju

pluća i srca.

»Veoma sam zadovoljna velikim odzivom ljudi koji su došli ovamo da bi pomogli ovoj humanitarnoj akciji. Imali smo veliku podršku mnogih, kako lokalne samouprave tako i Turističke organizacije općine Šid, ali i lovaca i velikog broja mještana koji su se uključili u ovu akciju«, izjavila je *Jelena Ujvari*, predsjednica Skupštine Udruge žena »Morovićanke«.

A na mnogobrojnim štandovima moglo se zaista

DUŽIJANCA U ĐURĐINU

Težiti Kraljevstvu nebeskom

Svečanom misom zahvalnicom u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu proslavljena je 4. kolovoza Dužijanca u Đurđinu. Nositelji đurđinske zahvale Bogu za žetvu i novi kruh bili su bandaš *Vedran Matković*, bandašica *Marina Horvacki*, te mali bandaš *Krunoslav Dulić* i mala bandašica *Katarina Ivković Ivandekić*.

Svetu misu je predvodio svećenik dr. vlč. *Ivica Ivanković Radak*, zajedno sa svećenicima vlč. *Miroslavom Orčićem* i vlč. *Željkom Šipekom*. Propovijed je održao svećenik dr. vlč. *Ivica Ivanković Radak*, koji je potaknuo brojne nazočne vjernike da ne gube život u ispraznim stvarima, nego da

teže za Kraljevstvom nebeskim. U procesiji, koja je održana u sklopu mise, sudjelovali su, osim bandaša Vedrana i bandašice Marine, i mladi u nošnjama, te ministranti i svećenici, ali i brojni vjernici.

Na kraju svete mise vjernike »bunjevačkog roda, a hrvatskog naroda« pozdravio je vlč. *Julije Bašić*. Bikovački župnik podsjetio je vjernike na važnost zahvaljivanja Bogu i na važnost molitve. Također je prenio đurđinskim vjernicima pozdrave od njihovog župnika *Lazara Novakovića*, te ih ohrabrio da ih Lazar uvijek prati u molitvama, iako je iz zdravstvenih razloga spriječen biti s njima. Zbog bolesti Lazara Novakovića i njegove nemogućnosti vođenja župe, đurđinski vjernici su bili u

vidjeti mnogo toga: od raznoraznih slanih i slatkih đakonija, do mnoštva ručnih radova, nekih rađenih i prije stotinu godina. Sudionice iz jedne od udruga žena, koje su se također odazvale pozivu na ovu manifestaciju, stigle su čak iz Vrnjačke Banje: »Suradnja između naše udruge i Udruge žena 'Morovićanke', odvija se godinama. Nadam se da ćemo već sljedeće godine potpisati sestrinsku povelju. S obzirom da potječem iz Srijema, čast mi je što sam danas u svom Srijemu mogu pokazati suprugu Šumadincu i svima ostalima u Srbiji, da mi u Srijemu imamo veliko srce i bogatu

kulturu. Cilj mi je sačuvati domaću radinost, narodnu nošnju, kulturu koju sam odavde iz Srijema ponijela«, izjavila je *Svetlana Trifunović*, predsjednica Udruge žena »Zlatne niti« iz Vrnjačke Banje.

Posjetitelji su nakon razgledanja i degustiranja poslastica sa štandova, imali priliku u večernjim satima pogledati defile sudionika ovogodišnje manifestacije i provozati se fijakerom Morovićem. Poslije kulturno umjetničkog programa folklornih ansambala iz Višnjićeva i Jamene, večer je nastavljena uz tamburaše druženjem sudionika.

S. D.

potrebi za novim svećenikom kojeg su službeno i dobili jučer na Dužijanci. Julije Bašić je u ime dekana dekanata Subotice Donjeg grada pročitao pismo biskupa *Ivana Penzeša* kojim je priopćeno da će njihov svećenik biti vlč. *Miroslav Orčić*, svećenik koji je posljednjih par mjeseci i vodio župu sv. Josipa Radnika u Đurđinu.

U večernim je satima u crkvi održana tradicionalna »akademija« čiji se program sastojao od dvije tematske cjeline, a to su: Godina vjere, koju je proglasio papa *Benedikt XVI.* u listopadu prošle godine, te obljetnice rođenja ljudi, koji su svako na svoj način ostavili doprinos i trajno obogatili kulturu, vjeru i povijest našeg naroda. Budući da se ove godine obilježava stogodišnjica rođenja

Đurđinčanke teta *Kate Rogić*, jedne od utemeljiteljica umjetnosti u tehnici slame, te također stogodišnjica rođenja svećenika i pjesnika *Alekse Kokića*, drugi dio programa akademije je bio posvećen njima. U akademiji, osim bandaša, bandašice i recitatora, sudjelovao je i đurđinski dječji zbor pod vodstvom vjeroučiteljice *Verice Dulić*, te tamburaški sastav koji vodi prof. *Vojislav Temunović*. Program je završen pjesmom »Kolo igra, tamburica svira« nakon koje je bandašica otvorila Bandašicino kolo, koje je već tradicionalno započelo malim koncertom »Đurđinskih cura«, a nastavilo se do kasnih večernjih sati uz tamburaški ansambl »Tajna«.

Jelena Dulić

TAVANKUČANI U BIOGRADU NA MORU

Aktivno ljetovanje

Ostvareni mnogobrojni kontakti i proširene dosadašnje suradnje

Odzivajući se pozivu biogradskog gradonačelnika *Ivana Kneza* članovi folklornog odjela i slamarke Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Matija Gubec« imali su prigodu mještanima grada i njihovim gostima predstaviti

crkvi sv. Stošije, kojoj su Tavankučani dali svoj doprinos pjesmom i zvukom tamburice, a susreli su se s čelnicima grada i predstavnicima institucija.

Predstavnici HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, predvođeni

Tom je prigodom gradonačelnik Ivan Knez istaknuo: »Ono što mi je osobito drago jest da Hrvati žive u Vojvodini i danas, da ste sačuvali svoju kulturu i svoju tradiciju, što se sjećate vlastite povijesti. Drago mi je da ste institucija koja radi, napreduje, zajednica puna entuzijazma. Ovom prigodom dogovaramo posjet Tavankutu, skupa s projekt menadžerom koji radi na europskim fondovima kako bi sagledali mogućnosti zajedničkog rada na nekim projektima. Otvoreni smo za suradnju, a surađujemo i s Hrvatima u Mađarskoj, Rumunjskoj,

PROŠIRENJE KULTURNE SURADNJE

Osim s predstavnicima gradske uprave i gradonačelnikom, Tavankučani su s ravnateljem Zavičajnog muzeja grada Biograda dogovorili buduću širu kulturnu suradnju. »Svi posjetitelji koji su došli posjetiti izložbu slika od slame oduševljeni su viđenim. Zapravo svaka ova slika je spoj tradicije, ljubavi i umijeća. Mi smo okruženi morem, kamenom, borovom šumom kao prirodnim materijalom od kojeg se daje

Kolo na rivi

najprepoznatljivije segmente tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata – nošnju, ples i likovno stvaralaštvo u tehnici slame, te istodobno ljetovati u ovome gradu.

SASTANAK S DUŽNOSNICIMA GRADSKJE UPRAVE

Tavankučani su se predstavili izložbom slika od slame u Zavičajnom muzeju grada Biograda, na kojoj su govorili *Ladislav Suknović*, predsjednik Gupca, *Draženko Samardžić*, ravnatelj muzeja, gradonačelnik *Ivan Knez* te *Milijan Brkić*, glavni tajnik Hrvatske demokratske zajednice, te s dva folklorno-plesna nastupa u centru Biograda i na rivi, kao i sudjelovanjem na svetoj misi u župnoj

predsjednikom *Ladislavom Suknovićem*, sastali su se i s dužnosnicima gradske uprave. Tom je prigodom gradonačelnik Ivan Knez predstavio projektne aktivnosti grada Biograda, dok je Suknović domaćine upoznao s projektima koji se sprovode u Tavankutu u organizaciji HKPD-a »Matija Gubec«. Tako su, osim kulturnih manifestacija, koje bi među ostalim mogle biti poveznica s Biogradom, predstavljeni i konkretni investicijski projekti koje ova udruga u Tavankutu provodi s ciljem razvitka seoskog turizma i njegovih popratnih manifestacija, kao što su poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja seoskog stanovništva.

Izložba je priređena u Zavičajnom muzeju

Slovačkoj i Češkoj«. *Ladislav Suknović* je o konkretnim planovima i sastancima u Biogradu istaknuo kako bi sastanci s projekt menadžerom gradske uprave, koji ima puno iskustva s europskim projektima, Tavankutu i ovoj udruzi uveliko bili od pomoći. Konkretna priča odnosila se na osnutak kancelarija za lokalni i ruralni razvoj, koji bi pomogli hrvatsku zajednicu u Tavankutu i njezin razvitak, ne samo kroz oblast kulture i turizma, nego kroz jedan sveukupan gospodarski razvoj.

napraviti bilo što. Nedaleko od nas se nalazi polje gdje se uzgajaju sve vrste žitarice, međutim, mi smo do sada slamu samo bacali, a ovo je po prvi put i nama pokazalo da se od slame mogu stvarati i umjetnički radovi«, izjavio je ravnatelj Zavičajnog muzeja grada Biograda *Draženko Samardžić*.

Djelatnica gradske uprave Biograda *Melisa Keser* glavna je organizatorica dolaska Tavankučana u Biograd. Od ranije poznavateljica i ljubiteljica bunjevačkog stvaralaš-

tva, nada se kako je ovo tek početak jedne buduće i češće suradnje. »Mislim da je HKPD 'Matija Gubec' svojim kvalitetnim programom oplemenio naše kulturno ljetno u Biogradu, počevši od zanimljive izložbe slika od slame u biogradskom muzeju, preko nastupa na rivi, do mise u crkvi. Kada se uspoređuju druga društva koja gostuju na kulturnom ljetu u Biogradu mora se istaknuti kako se 'Matija Gubec' predstavio širom lepezom programa nego druga društva, jer

Kao znak dobrodošlice Tavankučani su od strane grada Biograda počašćeni i jednodnevnim izletom i plovidbom kroz NP »Kornate«.

u svojem radu osim plesne i tamburaške sekcije djeluje i na drugim područjima: na području likovne umjetnosti, modnog dizajna, književnosti, filmske umjetnosti. Drago mi je da ste zadržali lipu bunjevačku kulturu, a da se hrvatski korijeni ne gube. Onaj citat

'naša j grana mala, al je fina' i ovog puta je apsolutno došao do izražaja«, kazala je Melisa Keser.

Slika od slame gradonačelniku

U HKPD-u »Matija Gubec« ističu kako se bez pomoći nekoliko činitelja ovaj boravak u Biogradu ipak teško mogao realizirati, ponajprije su to gradonačelnik Biograda Ivan Knezi, Melisa Keser, djelatnica gradske uprave, Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba, te Hrvatska demokratska zajednica i Milijan Brkić. Na temelju pozitivnih reakcija publike, ali i lokalnih medija, u udruzi smatraju kako je priređeni program zadovoljio očekivanja domaćina te se nadaju nastavku suradnje i zajedničkim projektima.

Ivica Dulić

O tavankučanima – u lokalnim medijima

9. kolovoza 2013.

INTERNACIONALNI LJETNI KAMP SOMBORSKOG CRVENOG KRIŽA

Radionice s temama klimatskih promjena i ekologije

Kamp somborskog Crvenog križa, koji se nalazi u Bačkom Monoštoru od 2003., održan je krajem srpnja i okupio 55 mladih starosti između 17 i 21 godine. Sudionici kampa došli su iz: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Poljske, Njemačke i Srbije. Teme za ovu godinu bile su klimatske promjene i ekologija, a projekt je podržan od strane organizacije Youth in action – Mladi u akciji. Realizatori kampa i aktivnosti su: IVA E.V. iz Berlina, Crveni križ iz Sombora, Udruga »Breza« iz Osijeka, »Rebus« iz Srebrenika, »Together« iz Poljske i »Megijasi First Childrens Embassy« iz Skoplja.

Koordinatorica kampa *Mirjam Baumert* iz Berlina, koja već petu godinu sudjeluje u radu kampa, objašnjava da su

aktivnosti kampa podrazumijevale da mladi kroz različite radionice – glumačku, plesnu, glazbenu, novinarsku, filmsku... razmjenjuju ideje i prezentiraju ih na originalan način.

U program kampa ubrojeno je i upoznavanje s lokalnim stanovništvom. I ove je godine organiziran geografski maraton, tijekom kojega su sudionici kampa podijeljeni u šest skupina obilazili znamenitosti sela, prema točno utvrđenom redoslijedu. Upoznali su se s etno-kućama »Kuveljić« i »Mali Bodrog«, crkvom sv. Petra i Pavla, starim zanatima (tkanjem na razboju), pčelarskim domaćinstvom, kao i s aktivnostima URB-a »Rumunka« i romskim naseljem. U večernjim satima, poslije obilaska, organizirano je druženje uz večeru, logorsku vatru i muziku u eko-centru.

Posljednje večeri kampa za sve je prisutne organizirana umjetnička večer, kada su svaka od skupina predstavile svoje uratke. Emitiran je film snimljen na lokacijama u i oko Monoštora, reportaža o kampu, performans – predstava, mini koncert, ples.

Z. Mitić

HODOČAŠĆE U MOROVIĆU

Molitva za oprostjenje grijeha

Drugog dana u kolovozu marijansko ekumensko svetište Marije pomoćnice kršćana i duša u čistilištu u Moroviću, bilo je mjesto okupljanja velikog broja hodočasnika, kako iz šidske općine tako iz: Zagreba, Karlovca, Županje, Vinkovaca, Zaprešića, Donjeg Miholjca, Otoka i drugih mjesta u Slavoniji, koji su došli pomoliti se za svoje pokojne.

OBRAĆENJE

U ovoj crkvi koja datira iz XII. stoljeća, pokraj tirolskog oltara koji prikazuje duše iz čistilišta koje hvataju Mariju Bogorodicu za skute, tražeći njezin zagovor za izbavljenje iz čistilišnih muka, vjernici su se molili za oprostjenje grijeha za svoje pokojne. Nakon procesije oko crkve, svetu misu predvodio je župnik vlč. *Nikica Bošnjaković*, koji je u svojoj propovijedi istaknuo, da je ta crkva mjesto milosti koja će sve više biti imperativ cijelom kršćanstvu, a to je obraćenje: »Ovdje je Marija mistično nazočna i oltarna slika to podsjeća. Ovdje Majka Božja gleda tvoje mrtve do devetog koljena u čistilištu, gleda tebe i poručuje i moli, da ne ideš putom kojim su išli tvoji pokojni.

Tvoje vrijeme treba biti vrijeme promjena i ova crkva je susret tebe s tvojom savješću. Vratite se evanđelju i prestanite živjeti poganski, nego živite evanđeoski. Kada ti u ovoj crkvi vidiš ogoljele zidove i zapitaš se kako su se održali toliko stoljeća, trebaš shvatiti da si ti vredniji od svih crkava, jer bit naše vjere je ići za Isusom i treba se obratiti, a to nije lako. Pogledaj svoje zlo u sebi i suoči se s tim. Zato ova crkva želi biti mjesto obraćenja. Mrtvi smo u ljubavi za Bogom i zato smo još više odgovorni. Vrijeme kršćanstva koje dolazi, bit će vrijeme obraćenja, nove evangelizacije, ali ne možete druge obratiti dok najprije sebe ne obratite«, istaknuo je u svojoj propovijedi vlč. *Bošnjaković*.

DOJMOVI HODOČASNIKA

A među velikim brojem hodočasnika, bilo je i onih koji su po prvi puta došli u

Morović. Čuli su za svetište u Moroviću i došli se pomoliti za svoje mrtve. Jedan od njih je i *Ivica Flanjak* iz Otoka:

»Prvi puta sam ovdje i osjećam se ushićeno i zadovoljno, jer stvarno se nisam nadao i nisam očekivao da ću vidjeti i doživjeti ovako nešto. Došao sam najviše zbog svete mise. Kod nas u Otoku na crkvi svetog Antuna vidio sam plakat o ovoj crkvi i tako sam saznao za crkvu u Moroviću. Osjećam se duhovno ispunjen, a kao vjernik sam zadivljen«, rekao je *Ivica Flanjak*.

Među velikim brojem hodočasnika bili su i vjernici grkokatoličke vjeroispovjesti iz Karlovca sa svojim svećenikom, protojerejom stavroforom, dekanom stolnog dekanata križevačke grkokatoličke eparhije ocem *Željkom Pajićem*.

»Četvero mojih vjernika pridružilo se hodočasnici iz Zaprešića i iz Zagreba. Prvi puta sam ovdje i sve je predivno. Ovdje smo da na neki

način damo i moralnu podršku i da suosjećamo s narodom koji ovdje živi i koji je ostao ovdje živjeti. Crkva je krasna i ima svoju čar s obzirom da nije ni ožbukana iznutra, tako da ima svoj produhovljen ambijent«, izjavio je otac *Željko Pajić*.

Veliki broj hodočasnika došao je i iz Zaprešića.

»Za crkvu sam saznala od hodočasnika koji su već prije bili ovdje. Ja sam prvi put u Moroviću. Nedavno mi je suprug preminuo i zato sam se odlučila doći. Nisam očekivala da ću tako nešto vidjeti i doživjeti. Plakala sam zbog gubitka supruga, ali sam doživjela olakšanje«, izjavila je *Mirjana Ježek* iz Zaprešića.

Najveći broj hodočasnika došao je iz udruge »Miramari«, štovatelja katoličke baštine iz Zagreba. Inicijativa osnivanja ove same udruge i hodočašća u Morović potekla je od predsjednice udruge *Mire Geljić*. O svojoj odluci da organizira

Ovo je divno malo mjesto, gde se napuniš Božjom milošću Duha Svetoga i dobiješ ono što trebaš dobiti, a to je Božja riječ po kojoj treba živjeti, kazala je Anđela Benjac

hodočašća i da bude predsjednica jedne takve udruge, ispričala nam je u kratkim crtama:

»Prije sam samo organizirala turistička putovanja. Međutim, dobila sam karcinom i završila sam u bolnici kada su mi liječnici prije tri godine prognozirali samo još tri mjeseca života. Tada sam otišla u crkvu i riješila osnovati udругu. Putujemo po cijelom svijetu a u Moroviću smo treći put. Shvatila sam da Bog očito ima neki plan sa mnom i potpuno sam se posvetila hodočasničkim putovanjima, jer ljudima treba živa riječ. U Moroviću sam doživjela jednu zdravu duhovnost. Svećenik je jako jednostavan i otvoren a posebno me se

dojmila crkva na groblju«, rekla je Mira Geljić.

I hodočasnici iz Zagreba bili su prepuni dojмова.

»Doživjela sam zaista nešto posebno, a riječi župnika su me toliko dotakle, da su mi suze same krenule. Ovo je divno malo mjesto, gde se napuniš Božjom milošću Duha Svetoga i dobiješ ono što trebaš dobiti, a to je Božja riječ po kojoj treba živjeti«, rekla je *Andela Benjac* iz Zagreba.

Nakon svete mise u ljetnikovcu u dvorištu župne kuće za sve hodočasnike priređen je ručak, nakon čega je održana duhovna obnova.

S. Darabašić

NA LEMEŠKOJ KALVARIJ

Proštenje u obnovljenoj kapelici

Ovogodišnje malo proštenje uz misno slavlje na lemeškoj kalvariji proslavljeno je 2. kolovoza u kapeli koja je posvećena Gospi od milosrđa. Predslavitelj svete mise bio je *Zsolt Bende*, bajmočki župnik u zajedništvu s *Endreom Horvatom*, župnikom iz Čonoplje, i mjesnim župnikom vlč. *Antalom Egedijem*. Na misnom slavlju okupili su se vjernici iz Stanišića, Ridice i domaćini. Malo proštenje u Lemešu je obnovljeno prije petnaestak godina, mada je svoju tradiciju imalo i prije II. svjetskog rata. Na koncu euharistije *Željko Zelić* je podnio financijsko izvješće o aktivnostima i radovima na ovoj kapelici. Mnogobrojni vjernici su se aktivirali u nastojanju da se vrati stari sjaj ovoj građevini – najveći doprinos je dao *Andras Matyus*, njemački veliki prior, koji je svojom aktivnošću prikupio znatan novac te tako omogućio betoniranje ispred kapele, a iznad grobnica, čime se sprječava

prodor vode pod temelje. Ovogodišnji su radovi koštali oko 3000 eura. Osim ovoga odrađeni su mnogi sitni radovi.

U rano proljeće HBKUD »Lemeš« je organizirao koncert na kome su se prikupljala sredstva za limarske radove na ovom sakralnom objektu. Dar koji je obradovao vjernike je propeće, koje je napravio *Gyorgy Nagy* za procesije u kapeli. Zahvaljujući *Mariji Forgić* uspjeli su upisati kapelu u list nepokretnosti i time legalizirali ovaj objekt.

Ovo je ujedno bila prigoda da se blagoslovi križ u dvorištu etno kuće koja će biti u funkciji za godinu dana. Očuvani djelovi blagoslovljenog križa su doneseni sa starog groblja. Križ je uzidan u zid kako bi se očuvao, a nema podataka tko ga je i kada podigao. Na njegovom izvornom mjestu, na starom groblju, 2010. godine *Petar* i *Agneš Klinovski* su podigli novi križ.

Lucia Knezi, Foto: Ivan Horvat

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Sigismund i »srijemski baruni«

Piše: dr. Zsombor Szabó

Kada danas netko prati ovaj feljton, pod Srijemom najvjerojatnije podrazumijeva današnje stanje na zemljopisnim kartama, po kojima se veći dio Srijema nalazi u Republici Srbiji. Politička podjela u srednjem vijeku bila je posve drugačija, samim time što je Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo bilo podijeljeno na župe. Srijemska župa je tada bila mnogo manja, granica je bila vertikalna linija od Dunava prema Savi, koju možemo povući od današnjeg Neština do Martinaca blizu Save. Ova granica je ujedno bila granica i između Kaločko-bačke nadbiskupije i Pečuške biskupije. Zapadno od ove linije prostirala se nekadašnja Vukovska župa, koja je do kraja XIX. stoljeća nestala i ušla u sastav Srijemske, Virovitičke i Požeške župe. Kako je u našu »priču« uključen i Ilok, time je teritorij o kojem pišemo: cijeli teritorij nekadašnje Srijemske župe i istočnog dijela nekadašnje Vukovske župe. Tko su zapravo bili »srijemski baruni« o kojima će biti riječi?

MIJENJANJE VLASNIŠTVA NAD ZEMLJOM – MIJENJANJE DRUŠTVENE STRUKTURE

Za vrijeme vladavine *Ludovika I. Velikog* dolazi do dramatične promjene u vlasničkoj strukturi nad zemljom (posjedima), osnovom feudalnog sustava. Oko 1380. godine, prije nego će Sigismund stupiti na hrvatsko-ugarski

tron (približno), u vlasništvu kralja i kraljice nalazilo se 15,30 posto naselja, u vlasništvu Crkve je 12,10 posto, veleposjednici su vlasnici 33,30 posto naselja i pripadajućih posjeda, srednje i sitno plemstvo posjeduje 39,30 posto. Od gradova su 300 u vlasništvu kralja ili velepo-

nje« gradove i utvrde zajedno s feudalnim posjedima, što mu je preostalo od tasta. Prvi među »ligašima« bio je *Nikola Gorjanski mlađi*. On je bio dugo, više od tridesetak godina, kraljev nador (predsjednik vlade). Posjedi familije Gorjanski su zauzimali cijeli zapadni dio nekadašnje

to doba *Karom*). On je bio pravi »baron« (*veri barones regni*, koji su se nazivali i *zászlósúr*, doslovce: gospodar s barjakom), koji je na osnovi posjeda bio dužan opremiti vlastitu vojnu jedinicu *banderiju*, koju je vodio pod vlastitim barjakom u kraljev logor, ali i samostalno u pohod na kraljevu zapovijed. Tako je vodio svoje vojnike 1414. godine protiv bosanskog kralja Hrvoja (neuspješno) i protiv husita u gornjoj Mađarskoj 1430. godine, gdje je pokraj Nagyszombata doživio poraz. On je molio papu *Ivana XXIII.* da u Moroviću osnuje prepozituru, to znači da morovički župnik postaje prepozitom, koji se izuzima od vlasti biskupa i direktno se podređuje samom papi. Papinska bulla izdana 1415. godine to i potvrđuje. Morović u to doba postaje središte borbe protiv heretika husita i bogumila. Gjuro Szabo misli da je u ovo doba morovička crkva proširena i dograđena. Svakako, ovo je doba uzleta grada *oppiduma* Morovića. Najvjerojatnije Ivan od Morovića u to vrijeme podiže i utvrdu, koja mu je služila i kao rezidencija. Ovo je pretpostavka, jer obimnija arheološka istraživanja na teritoriju gradića nisu vršena. Prvi pismeni spomen utvrde potječe iz 1427. godine, ali je vjerojatno građena ranije. U nemirna vremena, počevši od 1453. godine, kao omiljeno mjesto boravka obitelji Morović spominje se Valpovo u Slavoniji (gdje su isto imali posjede).

Ostaci utvrde u Moroviću

sjednika, a 100 u vlasništvu Crkve kao feudalca. Broj jobačkih porti se procjenjuje na 300.000, cjelokupno stanovništvo iznosi oko 3 milijuna. Od njih 18 posto živi na kraljevoj zemlji, 12 posto na Crkvenoj, 34 posto na posjedima velikaša, a 35 posto na teritoriju srednjih i sitnih posjednika. Već smo pisali o tome kako je Sigismund imao trnoviti put do trona, i morao je stupiti u savezništvo s velikodostojnicima koji su ga izabrali za kralja. Ovaj ugovor ga je ograničavao paridućih desetljeća. Prvi put u povijesti kraljevstva stvorena je tzv. liga za podršku kralja. Za vjernost je članovima lige morao davati »na korište-

Vukovske županije. Istočni dio ove županije do Dunava pripadao je Nikoli Iločkom, a jugoistočni dio *Ivanu od Morovića*.

POSJED IVANA OD MOROVIĆA

Ivan Morović o kome govorimo rođen je oko 1370. a umro je 1434. godine, bio je mačvanski ban i vojskovođa. Imao je ogromne posjede, osim posjeda u Vukovskoj imao je i feude u Srijemskoj županiji, po nekim spisima imao je u vlasništvu $\frac{3}{4}$ istočnog dijela tog teritorija. Posjedovao je među ostalima i Srijemsku Raču, ali i Srijemske Karlovce (u

FELJTON: CRKVE SRIJEMA (1. DIO)

Srijemska Mitrovica i župa svetog Dimitrija

»**R**adosno kliči Mitrovico slavna, ti carski grada Sirmijuma ravna. Slavimo evo Dimitrija tvoga velike dike sveta kršćansko-ga«, ovim riječima je poznati srijemski povjesničar i svećenik *Dmitar Dragutinac* opjevao svoj rodni grad koji iza sebe ima dugu i bogatu povijest. Naime, današnja je Srijemska Mitrovica nekad bila rimski Sirmij (Sirmium), značajan antički grad, jedna od četiri prijestolnice moćnog Rimskog Carstva. Grad Sirmij nikao je na južnim obroncima Fruške gore pokraj rijeke Save, a povjesničari pretpostavljaju da su ga osnovali Iliri. Prve kršćanske zajednice u Sirmiju pojavljuju se tijekom trećeg stoljeća, najstariji otkriveni sakralni objekt datira iz prve polovice V. stoljeća. To je bazilika posvećena svetom Dimitriju, a jedan dio ostataka te bazilike je konzerviran i dostupan je danas pogledima posjetitelja.

PROGON KRŠĆANA

Kršćanska zajednica u Sirmiju doživjela je mnoge progone, posebice za vrijeme cara Dioklecijana. Tijekom Dioklecijanovih progona 303. i 304. godine u Sirmijumu su mučeni i ubijani mnogi kršćani koji se nisu željeli odreći Krista. U doba najžešćeg progona kršćana 304. godine na jednom od savskih mostova pogubljen je najprije prvi

povijesno potvrđen metropolit Sirmija sveti Irenej, dok je njegov đakon Dimitrije (o kome ćemo kasnije malo više čuti) pogubljen samo nekoliko dana poslije njega. Pokraj svetog Dimitrija za Mitrovčane je izuzetno značajna i sveta Anastazija, koja je spaljena na lomači 304. godine, a njeni posmrtni ostaci su preneseni u Carigrad. Tijekom devetog stoljeća car Nicefor I je njezine ostatke darovao gradu Zadru, gdje se ona danas slavi kao zaštitnica grada. Na proslavi 1700. obljetnice srijemskih mučenika crkva svetog Dimitrija dobiva polovicu posmrtnih ostataka koji se danas čuvaju u oltaru i tako kreće povezanost mitrovačke i zadarske crkve.

SVETI DIMITRIJE

Što se tiče rimokatoličke crkve, može se reći da je kršćanski život zaživio 1229. godine kada je papa Grgur IX. obnovio Srijemsku biskupiju, a u Srijemskoj Mitrovici je utemeljio benediktanski samostan. Zaštitnik grada, kao i rimokatoličke crkve je postao sveti Dimitrije. Mladi đakon Dimitrije bio je uhaćen i izveden pred Proba, upravitelja rimske provincije Panonije. Dimitrije je optužen za propovijedanja kršćanstva i za čuvanje svetih knjiga kojih je bio čuvar i tumač. Nakon što je odbio

bezbožni zahtjev da se odrekne kršćanstva i pokazao postojanost u vjeri, osuđen je na smrt i pogubljen na sam Uskrs 9. travnja 304. godine.

CRKVA SVETOG DIMITRIJA

Crkva svetog Dimitrija u današnjoj Srijemskoj Mitrovici sagrađena je 1811. godine u stilu neoklasicizma kao jednobrodna bazilika, a oltari su djelo tirolskih majstora u stilu neobaroka. Na glavnome oltaru nalazila se isprva slika svetog Dimitrija poznatog slikara *Arse Teodorovića*, koja je kasnije zamijenjena kipom koji i dan-danas stoji. Naime, kip predstavlja svetog Dimitrija, solunskog vojnika, premda je kasnijim istraživanjima hagiografa, povjesničara i svećenika Dmitra Dragutinca dokazano i potvrđeno da je Dimitrije bio đakon srijemske crkve u službi biskupa Ireneja. Na glavnome oltaru nalaze se još i kipovi svetog Josipa (zaštitnika zanatlija) i svetog Marka (zaštitnika zemljoradnika). Pokrajni oltari su posvećeni Blaženoj Djevici Mariji, kraljici svete krunice, na kojima se nalaze i likovi svetog Dominika i svete Katarine Sijenske, a drugi pokrajni oltar posvećen je Presvetom Trojstvu.

Oltari su napravljeni od drveta, a restaurirani su krajem prošloga stoljeća. Orgulje, na kojima se i danas svira, rad su slovenskog majstora i napravljene su 1912. godine. Crkva ima vitraje koji pokazuju, gledajući s lijeve strane, svetog Imru Hercega, svetu Kristinu i svetu Suzanu, i svetog Franju Asiskog, svetog Aleksiju Pustinjaka i svetu Barbaru gledajući s desne strane. Na stropu crkve nalaze se prikazi s religioznom tematikom: uznesenje BDM, Kristovo krštenje, Kristovo uskrsnuće, Isusa i Petra. S lijeve strane broda dozidana je prostorija koja služi kao Isusov grob i ona predstavlja unikat. Crkva je 1984. proglašena konkatedralom, 1999. manjom bazilikom, a proglašenjem Srijemske biskupije 2008. godine postaje katedrala.

A. Dujić i D. Španović

LIKOVNA IZLOŽBA U SKLOPU DUŽIJANCE 2013.

Širina i otvorenost kolonije

Mile Tasić je govorio o koloniji i slikarskim ostvarenjima

Na prošlogodišnjoj koloniji sudjelovalo je 46 slikara - 21 gost, a 25 umjetnika su članovi Likovnog odjela ovoga Centra koji su ostavili 67 slika s raznim temama i u raznim tehnikama

skog pejzaža i salaša. Tako i treba biti«. Naglasio je i kako šarolikost ove kolonije i izbor umjetnina nakon nje pokazuju još jednu kvalitetu i prepoznatljivi moment. Mile Tasić je svoje mišljenje o koloniji i svoj osvrt napisao i u spomenutom katalogu, gdje završava ovako: »Možda na kraju valja svih šesnaest kolonija sabrati u jednu riječ i njome obilježiti, ali i zaokružiti koliko likovno, toliko i duhovno do sada novostvoreno bogatstvo i naravno najaviti novo. Neka to bude radost!«

Likovnu umjetnost i duh žetvenih svečanosti upotpunio je i tamburaški orkestar HKC-a »Bunjevačko kolo«. Izložba, ali i sama Likovna kolonija »Bunarić« održavaju se u okviru proslave »Dužijance 2013.«. Izložba je prodajnog karaktera i može se pogledati do 17. kolovoza. Ž. V.

Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« na svojoj redovitoj izložbi, koja je otvorena u četvrtak, 1. kolovoza, izložio je 42 djela nastala na prošlogodišnjoj XVI. međunarodnoj likovnoj koloniji »Bunarić«.

USTRAJNOST I UPORNOST LIKOVNOG ODJELA

Umjetnike, kao i goste, pozdravio je novoizabrani predsjednik HKC-a »Bunjevačko kolo« Marinko Prčić rekavši: »Velika mi je čast i zadovoljstvo u ime HKC-a 'Bunjevačko kolo' pozdraviti vas, naše slikare i nazočne goste. Posebno bih naglasio ustrajnost i upornost našeg Likovnog odjela na čelu s *Nedeljkom Šarčević*, te bih dodao: hvala vam što ste se vratili kući, ovako nastavite, a mi obećavamo da ćemo vas dostojno pratiti i podržavati«, kazao je Prčić.

Na prošlogodišnjoj koloniji sudjelovalo je 46 slikara

- 21 gost, a 25 umjetnika su članovi Likovnog odjela ovoga Centra. Umjetnici su ostavili 67 slika s raznim temama i u raznim tehnikama. Povjesničarka umjetnosti i muzeologinja *Ljubica Vuković Dulić* pregledala je sve radove i napravila izbor slika, te su te slike izložene na ovoj izložbi. Tom prigodom tiskan je i katalog u kojem se nalaze sva izložena djela.

NEĆE BITI DUHOVNE GLADI

Sve pohvale izrekao je i *Mile Tasić*, likovni kritičar, koji je kazao: »Velika je stvar kada se u sklopu žetvenih svečanosti održava nešto, kao što je likovno okupljanje. Prilikom slavlja žetvenih svečanosti širom svijeta, obično se kaže kako neće biti gladi, a mi ovdje možemo reći, kako neće biti niti duhovne gladi. Ove godine će se po XVII. puta okupiti veliki broj stvaralaca, dogodne ćemo dočekati i punoljetstvo, a za tri

godine i 20 godina rada. Ovo što je karakteristično za ovu Likovnu koloniju jest širina, otvorenost. Otvorenost u svemu. Ona je sa svojim otvorenim vratima prihvatila ne samo ljude iz širokog prostora nekadašnje Jugoslavije, iz okruženja, nego i mnogo šire. Dolaze ljudi iz prekomorskog zemalja. Ovo je zaista kolonija koja je prisutna na svim meridijanima«, rekao je Tasić i dodao: »Teško je govoriti na kolektivnoj izložbi. Svi oni koji dođu ovdje ostanu zatečeni s onim što Subotica i okruženje pruža i nije za čuditi se što ponajviše ima pejzaža i to panon-

KOLONIJA

Međunarodna likovna kolonija »Bunarić 2013.« održat će se po XVII. puta u periodu od 15. do 17. kolovoza. Kao i posljednje četiri godine, umjetnici će raditi u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo«, a jedan dan će slikati i na salašu.

Kulturno ljeto

ŠID – Šidani i ovog ljeta imaju mogućnost uživati u bogatom i raznolikom sadržaju programa sve do 24. kolovoza, a u okviru tradicionalne manifestacije Kulturno ljeto u organizaciji Kulturno-obrazovnog centra Šid i lokalne samouprave. Manifestacija je počela 1. kolovoza koncertom popularne YU grupe. Narednog dana organiziran je koncert hip-hop muzike, subotnja je večer bila rezervirana za »Metal day«, dok je u nedjelju organiziran dječji korzo. U okviru bogatog sadržaja sve do 24. kolovoza bit će organizirani moto susreti, zatim džez izlet, 3D kino, fijakerijada, večer tamburaške glazbe i etno dan, kada će se predstaviti sve udruge žena iz šidske općine, a 19. kolovoza Šidanima će pjevati *Zvonko Bogdan*. Završni dan je 24. kolovoza, kada će se održati koncert Europskog omladinskog tamburaškog orkestra i *Merime Njegomir*.

S. D.

Igranka povodom završetka žetve

RUMA – Povodom završetka žetvenih radova u HKPD-u »Matija Gubec« iz Rume u subotu, 3. kolovoza, održana je tradicionalna igranka. Veliki broj gostiju na

igranki pozdravio je predsjednik Društva *Pavle Škrobot*, a sve nazočne su tijekom večeri zabavljali članovi malog tamburaškog sastava. Ove su godine gošće bile i članice pjevačkog zbora rumske gimnazije »Stevan Puzić«, koje su se predstavile s nekoliko skladbi. Igranka povodom završetka žetve je dio dugogodišnje tradicije Hrvata u Rumi, kojom oni iskazuju zahvalu Bogu za rod pšenice kao simbola blagostanja.

N. J.

Kolonija u Ernestinovu

ERNESTINOVO – Malo slavonsko selo ponovno piše povijest u podatnom slavonskom hrastu. U Ernestinovu je u nedjelju, 4. kolovoza, otvorena 40. likovna kolonija, a u ovoj jubilarnoj sudjeluje 17 umjetnika - 11 kipara i 6

slikara. Koloniju u Ernestinovu organizira Likovna udruga Petar Smajić, a radit će do 11. kolovoza.

Sve je počelo davne 1973. godine, na inicijativu Petra Smajića, kipara naivca, čovjeka čije ime danas nosi i Likovna galerija u Ernestinovu. »Četrdeset plodnih godina su iza i isto toliko prelijepih kolonija«, govorio je na otvaranju Mato Tijardović, aktualni predsjednik Udruge. »A svi su ti divni ljudi, ti marni umjetnici, pridonijeli da ime maloga Ernestinova preraste granice općine, regije i općenito Hrvatske, da bude čuveno diljem Europe i diljem svijeta. Zato uvijek nanovo okupimo pregršt umjetnika, i kipara i slikara, otvorimo im vlastitu i dušu ovog pitomog sela, sela Galerije i sela u kojemu svi žive za Galeriju i ovu prekrasnu koloniju«. Mato Tijardović je zahvalio brojnim sponzorima i Ministarstvu kulture RH, jer se spremaju izdati dokumentarij i obraditi četrdeset pređenih godina. U čast 40. obljetnice Likovne kolonije u Ernestinovu, u Galeriji Petra Smajića otvorena je nova suvenirnica. Kako je rekao tajnik Udruge Ivica Tolić, bit će to mjesto gdje će mještani i žitelji čitave regije moći kupovati umjetnine za raznorazne prigode, rođendane, svatove, krstitke, obljetnice i gdje će dolaziti kolekcionari i ljubitelji umjetnosti iz čitave Hrvatske i svijeta.

S. Ž.

»Bodrog fest« u Monoštoru

MONOŠTOR – Ovogodišnji, deveti po redu »Bodrog fest« održava se danas, u petak, i sutra, u subotu – 9. i 10. kolovoza. Danas će biti organiziran »Bodroški kotlić« – natjecanje u kuhanju ribljeg paprikaša, uz glazbu tamburaša.

Sutra, u subotu 10. kolovoza, festival se nastavlja u 10 sati programom za djecu u parku ispred Centra građanskih aktivnosti pod nazivom »Povratak u srednji vijek«.

Službeno otvorenje manifestacije je u 12 sati u središtu sela, a obuhvaća raport *Josipa Dipanova*, nastup mažoretkinja, paradu jahača i fjakera, nastup dječje skupine KUDH-a »Bodrog«, »Šarenih vokala«, recitale.

Posjetitelje očekuju i izložba fotografija nastalih u Specijalnom rezervatu prirode »Gornje Podunavlje«, promocija knjige *Mimmi Petersom Hüge* iz Amerike, rođendan Etno-kuće (u kojoj će biti priređena izložba fotografija starog Monoštora čiji je autor *Augustin Juriga*), izložba bodroške tvrđave od slame...

Manifestacija se nastavlja »klasičnim« programom od 16 sati u crkvi sv. Petra i Pavla, gdje će nastupiti i solisti, a od 18 sati kreće kulturno-umjetnički program s nastupima KUD-ova i recitalima lokalnih pjesnika.

U večernjim satima, s početkom u 20 sati, održat će se koncert tamburaškog sastava »Slavonske lole«, a nakon toga, od 22 sata slijedi program za mlade »Deep down and dirty – Bodrog by night« podržan od strane DJ-eva s Radija AS FM.

Festival kulture i tradicije na tromedi

Bezdan je u subotu, 3. kolovoza, bio domaćin Podunavskog dana kulture »Trojni susreti«.

nja. Pokazalo se da je ovakav etno festival odličan način da se situacija popravi i »Trojni susreti« postali su tradicija.

žive na tromedi triju država. U ime Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice sudi-

Groznicu, podtajnik u ovom pokrajinskom tajništvu. »Oni koji prate naš rad znaju da naše tajništvo već godinama podupire projekte koji za cilj imaju očuvanje identiteta nacionalnih zajednica. Vaši 'Trojni susreti' su Europa u malom, to je ono što je Vojvodina, za koju s ponosom kažemo da je multikulturalna i multikonfesionalna sredina, s mnogo jezika, naroda i raznovrsnom tradicijom«, kazao je *Groznicu*. *Marijana Gagro*, tajnica »Pulsa« i koordinatorica 'Trojnih susreta', ne krije zadovoljstvo što su u ovoj udruzi prije devet godina osmislili manifestaciju koja je postala bezdanska tradicija. »Nije prvih nekoliko godina bilo lako, ali vjerovali smo u ono što radimo i uspjelo je. Sada smo postali prepoznatljivi, na neki način postali smo brend Bezdana. Ljudi znaju za nas i nemamo problema kada pozivamo goste, svi se rado odazivaju, a mnogi su na 'Trojnim susretima' sudjelo-

Ovaj festival, koji je deveti puta za redom organizirala Udruga građana »Puls« iz Bezdana, okuplja umjetnike iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Ideja organizatora prije devet godina bila je da to što je Bezdan na samoj tromedi triju država – Srbije, Mađarske i Hrvatske iskoriste kao povod da se tri naroda okupe i predstave svoju kulturu i tradiciju. Tim prije što su tijekom devedesetih narušeni međuljudski odnosi, a samim tim je i prekinuta tradicija okupljanja i upoznavanja

Bezdan, u kome žive Mađari, Srbi i Hrvati, pravo je mjesto za ovakvo okupljanje triju naroda koji žive na tim prostorima.

EUROPA U MALOM

Otvarajući ovogodišnju manifestaciju predsjednik Savjeta MZ Bezdan *Janoš Horvat* istaknuo je da su Bezdanci ponositi na svoju nacionalnu raznolikost i da ovim susretima žele pokazati koliko je to bogatstvo, ali koliko je bogatstvo i to što

onike i posjetiljete »Trojnih susreta« pozdravio je *Mato*

HERCEGOVAČKA NOŠNJA

Mato Groznica, podtajnik Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice je nakon pozdravnog govora predsjednici Hrvatske udruge »Bezdana marina« *Vesni Zeleniki* uručio hercegovačku nošnju.

Mato Groznica

vali i po nekoliko puta«, kaže Marijana. Koliko su »Trojni susreti« postali prepoznatljiva manifestacija vidi se i po listi onih koji su pomogli njeno održavanje. Ove godine to su: Ministarstvo kulture i informiranja Srbije, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, mađarska fundacija »Bethlen Gabor Alap«, Grad Sombor i MZ Bezdan.

VIŠE OD 400 SUDIONIKA

»Trojni susreti«, koji se organiziraju u prelijepom ambijentu kanalske obale u Bezdanu, počeli su prije podne kada je otvorena cjelodnevna izložba rukotvorina i starih zanata. Bilo je tu svega – grnčarije, ručnih radova, domaćih vina, licitarskih srca, starih kulinarских specijaliteta... Na bini na otvorenom poslijepodne su nastupila kulturno-umjetnička društva iz Hrvatske, Srbije i Mađarske. Ovaj dio programa otvorio je HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, koji se predstavio svojom pjevačkom i folklornom grupom. Redali su se zatim: KUD »Talička« iz Belog Manastira, Njemačka plesna udruga iz Nemešnadudvara iz Mađarske, Veseli Santovčani iz Herceg Santova iz Mađarske, KUD »Ravangrad« iz Sombora, Batinsko mađarsko kulturno-umjetničko društvo iz Batine u Hrvatskoj, KUD »Poljadija« iz Grabarja iz Hrvatske, KUD »Rama« iz Pleternice, također iz Hrvatske, Ženski zbor iz Davoda (Mađarska), domaćini KUD »Petefi Šandor« iz Bezdana, OŠ »Bratstvo-jedinstvo« iz Bezdana.

Večer je bila rezervirana za ljubitelje rok zvuka za koje je priređen rok koncert.

Z.Vasiljević

BAČKI ŠOKCI HODOČASTILI NA GRADOVRH

Misa na temeljima samostana

Četrdesetak Šokaca iz bačkog Podunavlja hodočašćem u Tuzlu obilježili
325 godina od doseljavanja Šokaca iz Gradovrha u Bač

Skupina od četrdesetak Šokaca iz bačkog Podunavlja, u organizaciji UG »Tragovi Šokaca« iz Bača u petak, na blagdan Gospe od Anđela, hodočastila je u Tuzlu, kako bi prisustvovala svečanoj svetoj misi na Gradovrhu, u tuzlanskom naselju Solina. Osim vjernika iz općine Bač, u Tuzlu su putovali i predstavnici HKUPD-a »Dukat« iz Vajske, HKUPD-a »Matoš« iz Plavne, KPZH-a »Šokadija« iz Sonte i HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega.

Ovo je bio veliki događaj za katolike s tuzlanskog područja, jer su franjevci na čelu s tuzlanskim gvardijanom fra Mariom Divkovićem koncem prošle godine otkupili zemljište na kojem se nekada nalazio franjevački samostan. Svečanosti, započetoj procesijom od crkve u Solini prema Gradovrhu, nazočili su brojni predstavnici političkog, društvenog i kulturnog miljea Tuzle, Tuzlanske županije i Konzulata Republike Hrvatske u Tuzli. Procesija je predvođena slikom Gospe Gradovrške.

Svečanu svetu misu, uz koncelebraciju petnaestak svećenika, među kojima su bili i gvardijan bačkog samostana fra Josip Špehar i bački župnik vlč. Josip Štefković, predvodio je provincijal Bosne Srebrene fra Lovro Gavran. »Povijest je učiteljica života, a naša povijest je posebna. Ovo mjesto je bilo posebno važno za preživljavanje franjevac u najtežim vremenima turske vladavine. U ovom samostanu stradalo je dvanaest franjevac, a vrlo brzo nakon toga velika skupina ovdašnjih vjernika, danas poznatih kao Bački Šokci, izbjegla je u Bač, u Vojvodinu. Na ovom mjestu više od tri stoljeća nikada ništa nije izgrađeno i trebamo zahvaliti Bogu što smo opet u posjedu ovoga za nas svetoga zemljišta«, rekao je na kraju provincijal Gavran. Članice UG »Tragovi Šokaca« iz Bača na svečanosti slavljenja svete

mise bile su odjevene u narodne nošnje starije od sto godina. Darove domaćinima predali su predsjednica »Tragova Šokaca« Stanka Čoban i fra Josip Špehar.

Poslije mise domaćini su za goste iz Bačke u prostorijama franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli priredili ručak, a uz pozdravnu riječ sljedeće viđenje najavili za početak listopada u Baču, na proslavi blagdana Gospe Gradovrške-Bačke.

KOMENTARI

Stanka Čoban, predsjednica UG »Tragovi Šokaca«, Bač

»Ovo mi nije prvi dolazak na Gradovrh. Na zemlji svojih predaka osjećam se posebno, neopisivo sam sretna što sam tu, što znam gdje i kome pripadam. Iako moji preci u Vojvodini žive već više od tri stoljeća, oduvijek znam odakle su i gdje su nekada živjeli. Osobito me nadahnjuje slika Gospe Gradovrške, koju i danas čuvamo u samostanu u Baču, a nadam se da će se i slika koju su uradile članice UG »Tragovi Šokaca«, a danas smo je darovali našim domaćinima, uskoro čuvati na zidu crkve koja će se graditi na ovom svetom mjestu.«

Pavle Pejčić, predsjednik HKUPD-a »Dukat«, Vajska

»Lijepo je ponovno otići na ognjišta svojih predaka. Prisjetili smo se i zajedničkog projekta svih udruga šokačkog Podunavlja od prije pet godina, projekta kojim smo obilježili 320 godina od doseljavanja Šokaca predvođenih franjevcima iz Gradovrha u Bač. Stoga sam bio nemalo iznenađen kad sam vidio da nas je na hodočašću bilo samo petero iz ekipe koja je taj projekt realizirala, a polovica šokačkih udruga svoje predstavnike nije ni poslala. To me odista jako brine, jer vidim da smo ponovno razjedinjeni, kao i prije 2008.«

Ivan Andrašić

PROSLAVA VELIKIH TEKIJU U PETROVARADINU

Pod okriljem Gospe Snježne

U svetištu Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu proslavljena je svetkovina Snježne Gospe 5. kolovoza, koja tradicionalno u narodu nosi naziv »Velike Tekije«. Slavlje je započelo 4. kolovoza dolaskom vjernika hodočasnika iz svih župa Srijemske biskupije, kao i iz Beogradske nadbiskupije, Subotičke i Zrenjaninske biskupije, Apostolskog egzarhata za vjernike bizantskog obreda u Srbiji i Crnoj Gori, te iz Hrvatske i drugih

prenositi vjeru, kao što smo mi primili od nekoga ko je svjedočio vjeru Isusa Krista.

Slavlje je završilo tradicionalnom procesijom sa svijećama i slikom Majke Božje Tekijske kroz prostor križnoga puta uz svetište.

Na spomendan Snježne Gospe, 5. kolovoza, hodočasnici iz Srijema, Bačke, Banata, Beograda i Hrvatske pohodili su ovo najznačajnije srijemsko marijansko biskupijsko svetište. Već u ranim

jutarnjim satima slavlje je započelo pobožnošću križnog puta, misama na njemačkom i staroslavenskom jeziku. Pontifikalno misno slavlje na mađarskom jeziku predvodio je subotički biskup mons. *Ivan Penzes*, a na hrvatskom je jeziku pontifikalnu misu predvodio varaždinski biskup mons. *Josip Mrzljak* u koncelebraciji s mons. *Stanislavom Hočevarem*, beogradskim nadbiskupom i mitropolitom, i sa srijemskim biskupom mons. *Đurom Gašparovićem*, u zajed-

ništvu sa svećenicima Srijemske biskupije i gostima.

U homiliji je varaždinski biskup promišljao o tome što je biti vjernik, kako se mnogi ljudi koji ne poznaju našu vjeru pitaju zašto se mi ne prilagođavamo suvremenom svijetu. Mi ne možemo mijenjati Isusove riječi, mi ih čuvamo kao vrednote koje ne prolaze, koje se ne mogu prilagođavati nekom vremenu. Mi Isusove riječi dajemo novome vremenu.

Na koncu je biskup Mrzljak poručio: »U ovoj Godini vjere moramo na poseban način našu vjeru povezati s Marijinom vjerom, jer znamo da nas ona zagovara, da nas pomaže, da možemo ustrajati u toj vjeri, polazeći neprestano za Isusom kojem vjerujemo i čiju riječ u našem životu želimo ostvarivati«.

Hodočasničko slavlje Velikih Tekija završilo je večernjom misom u svetištu Gospe Tekijske, koju je predvodio preč. *Marko Loš*, župnik župe Petrovaradin 3.

Tomislav Mađarević

zemalja. Hodočasnici su pristupali sakramentu ispovijedi na hrvatskom, mađarskom i staroslavenskom jeziku.

Večernju pontifikalnu misu predvodio je varaždinski biskup mons. *Josip Mrzljak*, u koncelebraciji sa srijemskim biskupom mons. *Đurom Gašparovićem*, mons. *Eduardom Španovićem*, generalnim vikarom Srijemske biskupije, te svećenicima Srijemske, Subotičke i drugih biskupija.

U svojoj homiliji biskup Mrzljak je potaknuo na neprekidno učvršćivanje naše vjere, te je naglasio kako se vjera ne može naučiti, nego se ona ostvaruje u životu, da treba biti naš život. Zato je naša vjera na stalnom svojevrstnom ispit, stoga je našu vjeru potrebno neprekidno učvršćivati. Zato trebamo moliti Blaženu Djevicu Mariju, našu zagovornicu, da učvrstimo našu vjeru, da to možemo prenijeti u naše obitelji, naše župne zajednice, gdje god živimo da možemo biti svjedoci svoje vjere. Da možemo drugima

Najave događanja

Koncert kršćanske duhovne glazbe

SUBOTICA - Koncert kršćanske duhovne glazbe, drugi po redu, bit će održan danas, 9. kolovoza, u dvorištu Radio Marije u Subotici, u Ulici Matije Gupca 8, s početkom u 20 sati. Na ovoj glazbenoj večeri nastupit će: »Apostoli Radio Marije« iz Subotice, Trio Radio Marije s gošćom *Hajnalkom Buš*, omladinski zbor »Via Maria« iz Bačke Topole i glavni gosti, skupina »Crux« iz Slovačke. Pjesme će biti izvođene na hrvatskom, mađarskom i engleskom jeziku. Ulaz je slobodan, a prikupljaju se dobrovoljni prilozi za putne troškove gostiju. Sve informacije možete dobiti na 024/692-255 ili putem e-maila: mariaradio@tippnet.rs

Dva stoljeća crkve sv. Lovre u Sonti

SONTA – Na blagdan Sv. Lovre, 10. kolovoza, svečanom svetom misom obilježiti će se dva stoljeća od posvećenja crkve svetog Lovre u Sonti. U misnom slavlju sudjelovat će pjevački zbor i tamburaški sastav KPZH »Šokadija«. Svečanu euharistiju će predvoditi generalni vikar Subotičke biskupije msgr. *Slavko Večerin*.

I. A.

Proštenje sv. Roka

Na blagdan Sv. Roka u subotičkoj istoimenoj župnoj crkvi proslaviti će se proštenje. Svete mise su: u 8 sati misa na mađarskom jeziku, u 17,30 sveta misa na hrvatskom jeziku. Od 9 do 17 sati bit će klanjanje kao zadovoljština za grijeha pobačaja i molitva pod geslom »Spasimo nerođene«. Pod večernjom sv. misom bit će i blagoslov trudnica, a misno slavlje će predvoditi jubilarac-srebromisnik preč. *Franjo Ivanković*, tavankutski župnik.

MEDITACIJA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Marija se u Crkvi štuje još od prvih kršćanskih vremena. A naš narod iskazuje štovanje Gospi od samih početaka prelaska na kršćanstvo. Mnoge su joj crkve posvećene, a gotovo u svakoj postoji kip ili slika s njenim likom. O veličini štovanja govore mnoge pjesme ispjevane njoj u čast i mnoge molitve njoj upućene. Snagu vjerničkog ufanja u Mariju, majku Kristovu, posebno izražavaju rijeke hodočasnika koje će se, na svetkovinu Uznesenja, sliti prema njoj posvećenim svetištima. Vjernici će iz različitih krajeva pješke, a ponekad i bos, uz pjesmu i molitvu pohrliti da iskažu svoje ufanje i štovanje Blaženoj Djevici Mariji. I tako je već stoljećima. Vjernici u njoj vide, ne samo moćnu zagovornicu pred Bogom, nego i uzor poniznosti i poslušnosti, idealan primjer vjerničkog života. Time je zaslužila da je ovdje na zemlji štiju svi narodi, a da je u nebu proslavi Gospodin.

EVO SLUŽBENICE GOSPODNJE

Marija je svojim životom potpuno predana volji Božjoj. Ona bez razmišljanja pristaje na njegov plan da bude majkom Kristovom. Na Božji

zahtjev ponizno odgovara: »Evo službenice Gospodnje«. Iako je znala da se tim pristanom stavlja u veliku opasnost, jer je za trudnu djevojku prije braka po židovskom zakonu slijedila kazna kamenovanja, ona ispred sebe stavlja Boga. Biti majka Spasiteljeva iznimna je čast, ali i uloga nimalo laka, puna nejasnoća i pitanja za jednu skromnu židovsku djevojku. Unatoč svemu Marija ulogu prihvaća pokorna volji Svemogućeg Boga.

Znamo da joj vršenje te volje nije bilo uvijek lako. Rodila je Spasitelja u štali, strahovala i strepila za svog sina poput svake majke i na kraju stajala pod križem na kojem je visio onaj kojeg je ona rodila. Ali Marija je sve podnosila ostajući pokorna volji Božjoj i podnoseći strpljivo patnje koje idu uz zadaću povjerenju joj od Boga. Zato je Bog nagradio svoju poniznu službenicu uznesenjem na nebo.

Do uznesenja na nebo Marija je prošla dug put ispunjen bolima. Volja Božja nije joj uvijek bila jasna. No ona je šutke i ponizno ostajala poslušna. Ni onda kada joj

je »mač boli probao dušu« nije se pobunila protiv Boga, niti se pitala »Zašto se baš meni ovo događa?«, nego je s povjerenjem u Božji plan istrpjela i to. Njena je veličina upravo u njevoj poniznosti i poslušnosti. Stoga svetkovina Marijina uznesenja stavlja pred nas njezin lik kao uzor u našem odnosu prema Bogu. Vršiti Božju volju i biti mu poslušan teško je, iscrpljuje naše snage i ispituje naše strpljenje. Veliki je to izazov i

za naš um, jer stalno pokušavamo dokučiti zašto, kako, kada... More pitanja, a odgovori ne dolaze. Zato se buni-mo, protestiramo, na Boga ljutimo. Nećemo kako hoće on, nego ispred njegove volje stavljammo svoju. No, Marijin primjer zorno pokazuje da takav odnos prema Bogu ne vodi prema uznesenju.

PONIZNI I POSLUŠNI

Biti poslušan volji Božjoj znači primiti Boga u svoj život. Tako što je pristala na plan da bude majka Sina Božjeg, Marija ga je primila u svoj život i živjela je s njim

i za njega. To nosi sa sobom puno patnje, ali i puno radosti. A naposljetku, kada naš život na zemlji dođe do svog kraja, bit će i nama i Bogu važno kako smo se odnosili prema njemu i zahtjevima koje je pred nas stavlja. Parametri uspješnosti ovog svijeta nisu isti onima u vječnosti. Pokornost, poslušnost, poniznost nisu ovdje na cijeni. A da su te vrline (koje se u ovom svijetu smatraju za mane) kod Boga i te kako na cijeni pokazuje nam Marijin primjer. Ponizna službenica zaslužila je proslavu od Boga i štovanje ljudi upravo svojom poniznošću i otvorenošću da bude Bogu na raspolaganju.

Mnogi će se od nas na svetkovinu Marijina uznesenja zaputiti na hodočašće u bliže ili dalje svetište. Neki će se usuditi da po suncu hodočaste pješke, neki možda i bos s brojnim molitvama i zavjetima u srcu. I dok budemo klečali pred njezinim likom možemo na trenutak zaboraviti sve prošnje s kojima smo došli i moliti Majku Spasiteljevu da nam izmoli poniznost i otvorenost Bogu, radost u prihvaćanju njegove volje, čak i onda kada to znači prihvaćanje mnogih nedaća i poteškoća. Nemojmo Mariju gledati samo kao moćnu zagovornicu, nego i kao savršen uzor u odnosu prema Bogu. Stoga neka naša molitva ne bude traženje naše volje, nego predanje u volju Gospodinovu sa željom da prepoznamo i radosno prihvatimo njegove zahtjeve, baš kako je to učinila i naša Velika Gospa.

Piše pjesme i mijesi najbolje kolače

Kata Kovač je članica Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« iz Sombora. Točnije, članica je literatne sekcije Nazora i redovita je sudionica programa koje priprema Nazor. Kada se uz program treba pripremiti i poslužnje za goste, Kata se i tu ističe svojim ukusnim slanim i slatkim pecivima. Kada smo joj predložili razgovor za ovu našu rubriku, rado je pristala, a kada smo je uz to zamolili da sa našim čitateljima podijeli recept njenih čuvenih kiflica, kroz smijeh je rekla da te kiflice sada svi zovu samo »Katine kiflice«. Razgovor s Katom zakazali smo u vrtu jedne čuvene somborske slastičarne, jer smo htjeli izbjeći vrućinu i sparinu. Na razgovor je došla nasmijana, kakva je inače uvijek, a prije priče izvadila je svoje čuvene kiflice. Mlake, mekane, rumene,

kojima nismo odoljeli niti na plus 35. I tako uz zalogaj krene i priča...

RADNI VIJEK U ZDRAVSTVU

Rođena je naša sugovornica u Županji, ali je s majkom kao petogodišnjakinja došla u Monoštor, tu je odrasla, tu se i udala. »Život mi je darovao dragulje, a to su moje kćerke Ana, Marija i Jelena i unuka Sara«, sažima u jednoj rečenici Kata svoj život. Već četiri godine je umirovljenica, a cio radni vijek i to punih 35 godina radila je kao medicinska sestra, a za svoj rad bila je i nagrađivana. Nije bilo lako raditi u smjenama, iz početka putovati iz Monoštora u Sombor, ali kada se želi sve se može stići. Kaže da nije uredu da govori sama o sebi, to bi trebali govoriti drugi. Prijatelji i kolege s posla. A ono što Kata nije htjela kazati

Kata Kovač

pročitati smo u jednom službenom dokumentu koji je potpisao načelnik odjela uho, grlo, nos, odjela na kome je radila. Okarakterizirao ju je kao savjesnu, pouzdanu, vještu uposlenicu, koja je dobra suradnica liječnicima i starijim kolegama, a mladim kolegama nesebična instruktorica.

POEZIJA, MLADENAČKA LJUBAV

Kata je već četvrtu godinu u mirovini, kćerke su odavno stasale, poodrasla je i unuka Sara, pa je konačno došlo vrijeme i za pjesme. Unuka i prijatelji bili su prvi koji su pročitali pjesme i na nji-

Slane kiflice (Katine kiflice)

POTREBNI SASTOJCI

- 1 kilogram oštrog brašna
- 1 žlica šećera
- 1,5 žlica soli
- pakovanje kvasca
- 0,5 litara mlijeka
- 1 dcl ulja
- 3 žumanjka
- 1 vrhnje
- 1 zamrznuti margarin
- 250 grama »somborske fete«
- sezam
- jaje za premazivanje

PRIPREMA

U mlijeku dignuti kvasac, dodati smjesi od brašna, šećera, soli, ulja i

žumanjka. Dobro umijesiti rukom. Tijesto podijeliti na četiri jufke. Jednu po jednu razviti na debljinu od 0,5 cm (na veličinu plitkog velikog tanjura). Premazati vrhnjem, pa isjeći na 16 trokuta. Na njih naribati zamrznuti margarin i fetu, pa uviti kiflice. To isto ponoviti s preostale tri jufke. Ostaviti kiflice

30 minuta da odstoje u plehu, koji je obložen papirom za pečenje. Pred samo pečenje premažu se kiflice izmućenim jajetom, dobro pospu sezamom i nasijeku listići margarina. Pećnicu ugrijati na najjaču temperaturu i peći. U ovisnosti od pećnice pečenje traje 15 do 20 minuta, odnosno dok kiflice ne dobiju zlatno žutu boju.

Pečene kiflice se mogu metnuti u zamrzivač, a prilikom nove uporabe samo se poprskaju vodom i kratko stave u mikrovalnu ili običnu pećnicu da se ugriju.

hov nagovor Kata se ohrabрила svoju poeziju podijeliti sa čitateljima. Od 2010. godine njene pjesme se objavljuju Liri naivi, Hrvatskim pjesnicima u dijaspori – Rešetari, u Sijelima pučkih pisaca Slavonije, Baranje i Srijema - Đeletovci, te u knjizi Udruženja pjesnika i pisaca »Tin Ujević« - Gunja. Ove godine njene pjesme tiskane su i u časopisu »Panonski ljetopis Austrije«. Pjesme su joj na šokačkoj ikavici i na ijekavici, jer u Monoštoru je odrasla, ali vezana je i za svoje korijene u Županji. »Pisala sam pjesme kao mlada, ali posao i obi-

teljske obveze nisu ostavljali vrijeme za tu moju ljubav. Čitam, pišem, i radije ću nešto pričati nego li gledati televiziju. Rado provodim vrijeme u prirodi. Skoro svakodnevno biciklom odlazim do vrta koji obrađujem sa svojom prijateljicom. Dobro dođe tih nekoliko kilometara vožnje biciklom, vrijeme provedene u prirodi, a i korisno je, jer u vrtu uzgajam povrće za koje znam kako je proizvedeno. Do vrta obično idem izjutra ili predvečer, po hladovini. No, ima i poslova koji se ne moraju raditi na suncu, kao što su čišćenje mahuna, čišćenje luka. Najljepše je u vrtu i

kada bagrem procvjeta - to je onda pravo uživanje«, kaže Kata i dodaje da joj posao na njivi nije stran, jer je još od sedmog razreda radila na njivi. Zbog njive zamalo da nije ostala bez srednje škole, ali je zalaganjem seoske liječnice Ane Kamčević i razrednice Radice Žuljević postala stipendistica monoštorske ambulate.

PRIJEDNOST ŠOKAČKIM »JILIMA«

Kata je u kuhinji, što bi se reklo, na domaćem terenu. Prisjeća se da je kuhati počela još pri kraju osnovne

škole, jer trebalo je umornu majku s njive dočekati ručkom. Podrazumijeva se onda da naša sugovornica preferira šokačka jela. Kaže da njena obitelj najviše voli »pile na valjuščiće«, što je tipično monoštorsko jelo i jedno je od prvih koje je naučila spremati. Vole njeni ukućani i prijatelji i riblji paprikaš, podrazumijeva se s domaćim rezancima. Recept za kiflice s početka naše priče dobila je prije desetak godina. Ne sjeća se više ni od koga. Nije ni važno, bitno je da njoj te kiflice dobro uspijevaju, pa nema obiteljskog slavlja ili druženja s prijateljima bez tih kiflica.

Novo

U PONUDI !

Tijekom cijele godine J.P. »Subotica trans«, nudi svim putnicima pogodnosti korištenja široke lepeze usluga jednog od najljepših vodenih parkova u centralnoj Europi, nadaleko poznatog Aquapolis-a

Noćno kupanje u Szegedinu
5.7.2013. - petak
19.7.2013. - petak
cijena: 1.250,00 po osobi

Jednodnevni izlet u Szegedin
13.7.2013. - subota
27.7.2013. - subota
cijena: 1.500,00 po osobi
dijeca do 12 g. 1.200,00 din

Turistička agencija
»Subotica - Trans«
Segedinski put 84.
24000 Subotica

telefon: +381 24/555-466
fax 556-448
www.sutrans.rs,
turizam.sutrans.rs

POLIKLINIKA

Badaoui

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 0600/553-774, 0600/567-465

Ponedjeljkom i petkom **POPUST 20%**
na pedijatrijski, ginekološki i opći pregled!

Poliklinika za vašu obitelj

od 1991 sa vama!

GARDEROBA I RAZNO

ZELENA TRZNICA

ARTIKLI KOL. CIJENA

ARTIKLI KOL. CIJENA

[illegible][illegible][illegible][illegible]

00 00 00 00 00 00

[illegible]

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Osječka katedrala

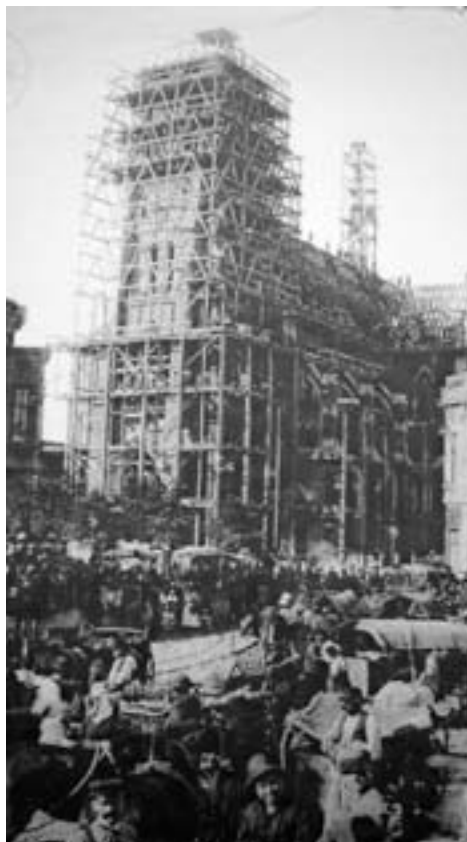
Počeci kršćanstva u staroj Mursi (rimski naziv Osijek) zabilježeni su još u I. stoljeću, u vrijeme pape *Klimenta I.*, koji je utemeljio i biskupsko sjedište. Ali vremenom mnogi događaji mijenjaju lice grada, a kršćanstvo se zatire i uskrisava. Još u 14. stoljeću bila je župna crkva u Tvrdi, no, dolaskom Turaka kršćani se raseljavaju, pa se o vjerskom životu može govoriti tek potkraj 17. stoljeća (1687.), a župna crkva u Gornjem gradu zabilježena je 1732. godine i u njoj se od 1735. vode matične knjige. Osijek se tih godina snažno razvija, ali tek dolaskom biskupa *Strossmayera* dolazi i prvi prijedlog za gradnju nove i veće crkve. Kažu da je biskup još prigodom posjeta Njemačkoj, vidjevši crkvu Marije pomoćnice (Mariahilfskirche) u minhen-skom predgrađu Auu, rekao da bi i nova osječka crkva trebala tako izgledati, pa to predlaže još 1866. godine (te godine je počela izgradnja đakovačke katedrale i trajala je 16 godina), no nedostatak sredstava odgodio je ovu inicijativu sve do 1780., kada je na prijedlog novog župnika *Josipa Horvata* Grad utvrdio način sabiranja sredstava. Na raspisani natječaj za gradnju 1892. pristiglo je 32 ponude, a najvišu je ocjenu zavrijedio njemački arhitekt *Franz Langenburg*. Gradnja nove crkve započela je u proljeće 1894., građevinske je radove preuzeo *Josef Schmalzhofer*, a klesarske *Eduard Hauser*, obojica iz Beča.

RADOVI ZAVRŠENI U ROKU

Nepunu godinu poslije iznenada je umro arhitekt *Langenberg*, a na njegovo mjesto dolazi *Richard Jordan* i gradnja se nastavlja. Novi arhitekt ne odstupa od projekta, ali pojačava vanjske zidove - što gradnju poskupljuje, no, unatoč svemu, radovi su završeni u roku, do zime 1898. godine. U novu je crkvu ugrađeno 3,5 milijuna opeka, a sve je koštalo 613.308 forinti. Crkva je građena u neogotičkom stilu, tlocrt ima oblik križa i unutrašnjost se sastoji od tri lađe. Tri gotička portala vode u unutrašnjost s istoka i četvrti sa sjevera i svi su urešeni reljefom. Toranj je visok 94 metra i ima 4 galerije, ugrađene su 4 velika zvona, a peto, malo, je u tornjiću iznad križišta crkve. Glavni oltar, dar biskupa *Strossmayera*, posvećen je patronima crkve sv. Petru i Pavlu, između kojih je kip Srca Isusova. Pokrajni oltari Blažene Djevice Marije i Terezije Avilske su, kao i glavni, klesani u kamenu i djelo su Ivana Novotnyja. Sljedeća dva oltara, sv. Josipa i sv. Antuna Padovanskog, rad su kipara *Fellnera* iz *Leibnitza*.

Crkvu su blagoslovili biskup *Strossmayer* i njegov

pomoćni biskup dr. *Anđelko Voršak* 20. svibnja 1900. u godini kada je *Strossmayer* navršio 85 godina života i 50 godina biskupske službe. Bilo kojega Osječanina da pitate, riječ je o osječkoj katedrali, nazvanom od milja među pukom, no ona je bila samo župna crkva sv. Petra i Pavla, a naslov konkatedrale dobila je tek uspostavom nove crkvene pokrajine, Đakovačko-osječke nadbi-

skupije, 18. lipnja 2008. godine.

Kako je u gotičkoj arhitekturi statika svedena na stupove, po zidovima koji nemaju glavnih nosača mnoštvo je prozora, najčešće oslikanih obojenim staklom, tzv. vitrajima. Tako dnevno svjetlo koje prolazi u unutrašnjost predmetima daje intenzitet i sjaj, stvara dojam prostora odvojenog od vanjskoga svijeta, koji u čovjeku potiče nova, vjerniku primjerenija raspoloženja. U osječkoj crkvi ima 33 vitraja s likovnim sadržajem i još

7 s koloriranim ornamentima, i sve je to izradila tvrtka Gold iz Beča.

OSLIKAVANJE CRKVE

I dok su gotičke crkve prepoznatljivije po vitrajima, najčešće nisu oslikane unutrašnjosti, no, u Osijeku je drukčiji slučaj i oslikana je doista velebno. Autorski je to rad hrvatskog slikara *Mirka Račkog*, koji je trajao pune četiri godine, od 1938.-1942. Ukupno je oslikano 1.150 četvornih metara na zidovima i na svodu, koji je urešen lebdećim likovima, s ciljem postizanja iluzije neograničenog prostora. Koristio je svijetle, hladne boje, kako svjetlo s vitraja svojim jarkim bojama ne bi 'ubilo' sliku, pa baš ta hladnoća daje prostoru stanovito dostojanstvo. Uz likove sv. *Petra* i *Pavla* tu su i hrvatski sveci *Nikola Tavelić* i *Marko Križevčanin*, a na stropu je tematika starozavjetna, poput posljednjega suda i otajstva euharistije. Još treba dodati da su u crkvu sv. *Petra* i *Pavla* ugrađene orgulje 1933. godine, a majstor je *Hans Mausacher* iz *Salzburga*. Temeljito su obnovljene 1978. godine i danas imaju ugodan ton, a orgulje i zbor služe na diku vjernika Gornjega grada.

Tijekom Domovinskoga rata i agresorskih napada na grad, crkva je izravno pogođena s nekoliko stotina projektila, no svete mise nisu prekidane niti za trajanja zračne i opće opasnosti. Osječka je katedrala, kako su je vjernici od milja prozvali, bila i ostala simbolom katoličkog Osijeka, u tijeku su dugotrajni zahtjevni radovi na njezinoj obnovi i vjerujemo da će uskoro zablistati u punom sjaju.

Slavko Žebić

Zašto? Kako? Molim?

Zašto moramo prati ruke?

Redovitim i pravilnim pranjem ruku sprječava se širenje većine zaraznih bolesti koje se uglavnom prenose prljavim

rukama. Zato ruke treba prati prije jela i osobito nakon obavljanja nužde.

Zašto se cijepimo?

Cijepimo se kako bismo smanjili ili potpuno uklonili rizik od određenih, najčešće teških i za život opasnih bolesti. Novorođenčad se već u rodilištu prvi put cijepi protiv tuberkuloze i hepatitisa B (zarazne žutice).

Jeste li čuli?

Etno kamp Hrvatske čitaonice, VI. po redu, organizira se za učenike osnovnoškolske dobi, a bit će održan posljednjeg tjedna kolovoza, dakle od 26. do 30. kolovoza.

Svi koji vole glumiti, recitirati, plesati, kuhati i prije svega družiti se, trebaju se prijaviti do 21. kolovoza na telefon 069/ 101-70-90 ili na e-mail: bernadica@gmail.com

Kao i prijašnjih godina, organizatori pripremaju jednodnevni izlet te rad s djecom u brojnim radionicama (dramska, recitatorska, glazbeno-folklorna, kreativno-manualna...) koje će realizirati obučeni radioničari u popodnevним satima - od 14 do 19 sati. Posljednjeg, petog dana djeca će prirediti prodajnu izložbu svojih uradaka te završnu priredbu na kojoj će pokazati što su naučila u kampu. Cijena petodnevnog boravka u kampu je 1.000 dinara.

Piše i uređuje: Željka Vukov

Ferije su, odmori... mnogi uživaju u čarima ljeta, no nezaboravan provod imala je i mlada **Marina Pismestirović** (13 godina) iz Srijemske Mitrovice, koja je ove godine ljetovala u Novom Vinodolskom. Da se svaki trud isplati govori i njezina priča. Marina je ljetovanje dobila kao nagradu za osvojeno prvo mjesto na natjecanju »Zlatna ribica«, te je od 15. do 25. srpnja uživala u Novom Vinodolskom, točnije u Maloj školi hrvatskog jezika u vili Mala Rustica. Njen mentor je ujedno i njen nastavnik iz hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture **Dario Španović**.

Ljetovanje sam dobila kao nagradu. Svi smo se morali okupiti u Zagrebu u Matici hrvatskih iseljenika odakle je kretao autobus. Tamo nas je dočekala voditeljica kampa **Lada**. Na ovome kampu sudjelovalo je sedamdesetero djece i to iz: Amerike, Švedske, Njemačke, Belgije, Kalifornije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i ja, kao predstavnik Vojvodine. Bila sam nestrpeljiva, zanimalo me je kako je tamo u Novom Vinodolskom i jedva sam čekala da dođem. Odmah sam se upoznala s Enom (Švedska) koja je sjedila do mene. U priču su se potom ubacile i dvije Amerikanke, Neva i Zora, i tako je zapravo počelo naše prijateljstvo. Kad smo stigli u Novi Vinodolski, slijedio je raspored po sobama i na naše veliko zaprepašćenje bile smo sve četiri u istoj sobi! No, soba je bila šestokrevetna, te su nam se pridružile Katarina i Kristina, također iz Amerike. Svaka soba je imala svog ravnatelja. Njihova uloga je bila ujutro nas buditi i pomoći nam savjetima oko uređenja sobe, jer su se sobe svako jutro ocjenjivale. Naša ravnateljica je bila **Marija**. Kako nam je ona rekla, tih dana nam je bila i mama i tata.

Upoznali smo zaista mnogo prijatelja. Već prvu večer sam se upoznala s Ivanom iz Velike Britanije i s Filipom iz Francuske. Imali smo ustaljen program, nakon doručka bio je dogovor i raspored ekipa u »Maloj sportskoj ligi«, u jutarnjim i u večernjim radionicama. Upala sam u novinarsku radionicu (ujutro) i filmsku (navečer). Na novinarskoj radionici smo uzimali intervjue od profesora, od djece... pisali smo svoja mišljenja o jučerašnjim događajima, pisali priče... Osim novinarske radionice tu su bile u jutarnjim satima i radionice na kojima se učio hrvatski jezik i kultura. A osim filmske radionice u večernjim satima tu su bile i plesna, lutkarska, dramska... Na filmskoj radionici smo učili o kameri, o njenim dijelovima, o perspektivama... Jednom smo dobili zadatak da snimimo film, to je bilo zabavno. Isprva nam nije

9. kolovoza 2013.

NAGRADNO LJETOVANJE

išlo, ali kasnije nam je sve krenulo od ruke. Tijekom ovih deset dana snimali smo intervju i napravili mali dokumentarac o školi hrvatskog jezika, koji se prikazivao na završnoj priredbi.

Svaku večer smo imali disko u dvorištu, gdje je jako lijepo, s puno cvijeća i velikom terasom koja ima prelijepi pogled na more. Svi događaji (disko, igre, ..) su se odvijali upravo na toj terasi. Svaki dan smo također išli na plažu. Između radionice i ručka i između užine i večere smo išli na kupanje. More je bilo malo hladno, ali to nam nije ništa smetalo, jer je vani bilo jako toplo. Dani su strašno brzo prolazili. Jedan dan smo išli na izlet brodom, provozali smo se do Selca i Crikvenice. Na brodu je bila prava uživancija. Zadnju večer smo dobili diplome za rad i sudjelovanje na radionicama. Moja ekipa je pobijedila u »Maloj sportskoj ligi«, tako da smo dobili i tu diplomu. Priredba je bila divna. Uživali smo u posljednjoj večeri, svi smo plesali i svima je bilo žao jer smo znali da sutra idemo doma.

Ponovno smo svi bili spakirani. Izgledalo je kao da je sve isto kao i kad smo došli, a svi smo znali da nije tako. Mnogi nisu uspjeli zadržati suze. Ovde sam upoznala mnogo novih prijatelja, koji će mi jako faliti. Svima

Marina Pismestrović, prva s lijeva

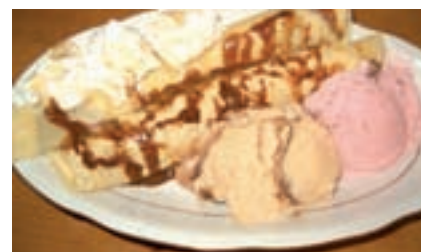
je bilo žao što se rastajemo, ali svi su u srcu ponijeli zadovoljstvo i radost što smo imali priliku biti zajedno. Proveli smo divne dane, u domovini uz izvrsne voditelje, dobru atmosferu, besprijeekornu organizaciju, divno more i suncem obasjan Novi Vinodolski.

9. kolovoza 2013.

Hrckova kuharica Kristinine, palačinke!

Potrebno: 4 jaja, malo soli, još manje šećera (ukoliko stavite više šećera postoji mogućnost da će se palačinka zalijepiti za tiganj) na 1 jaje 7 žlica brašna (može glatko i oštro), 4 dcl mlijeka, 8 dcl mineralne vode i malo praška za pecivo.

Priprema: Sve sastojke sjediniti, dobro umutiti mikserom i ostaviti 30 minuta. U zagrijani tiganj staviti jednu do dvije kapi ulja i sipati jednu kutlaču smjese da pokrije površinu! Kada se palačinke ispeku počinjemo stavljati nadjev. Tu ima više mogućnosti i možete ih puniti po želji. Meni najdraže su

palačinke s marmeladom od marelica, s mladim sirom u koji dodam kristal šećer, palačinke u kombinaciji nutela - plazma - šlag i naravno sada ljeti palačinke sa slodoledom.

Recept nam je poslala Kristina Nađ Kanas, 13 godina.

Fotke kako je vama uspio ovaj jednostavni recept možete slati na email adresu: hrckovakuharica@gmail.com

Ujedno vas pozivam da nam šaljete (na gore navedenu adresu) i vaše jednostavne recepte s fotografijama. Najbolje ćemo objaviti!

**PETAK
9.8.2013.**

06:10 Trenutak spoznaje
06:45 TV Kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
08:35 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 ZABA EU
09:03 Gorski liječnik
09:47 Vijesti iz kulture
09:55 Glamurozne slastice
10:19 Zaleđeni planet: Zima
11:11 Draga Genevieve...
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV Kalendar
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:25 Dr. Oz
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:39 Vrijeme sutra
14:45 Pali andeo, američki film
16:25 Hrvatsko podmorje
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:10 HAK - promet info
18:15 Heartland
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:03 ZABA EU
20:05 Odmori se, zaslužio si
20:40 Tajne svjetskih muzeja
21:30 Putovanje u Vučjak
22:35 Dnevnik 3
22:55 Vijesti iz kulture
23:15 Filmski maraton
00:50 Pali andeo, američki film
02:25 U potrazi za istinom
04:10 Dr. Oz
04:50 Fotografija u Hrvatskoj
05:25 8. kat: Neočekivane zamke putovanja

06:15 Nasljednica s Vendavala
07:00 Mala TV
07:30 Moomini
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Papreni detektivi
08:45 H2O Uz malo vode!
09:10 Pogled na Zemlju 1: Novi Zeland
10:02 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo
11:15 Kratki susreti
11:45 Traumatologija: Neven Ciganović
12:10 Šaptač psima
13:00 Doktor Who 5
14:05 Doktor Who 5

14:45 Degraasi 6, serija za mlade
15:10 Dnevnik jedne plavuše: Vole li žene žene
15:17 Muška posla: Muškarci nakon razvoda
15:23 Superžena: Plavuša
15:31 Početnica: Speleologija
15:37 Glazba, glazba... novi singleovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 8. kat: Neočekivane zamke putovanja
17:20 Dolina sunca, serija
18:05 Novi klinci s Beverly Hillsa 4
18:50 Bučom u glavu: Đorđe Novković
19:00 Kriške sira
19:25 U vrtu pod zvijezdama
20:00 Glee
20:42 Glazba, glazba... novi singleovi
20:50 Konzerva: Bendovi kojih više nema
20:53 Konzerva: Muška imena
21:00 Volim Hrvatsku
22:15 U potrazi za istinom, mini-serija
00:00 Ubojstvo 1, serija
01:00 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu
01:25 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane
02:10 Noćni glazbeni program - spotovi
04:10 Noćni glazbeni program

07:20 Fun with Flupe
07:30 Štrumpfov
07:50 TV izlog
08:05 Kako vrijeme prolazi
09:05 TV izlog
09:20 Djevojka imena Feriha
11:25 Inspektor Rex
12:15 Ninja ratnici
12:45 Zauvijek susjedi
13:50 In magazin R
14:30 Inspektor Rex
15:20 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:05 LIDL
21:06 Djevojka imena Feriha
22:10 Predigra za brak, film
23:55 Svete tajne sestrinstva Ya-Ya, igrani film
01:50 Kobra, igrani film
03:20 Ezo TV, tarot show
04:50 Muškarci ih vole glupe
05:40 Muškarci ih vole glupe
06:30 Dnevnik Nove TV

07:20 In magazin R
07:55 Kraj programa

06:45 RTL Danas
07:30 Ekkluziv Tabloid, magazin
07:45 Ben 10: Ultimate Alien
08:15 Moji džepni ljubimci, animirana serija
08:35 Virus attack
08:55 TV prodaja
09:10 Krv nije voda, serija
10:05 TV prodaja
10:20 Miješani brak
11:10 Divlja ruža, telenovela
12:05 TV prodaja
12:20 Obitelj Rey, telenovela
13:10 Avenida Brasil
14:10 Miješani brak
15:00 Heroji iz strasti
16:00 Heroji iz strasti
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Krv nije voda, serija
18:05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:05 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:10 Avenida Brasil, dramska serija
20:00 Čao, inspektore 2, igrani film, komedija
21:50 Faktor kaosa, igrani film, akcijski
23:05 Eurojackpot
23:10 Faktor kaosa, igrani film
00:00 Brzina bijega, igrani film, triler
01:50 RTL Danas

**SUBOTA
10.8.2013.**

06:25 Drugo mišljenje: Hormonsko nadomjesno liječenje
07:00 Najava programa
07:05 TV Kalendar
07:17 Suvremenici: Boris Bučan, dokumentarni film
07:50 Hrvatska kronika BiH
08:10 Posljednji izazov, film
09:45 Faust Vrančić: San o strojevima - Zrak, dokumentarna serija
10:15 Vijesti iz kulture
10:25 HAK - promet info
10:26 Kućni ljubimci
11:00 Normalan život
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV Kalendar
12:35 Prizma
13:20 Ekumena: Islam u Europi

13:55 Dugino plemo, američki film
15:25 Popuna
15:35 Reporter: Mjesto koje se mijenja poput nijednog drugog na svijetu
16:25 Alpe Dunav Jadran
17:00 Vijesti
17:10 HAK - promet info
17:15 Skica za portret
17:25 Sva Oliverova mora
17:55 Lijepom našom: Križ
19:10 Ezopovo kazalište, crtani film
19:20 Dim, dam, dum - crtani film
19:30 Dnevnik
20:10 Junaci u kamionima, dokumentarna serija
21:00 Svi kažu volim te, američki film
22:45 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:18 HAK - promet info
23:25 Zločinci u odijelima
00:10 Filmski maraton, subota 1. film
01:50 Smrtonosni susret, američki film
03:15 Skica za portret
03:25 Reprizni program

06:10 Turistička klasa
06:40 Tom i Jerry, crtana serija
07:05 Moj mali planet, crtana serija
07:10 Wot wot's, crtana serija
07:20 Matkova čudovišta, crtana serija
07:32 Rimske tajne, serija za djecu
08:00 Novi klinci s Beverly Hillsa 4, serija za mlade
08:40 Mala TV
09:10 Teletubbies, animirana serija
09:35 Majstori svirači: Hrvatski puhački orkestar - Gradska glazba Imotski
10:05 Sportske igre mladih
10:25 Modri tigar, češki film za djecu
11:55 Moskva: Atletika, SP
15:15 Briljanteen
16:00 Moskva: Atletika, SP - prijenos
19:00 Kriške sira, dokumentarna serija
19:25 U vrtu pod zvijezdama, animirana serija
19:55 Večeras
20:00 Glee (3), serija za mlade
20:42 Glazba, glazba... novi singleovi
21:00 Snimka koncerta

22:05 Ali G u parlamentu, britanski film
23:30 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu
23:55 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane
03:10 Noćni glazbeni program - Glazbene emisije iz arhiva HTV

07:25 Muškarci u krizi, serija
08:10 TV Izlog
08:25 Zauvijek susjedi, serija
09:25 Fun with Flupe
09:35 Lego Friends
10:00 Krypto super pas
10:25 Štrumpfovi
10:45 Ninja ratnici
11:15 Ninja ratnici
11:40 Nad lipom 35
12:35 Svete tajne sestrinstva Ya-Ya
14:35 Analiziraj ono, igrani film
16:30 Štrumpfovi, crtana serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Zauvijek susjedi, serija
18:10 Lud, zbunjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Showtime, igrani film
21:50 Iznad zakona, film
23:35 Noćni lovci, film
01:40 Predigra za brak, film
03:20 Ezo TV, tarot show
04:50 Muškarci ih vole glupe, serija
06:30 Dnevnik Nove TV

06:25 RTL Danas, informativna emisija
07:05 Divlja ruža
07:50 Krv nije voda
08:40 Virus attack
09:00 Uvrnuti čupavci
09:25 Aladdin, crtani film
09:50 Timon i Pumbaa
10:35 Ekkluziv Tabloid
11:20 Galileo
12:30 Riječ po riječ, igrani film
14:35 Dama koja ubija, film
15:55 Krv nije voda, serija
17:50 Smrtonosnih 60
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:07 RTL Vrijeme
19:10 Galileo
20:00 Ja u ljubav vjerujem, film
22:35 Predsjednikovica kći, film
00:40 Prisilno slijetanje, film
02:30 Astro show, emisija uživo
03:30 RTL Danas, informativna emisija

**NEDJELJA
11.8.2013.**

07:15 Najava programa
07:20 TV Kalendar
07:35 Ekumena: Islam u Europi
08:10 Zlatna kinoteka: Djevojački stan, francuski film
10:05 Vijesti iz kulture
10:15 HAK - promet info
10:16 Najmoćnije žene svijeta: Agatha Christie
11:10 Ubojstvo
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Ruševine modernog doba: Piramida
15:05 Mir i dobro
15:40 Divlji u srcu 7, serija
16:30 Vrtlarica
17:00 Vijesti
17:15 Rat i mir, mini-serija
19:10 Ezopovo kazalište, crtani film
19:20 Dim, dam, dum - crtani film
19:30 Dnevnik
20:10 Holding, TV serija
21:00 Ciklus europskog filma: Neosvojiva planina, njemački film
23:05 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:40 Zločinci u odijelima
00:25 Strani igrani film
02:15 Priča o Jonathanu Wombacku, kanadski film
03:45 Ubojstvo, napisala je - serija
04:35 Divlji u srcu 7, serija
05:25 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj

07:17 Alpe Dunav Jadran
07:47 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
08:12 Corto Malteze
08:37 Orkestar mladih Simon Bolivar i Gustavo
09:22 Animacijaci
09:42 Feliksova pisma, crtana serija
10:05 Pripovjedač, serija za djecu
10:30 Priče u slikama 2, serija za djecu
10:45 Biblija
10:55 Zagorska Sela: Misa, prijenos
12:00 Priča o Jonathanu Wombacku, kanadski film

13:30 Život ide dalje
14:15 Život ide dalje
15:00 Evergreen
16:45 Atletika, SP - studijska emisija
17:00 Moskva: Atletika, SP - prijenos
20:00 Atletika, SP - studijska emisija
20:20 Prokletstvo zlatnog cvijeta, film
22:15 Ciklus kulturnih filmova: Zabušanti, američki film
23:50 EKV - kao da je bilo nekad, dokumentarni film
01:18 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
01:39 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane
02:19 Noćni glazbeni program - spotovi

07:25 Muškarci u krizi
08:10 TV Izlog
08:25 Zauvijek susjedi
09:30 Fun with Flupe
09:40 Lego Friends
10:05 Krypto super pas, crtana serija
10:30 Štrumpfovi
10:50 Ninja ratnici, serija
11:20 Ninja ratnici, serija
11:45 Zauvijek susjedi, serija
12:45 Hitna Miami, serija
14:40 Showtime, igrani film
16:30 Štrumpfovi
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 In magazin vikend
18:00 Nad lipom 35
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
21:05 Čuvari zakona, igrani film
23:30 Gospodar prstenova: Povratak kralja, film
03:00 Iznad zakona, igrani film
04:40 Hitna Miami
06:10 Dnevnik Nove TV

05:50 RTL Danas informativna emisija
06:25 Krv nije voda
07:25 Aladdin
07:45 Timon i Pumbaa
08:10 Virus attack
08:30 Uvrnuti čupavci
09:15 Galileo, zabavna
10:25 Smrtonosnih 60
11:15 Predsjednikova kći, igrani film
13:25 Ja u ljubav vjerujem, igrani film
15:50 Krv nije voda, serija

HTV1 18.08.2013. 20:40

NA STRADUNU, dokumentarni film
Godina proizvodnje: 2011.

Dokumentarni film Hrvoja Juvančića u kojima redatelj, koristeći arhivske filmove u kombinaciji s današnjim snimkama, propituje aktualne društvene probleme. Tako ćete u filmu 'Na Stradunu' osim uživanja u predivnim starim snimkama 'najljepše ulice na svijetu' saznati i kako je Domovinski rat utjecao na 'stradunski dir', te zašto je broj

stanovnika dubrovačke gradske jezgre u posljednjih 25 godina pao s 5000 na svega tisuću.

Scenarij: Hrvoje Juvančić
Redatelj: Hrvoje Juvančić

16:50 Krv nije voda, serija
17:50 Smrtonosnih 60, dokumentarna serija
18:30 RTL Danas
19:10 Galileo
20:00 Na putu za Montevideo
21:05 Zaboravljeni zločin, igrani film
23:25 CSI: Miami, serija
00:25 CSI: Miami, serija
01:20 CSI: Miami, serija
02:20 Astro show emisija u živo
03:20 RTL Danas informativna emisija

**PONEDJELJAK
12.8.2013.**

06:10 Mir i dobro
06:40 Najava programa
06:45 TV Kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
08:35 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 ZABA EU
09:03 Gorski liječnik
09:47 Vijesti iz kulture
09:55 Slatko ludilo
10:19 Zaleđeni planet: Posljednja granica
11:10 Draga Genevieve...
11:32 Preurediti ili se preseliti
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV Kalendar
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:25 Dr. Oz
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:39 Vrijeme sutra
14:45 Martha, Ruth i Eddie

kanadski film
16:20 Popuna
16:25 Život za motor
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:10 HAK - promet info
18:15 Heartland
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:30 Nulta točka
21:35 Downton Abbey, serija
22:25 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:53 Sport
22:56 Vrijeme sutra
22:58 HAK - promet info
23:02 59. splitsko ljeto - R. Wagner: Ukleti Holandez, snimka opere
01:32 Dr. Oz 2, talk-show
02:17 Knjiga o Rut, američko-kanadski film
03:47 Braća i sestre
04:32 Dr. Oz 2, talk-show
05:12 Skica za portret
05:45 Reprizni program

06:15 Nasljednica s Vendavala
07:00 Mala TV
07:30 Moomini
07:55 Teletubbies
08:20 Papreni detektivi 2
08:45 H2O Uz malo vode! 3, serija za djecu
09:10 Pogled na Zemlju 2: Azorsko otočje
10:02 Dolina sunca, serija
10:45 Globalno sijelo
12:00 Šaptač psima (6)
12:50 Glazba, glazba... novi singleovi
13:15 Doktor Who 5
14:00 Doktor Who 5
14:45 Degraasi 6, serija za mlade

15:10 Život s cvijećem: Ruže
15:33 Ljetnikovci: Drvena kuća u Ravnoj Gori
15:38 Ljetnikovci: Istarska stаница Meneghetti
15:43 Glazba, glazba... novi singleovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Moskva: Atletika, SP - snimka kvalifikacija disk i 400 m prepone
17:00 Moskva: Atletika, SP - prijenos
20:00 Večeras
20:05 Glee (3), serija za mlade
20:50 Konzerva: Jesen
20:53 Konzerva: Fudbalerke
21:00 48 hours, američki film
22:35 Braća i sestre, serija
23:20 Dva i pol muškarca, humoristična serija
23:40 Ubojstvo 1, serija
00:40 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
01:01 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
01:46 Noćni glazbeni program - spotovi

07:00 Fun with Flupe, crtana serija
07:10 Štrumpfovi, crtana serija
07:30 TV izlog
07:45 Kako vrijeme prolazi, serija
08:45 TV izlog
09:00 Djevojka imena Feriha, serija
11:25 Inspektor Rex, serija
12:15 Ninja ratnici, serija
12:45 Zauvijek susjedi, serija
13:50 In magazin

14:30 Inspektor Rex
15:20 Ninja ratnici
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena
21:05 LIDL - Minuta u Europi
21:06 Djevojka imena Feriha
22:10 Večernje vijesti
22:30 Tarzan, čovjek majmun, igrani film
00:25 Gospodar prstenova: Povratak kralja, film
03:55 Sestra Hawthorne
04:40 Ezo TV, tarot show
05:40 Dnevnik Nove TV

04:40 RTL Danas, informativna emisija
05:15 Krv nije voda, serija
06:10 Divlja ruža
07:05 Ben 10: Ultimate Alien
07:30 Moji džepni ljubimci
07:50 Virus attack
08:25 Obitelj Rey
09:15 Miješani brak
10:20 Avenida Brasil
11:20 Na putu za Montevideo
12:35 Prva ljubav, igrani film
15:00 Heroji iz strasti
16:00 Heroji iz strasti
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Krv nije voda
18:10 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 RTL Vrijeme
19:10 Avenida Brasil
20:00 Čuvar zakona
21:50 Vratit će se rode
22:50 Vratit će se rode
23:50 RTL Vijesti
00:10 Zaboravljeni slučaj
01:00 CSI: Miami
02:00 Astro show
03:00 RTL Danas

**UTORAK
13.8.2013.**

06:10 Znanstvena petica
06:40 Najava programa
06:45 TV Kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:30 Vijesti
08:35 Dobro jutro, Hrvatska
09:03 Gorski liječnik
09:47 Vijesti iz kulture
09:55 Slatko ludilo
10:19 Veliki koraljni greben: Čudo prirode
11:09 Preurediti ili se preseliti, dokumentarna

12:00 Dnevnik 1
12:20 TV Kalendar
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:25 Dr. Oz (3), talk-show
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:39 Vrijeme sutra
14:45 Ludi Kanadani, kanadski film
16:20 Popuna
16:25 Godine za pamćenje, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:10 HAK - promet info
18:15 Heartland, serija
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Odmori se, zaslužio si
20:40 Na Stradunu, dokumentarni film
21:35 Downton Abbey
22:30 Dnevnik 3
22:50 Vijesti iz kulture
23:01 Vrijeme sutra
23:10 Men With Brooms, kanadski film
00:50 Dr. Oz, talk-show
01:35 Ludi kanadani, kanadski film
03:10 Braća i sestre, serija
03:55 Dr. Oz, talk-show
04:35 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj

06:15 Nasljednica s Vendavala, telenovela
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Papreni detektivi
08:45 H2O Uz malo vode!
09:10 Pogled na Zemlju 2: Tasmanija, dokumentarna serija
10:02 Reprizni program
10:45 Globalno sijelo
11:15 Rijeka: More
11:45 Vrtlarica
12:10 Šaptač psima
13:00 Glazba, glazba... novi singleovi
13:10 Doktor Who 5
13:55 Doktor Who 5, serija za mlade
14:45 Degrassi 6, serija za mlade
15:10 Lov na antikvitete: Kalijeve peći
15:37 Glazba, glazba... novi singleovi
16:00 Regionalni dnevnik
17:00 Moskva: Atletika
20:05 Glee (3), serija za mlade

20:50 Konzerva: Ženska imena
20:53 Konzerva: Muška imena
21:00 Tom Jones, britanski film
23:05 Braća i sestre
23:50 Dva i pol muškarca
00:10 Ubojstvo 2, serija
01:10 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu, humoristična serija

06:45 In magazin vikend
07:20 Fun with Flupe
07:30 Štrumpfovi
07:55 TV izlog
08:10 Kako vrijeme prolazi
09:10 TV izlog
09:25 Djevojka imena Feriha
11:25 Inspektor Rex
12:15 Ninja ratnici
12:45 Zauvijek susjedi
13:50 In magazin R
14:30 Inspektor Rex
15:20 Ninja ratnici
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:05 LIDL
21:06 Djevojka imena Ferih
22:30 Richie Rich, igrani film
00:10 Tarzan, čovjek majmun, film
02:05 Sestra Hawthorne
02:50 Muškarci ih vole glupe
03:35 Ezo TV, tarot show
04:35 Sestra Hawthorne
05:20 Muškarci ih vole glupe
06:05 Dnevnik Nove TV

05:25 RTL Danas
06:05 Ekkluziv Tabloid
06:25 Krv nije voda
07:20 Ben 10: Ultimate Alien
07:50 Moji džepni ljubimci
08:10 Virus attack
08:40 Divlja ruža
09:50 Obitelj Rey
10:40 Avenida Brasil
12:00 Miješani brak
12:45 Obiteljski posao, igrani film
15:00 Heroji iz strasti
16:00 Heroji iz strasti
16:55 RTL 5 do 5, Informativna emisija
17:10 Krv nije voda
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 RTL Vrijeme
19:10 Avenida Brasil
20:00 Siguran plan, igrani film
22:00 Uvod u anatomiju
23:00 Uvod u anatomiju

23:50 RTL Vijesti
00:15 Zaboravljeni slučaj
01:05 Astro show, emisija uživo
02:05 RTL Danas

**SRIJEDA
14.8.2013.**

06:06 Među nama: Materija i antimaterija
06:45 TV Kalendar
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:01 Vijesti
08:35 Dobro jutro, Hrvatska
09:03 Gorski liječnik, serija
09:47 Vijesti iz kulture
09:55 Slatko ludilo, dokumentarna serija
10:19 Veliki koraljni greben: Od koraljnog grebena do prašume
11:09 Preurediti ili se preseliti
11:32 Preurediti ili se preseliti
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:25 Dr. Oz
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena:
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:39 Vrijeme sutra
14:45 Undercover Angel, kanadski film
16:20 Popuna
16:25 Zelići - carski tiskari
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:10 HAK - promet info
18:15 Heartland
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:10 Odmori se, zaslužio si
20:45 Ekstremni gradovi: Bangkok, dokumentarna serija
21:40 Downton Abbey, serija
22:40 Dnevnik 3
23:00 Vijesti iz kulture
23:11 Vrijeme sutra
23:20 Apartment Hunting, kanadski film
00:45 Dr. Oz, talk-show
01:30 Undercover Angel, kanadski film
04:40 Braća i sestre, serija
05:25 8. kat: Moje i djetetove ambicije, talk-show

06:15 Nasljednica s Vendavala
07:00 Mala TV
07:30 Grčka mitologija
07:55 Teletubbies, animirana serija

08:20 Papreni detektivi 2
08:45 H2O Uz malo vode! 3
09:10 Pogled na Zemlju 2: Belize
10:45 Globalno sijelo
12:10 Šaptač psima, dokumentarna serija
13:00 Glazba, glazba... novi singleovi
13:15 Doktor Who 5
14:45 Degrassi 6
15:10 Putujmo svijetom: Malezija
15:20 Škola mora: Hvar-Vis
15:32 Glazba, glazba... novi singleovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 8. kat: Moje i djetetove ambicije
17:20 Dolina sunca, serija
18:05 Za srce i dušu - pop i rock, glazbena emisija
18:50 Bučom u glavu: Mario Ančić i Marin Čilić
19:00 Kriške sira
19:25 U vrtu pod zvijezdama
20:05 Nogomet - prijateljska utakmica: Lichtenstein - Hrvatska
22:10 The China Syndrome, američki film
00:10 Braća i sestre
00:55 Dva i pol muškarca
01:15 Ubojstvo 2, serija
02:15 Ludnica u Clevelandu
02:36 Zločinačke nakane, serija
03:16 Noćni glazbeni program - spotovi

06:50 In magazin
07:20 Fun with Flupe
07:30 Štrumpfovi
07:55 TV izlog
08:10 Kako vrijeme prolazi
09:10 TV izlog
09:25 Djevojka imena Feriha
11:25 Inspektor Rex
12:15 Ninja ratnici
12:45 Zauvijek susjedi
13:50 In magazin
14:30 Inspektor Rex, serija
15:20 Ninja ratnici, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:05 LIDL
21:06 Djevojka imena Feriha
22:20 Večernje vijesti
22:40 Čarobne hlače 2, film
00:40 Richie Rich, film
02:20 Sestra Hawthorne
03:05 Muškarci ih vole glupe
03:50 Ezo TV, tarot show
04:50 Sestra Hawthorne
05:35 Dnevnik Nove TV

06.25 Ekkluziv Tabloid
06.40 Krv nije voda
07.40 Ben 10: Ultimate Alien
08.10 Moji džepni ljubimci
08.25 Virus attack
09.00 Divlja ruža
10.10 Obitelj Rey
11.00 Avenida Brasil
12.15 Miješani brak
13.05 Siguran plan, film
15.00 Heroji iz strasti
16.00 Heroji iz strasti
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Krv nije voda, serija
18.05 Ekkluziv Tabloid, magazin
18.30 RTL Danas
19.05 RTL Vrijeme
19.10 Avenida Brasil, dramska serija
20.00 Odbojavanje, igrani film, triler
22.30 Kost
23.25 Kost
00.20 RTL Vijesti
00.40 Zaboravljeni slučaj
01.35 Vratit će se rode
02.30 Astro show, show
03.30 Vratit će se rode

**ČETVRTAK
15.8.2013.**

06:10 Riječ i život:
Što čeka Papu Franju?
06:45 TV Kalendar

07:00 Dobro jutro, Hrvatska
08:30 Vijesti
09:03 Gorski liječnik, serija
09:47 Vijesti iz kulture
09:55 Slatko ludilo, dokumentarna serija
10:19 Veliki koraljni greben: Koraljni greben i oko njega
11:09 Preurediti ili se preseliti
11:32 Preurediti ili se preseliti
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:25 Dr. Oz
14:05 Jelovnici izgubljenog vremena
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:39 Vrijeme sutra
14:45 Maldonadoovo čudo, američki film 96'
16:25 Kič?, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:14 Meštović, dokumentarni film
18:39 Murano i Hrvatska, dokumentarni film
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Odmori se, zaslužio si
20:40 Turistička klasa
21:10 Kratki susreti
21:40 Downton Abbey
22:55 Dnevnik 3
23:15 Vijesti iz kulture
23:23 Sport
23:26 Vrijeme sutra
23:35 Noć s kraljem, američki film
01:35 Dr. Oz, talk-show
02:20 Maldonadoovo čudo, film

03:55 Braća i sestre, serija
04:40 Dr. Oz, talk-show
05:20 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:30 Reprizni program

06:15 Nasljednica s Vendavala, telenovela
07:30 Grčka mitologija, crtana serija
07:55 Teletubbies, animirana serija
08:20 Papreni detektivi 2
08:45 H2O Uz malo vode! 3, serija za djecu
09:10 Pogled na Zemlju 2: Brazil, dokumentarna serija
10:05 Brat Bonifacije Pavletić - Sjeme jednog zvanja
10:55 Krasno: Misa, prijenos
12:45 Gospa Olovska, dokumentarni film
13:20 Klape Gospi Sinjskoj 2013., snimka koncerta
14:35 Sportske igre mladih
14:50 Degraasi 6, serija za mlade
15:15 Osoba tjedna: Bruno Langer
15:24 Moderna vremena: Organizacija vremena
15:32 Fenomeni: Komunikacija s pokojnicima
15:38 Glazba, glazba
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Moskva: Atletika, SP
19:30 U vrtu pod zvijezdama, animirana serija
20:05 Glee, serija za mlade

20:50 Konzerva: Ivo Robić
20:53 Konzerva: Proljeće
21:00 Moondance Alexander, film
22:30 Braća i sestre, serija
23:15 Dva i pol muškarca (8), humoristična serija
23:35 Ubojstvo 2, serija
00:35 Retrovizor: Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
00:56 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
01:36 Noćni glazbeni program - spotovi
03:36 Noćni glazbeni program

07:05 Fun with Flupe
07:15 Štrumpfovi
07:40 TV izlog
07:55 Kako vrijeme prolazi
08:55 TV izlog
09:10 Djevojka imena Feriha
11:25 Inspektor Rex
12:15 Ninja ratnici
12:45 Zauvijek susjedi
13:50 In magazin
14:30 Inspektor Rex
15:20 Ninja ratnici
15:50 Zauvijek susjedi
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:05 Kako vrijeme prolazi
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Djevojka imena Feriha
21:05 LIDL - Minuta u Europi
21:06 Djevojka imena Feriha
22:25 Večernje Vijesti

22:45 Poslije sumraka, film
00:30 Bratska krv, film
02:25 Sestra Hawthorne
03:10 Muškarci ih vole glupe
03:55 Ezo TV, tarot show
04:55 Sestra Hawthorne
05:40 Dnevnik Nove TV
06:30 In magazin
07:00 Kraj programa

05.40 RTL Danas
06.25 Ekkluziv Tabloid
06.40 Krv nije voda
07.40 Ben 10: Ultimate Alien
08.10 Moji džepni ljubimci
08.25 Virus attack
09.00 Divlja ruža
10.10 Obitelj Rey
11.00 Avenida Brasil
12.15 Miješani brak
13.05 Dupinovo oko, film
15.00 Heroji iz strasti
16.00 Heroji iz strasti
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Krv nije voda
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 RTL Vrijeme
19.10 Avenida Brasil
20.00 Tjelesna straža, film
23.00 CSI
00.00 CSI, kriminalistička serija
00.55 RTL Vijesti
01.15 Zaboravljeni slučaj
02.10 Kost, kriminalistička serija
03.05 Astro show, emisija uživo
04.05 Kost, kriminalistička serija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorokom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorokom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorokom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

»SALAŠARI SOMBORSKI« PONOVO NA NERETVI Veslači iz Bačke na maratonu lađa

Na ovogodišnjem, 16. maratonu lađa na Neretvi i ove godine sudjelovat će i ekipa »Salašari somboski« HKUD-a »Vladimir Nazor«. Maraton lađa je u subotu, 10. kolovoza, a maratonu prethodi kup »Slobodne Dalmacije«, odnosno utrka u Opuzenu za startne pozicije koja se vozi osmog kolovoza. Ekipu veslača zatekli smo ovih dana na pripremama na kanalu u okolici Sombora. Ovogodišnja ekipa upotpunjena je novim veslačima iz Novog Sada i Subotice, a dvojica veslača priključit će se Somborcima u Metkoviću, kaže pročelnik sportske sekcije HKUD-a »Vladimir Nazor« *Pavle Matarić*. Jedan od novih članova ekipe je kapelan iz Novog Sada *Marijan Vukov*. »U ekipu me je dovela želja da probam nešto novo, a zgodno se ovaj maraton poklopio u vrijeme godišnjeg odmora. Do sada sam samo amaterski veslao i ovo će biti pravi izazov«, kaže Marijan. Somborac *Gašpar Matarić* veteran je u ekipi i ovo će mu biti treći maraton. »Mogu kazati da ove godine odlazimo na maraton spremniji, jer se većina veslača bavi nekim sportom. Cilj nam je da u Opuzenu na utrci za startne pozicije budemo što bolje plasirani«, kaže Gašpar. Taj dobar plasman je važan, jer su lađe na startu u Metkoviću poredane u tri reda. Maraton lađa na Neretvi vesla se od Metkovića do Ploča u dužini od 22,5 kilometara. Ove godine prijavljena je 41 ekipa, a »Salašari somboski« su jedina ekipa iz Vojvodine, odnosno Srbije. Ovo im je treće sudjelovanje na ovom natjecanju.

Z. V.

ZAVRŠEN 34. EPSO U OSIJEKU

Najviše medalja osvojili Nijemci

Nakon dva tjedna natjecanja, od 21. srpnja do 3. kolovoza, u Osijeku je uspješno privedeno kraju 34. europsko prvenstvo u streljaštvu, a domaćin je po općoj ocjeni opravdao očekivanja Europske streljačke konfederacije (ESC) i 583 natjecatelja iz 39 europskih zemalja. Baš zato su dopredsjednica ESC-a *Kerstin Bodin* i tajnik ISSF-a *Vilhelm Xavier Grill* uručili zahvalnice članovima Organizacijskog odbora EPSO 2013. u Osijeku.

Najviše razloga za zadovoljstvo imale su ekipe i vrsni strijelci reprezentacije Njemačke s ukupno osvojene 22 medalje (9 zlatnih, 7 srebrnih i 6 brončanih), reprezentativci Rusije s 20 medalja (7-6-7), koji su prije četiri godine, 2009., također bili vicešampioni, a treće je mjesto osvojila reprezentacija Francuske s 15 osvojenih medalja (7-6-2). Vrijedno je naglasiti da se njihov član *Valerian Sauveplane* okitio sa čak 7 medalja, od čega 5 zlatnih.

Naravno da treba reći da su među 19 osvajača medalja i reprezentativci Hrvatske, zahvaljujući srebru *Snježane Pejčić*, a tu je i reprezentacija Srbije s dvije bronce, one *Ivane Maksimović* i ekipno, *Jasne Šekarić* i seniori.

S. Žebić

IZGRAĐENI TENISKI TERENI U ŠIDU Održan prvi teniski turnir

Građani šidske općine moći će se od kolovoza baviti popularnim bijelim sportom na novoizgrađenim teniskim terenima u okviru kompleksa Sportske dvorane u Šidu. Teniski tereni su službeno pušteni u rad u subotu, 3. kolovoza, kada je po prvi put u Šidu održan turnir Otvorenog prvenstva Vojvodine u tenisu.

Na turniru je sudjelovalo oko 50 natjecatelja iz Srbije, Hrvatske i BiH. Prema riječima predsjednika teniskog kluba, turnir je protekao u najboljem redu, a drugoga dana proglašeni su pobjednici: »U kategoriji 35 plus pobijedio je predstavnik iz Iloka, u kategoriji 45 plus pobijedio je predstavnik šabačkog kluba 'Stari grad', a u kategoriji 55 plus pobjedu je odnio predstavnik šidske općine *Milenko Ujvari*. U kategoriji dubla pobijedili su *Muratović* i *Barjaktarević* iz Srijemske Mitrovice, a drugo mjesto osvojili su *Đokić* i *Jeremić*«, izjavio je predsjednik kluba »Sol 022« iz Šida *Ljubiša Jeremić*.

Jedan od suvlasnika teniskih terena zadovoljan je završenim poslovima i održanim turnirom. U narednom periodu u planu je da se upotpune sadržaji u sklopu teniskih terena: »Kako bi animirali djecu, u narednom periodu planiramo besplatnu školu tenisa za djecu svih uzrasta. Već početkom školske godine, u dogovoru s nastavnicima, planiramo da se nekoliko sati tjelesnog odgoja održi na ovim terenima, kako bi djeca naučila igrati tenis«, istaknuo je Tomislav Đokić.

S. Darabašić

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04, 36/09) Gradska uprava, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš Projekta: UKLANJANJE POSTOJEĆE BENZINSKE POSTAJE BS »Novi Žednik« u naselju N. Žednik, Ulica Filipa Kljajića bb.

Nositelj projekta »NIS« AD, Novi Sad, Narodnog fronta br. 12, planira objekt benzinske postaje u Novom Žedniku demontirati i ukloniti. Na lokaciji su objekti: za smještaj osoblja; podzemni čelični rezervoari za naftne derivate; automati za utakanje; automat voda/zrak; separator masti i ulja; žičani kavez za TNG boce; stupovi za rasvjetu; jarboli i zeleni otok.

Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat Gradske kuće, soba 226, u periodu od 9.8.2013. do 19.8.2013., u vremenu od 10 do 12h.

Molimo vas da u gore navedenom roku dostavite mišljenje, primjedbe o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš predmetnog objekta ovom nadležnom tijelu.

MAJDAN

Pješčani biser u srcu Kelebijske šume

Kupajte se i uživajte, ali vodite računa o čistoći okoliša

Velike i nesnosne vrućine već uveliko vladaju. Pravi vrela dani idealna su prigoda za kupanje na otvorenom prostoru. U srcu Kelebijske šume, na Majdanu, popularnom izletištu mnogih Subotičana koji imaju (ili nemaju) svoje vikendice i zemljišne parcele u šumi koja se prostire duž granice sa susjednom Mađarskom.

KUPANJE U PJEŠČANOJ BARI

Povijest kupanja na Majdanu zadire u vrijeme osamdesetih godina prošloga stoljeća, kada su započela prva iskapanja pijeska za

potrebe radova na izgradnji i asfaltiranju cesta na teritoriju subotičke općine. Dubljim zaranjanjem industrijskih strojeva u dotad zapuštenu pjeskovitu površinu, oslobodilo se vrelo podzemnih voda i ubrzo je nastao tzv. Majdan, koji se postupno počeo širiti tvoreći svojevrсно malo jezerce čiste vode filtrirane kroz pjeskovitu osnovu tla. A pojava jezera poklopila se baš nekako u vrijeme prvih toplih dana toga ljeta osamdeset i neke godine i izvor osvježavanja ubrzo je otkrilo nekoliko vikendaša koji su imali svoje placeve u neposrednoj blizini. Zanimljivo, prvih nekoliko godina, za Majdan i mogućnost kupanja na njemu nije

znalo puno ljudi, jer su oni koji su znali svojevrсну tajnu mudro su je krili od drugih. Ali, niti jedna tajna, osobito u manjim sredinama kakva je naša, nije mogla dugo ostati i već sljedećih godina, usporedo sa širenjem vodene površine, započeo je i masovan pohod izletnika i kupaca. I tako je Majdan postao opće prihvaćenim mjestom za kupanje.

PRVI OVOGODIŠNJI KUPAČI

Fotografije pred vama i pokraj prirodne ljepote Kelebijske šume i prirode koja okružuje lokalitet oko Majdana, prikazuju i kupče

koji se osvježavaju u čistoj, pjeskovitoj vodi. Pješčani biser Kelebijske šume nije više tajna i vjerujemo kako će ove godine biti mnogo onih koji će spas od velikih ljetnih toplina potražiti u njegovim malim dubinama. Osobito mališani koji se mogu brčkati u brojnim plićacima duž svih strana ovog malog panonskog jezera, neplanirano nastalog u posve drugačijoj ljudskoj namjeri.

Svima onima koji će možda baš ovoga ljeta prvi puta otići na Majdan, upućujemo molbu i svojevrstan apel. Kupajte se i uživajte, ali vodite računa o čistoći okoliša. Jer možda će se na Majdanu kupati i generacije koje tek stasaju...

Dražen Prčić

BICIKLISTIČKI KLUB »JEDNOTA« IZ ŠIDA

Vrijedna ekipa s puno priznanja

Član biciklističkog kluba »Jednota« iz Šida **Aleksandar Roman** postao je nedavno juniorski prvak Srbije u planinskom biciklizmu. Naime, na prvenstvu Srbije, koje je održano 21. srpnja

strek za daljnji rad i u narednom periodu očekujem još veće uspjehe».

PARACYCLING

Zapaženi rezultati ovog kluba bili su i u paracyclingu.

Aleksandar Roman, Slobodan Radovanović i Mihajlo Radovanović

na Košutnjaku u Beogradu, osvojio je prvo mjesto u kategoriji juniora. Vicešampioni su **Violeta Trifković**, **Emilija Đaćanin** i **Đorđe Pavkovičević**, također članovi MTB »Jednota« iz Šida.

Aleksandar Roman se već četiri godine bavi planinskim biciklizmom. Već tri puta do sada je sudjelovao na državnom prvenstvu, a od ove godine postao je državni šampion.

»Do sada mi je najveći uspjeh bilo četvrto mjesto na balkanskom prvenstvu i osvojio sam dvije titule šampiona Srbije u zimskoj disciplini cyclo-cross i cross country, a bio sam sudionik na svjetskim kupovima i europskom prvenstvu. Ova titula predstavlja mi još samo veći pod-

U ovom klubu time se bave dva člana – **Uroš Španović** i **Mihajlo Radovanović**. Mihajlo Radovanović je od prošle godine kao najmlađi član reprezentacije Srbije sudjelovao na svjetskom kupu u Meranu u Italiji, a 21. srpnja sudjelovao je u utrci u Slovačkoj u ski centru Vratna, gdje je zabilježio dobre rezultate i u dvije discipline zauzeo drugo mjesto.

»Bio sam drugi u državi u cyclo-crossu i imam dvije crvene medalje s euro kupa u Beogradu i Slovačkoj. Osvojio sam jedanaesto mjesto na svjetskom kupu u Italiji i zadovoljan sam rezultatima, mada uvijek može bolje. Planiram nastaviti baviti se ovim sportom, jer sam ga dosta zavolio, kao

i pokušati ostvariti još bolje rezultate. Od kada se bavim biciklizmom, mnogo bolje se osjećam, lakše se krećem i dišem«, kaže nam Mihajlo.

TRENINZI I AKTIVNOSTI

Izuzetni postignuti rezultati članova kluba tijekom cijele godine, bili su povod našeg razgovora s predsjednikom »Jednote« Slobodanom Radovanovićem.

»Ukupno smo do sada imali šest priznanja, što nas ubraja među najuspješnije ekipe na državnom natjecanju. To je rezultat velikog truda i rada naših članova od kraja prosinca prošle godine do sada. Vozili smo mnogo utrka, kako u zemlji tako i u inozemstvu, a nekoliko je naših natjecatelja pozivano u reprezentacije kadeta. Aleksandar Roman je sudjelovao na europskom

prvenstvu u Švicarskoj i nadamo se da će i u sljedećoj godini postići dobre rezultate, kada mu je i završna godina juniora. Ove godine ga očekuje svjetsko prvenstvo u Južnoafričkoj Republici, koje se održava sljedećeg mjeseca«, kaže Slobodan Radovanović.

Predsjednik kluba najavio je sudjelovanje članova u humanitarnim akcijama, vodeći se time da i u svom klubu imaju osobe s invaliditetom. Jedna od takvih bit će utrka za malu **Anitu Balaž** iz Erdevika, djevojčicu kojoj su potrebna sredstva za transplantaciju srca i pluća, a 27. rujna bit će organizatori kupa Europe u Beogradu, kada se nadaju da će okupiti veliki broj ekipa s cijelog Starog kontinenta.

S. Darabašić

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem priručnike za pripremu državne mature u RH i to: matematika, hrvatski, engleski, te biologija, fizika, kemija. Zvati 063 - 8820654.

Izdajem jednosobni namješten stan, blizu Ekonomskog fakulteta, telefon, CATV, interfon, TA peć, priključak na ADSL. Tel.: 064 - 3285657.

Prodajem veću termoizolovanu kompletno završenu tehnički primljenu katnicu (13 x 11) sa suterenom, CG i svim infrastrukturnim priključcima (voda, kanalizacija, telefon, internet, gas) u centru Sombora. Tel.: 025-449-220; 064-280-84-32.

Prodajem traktor Torpedo tip TD 4506 izdanje 1979 god. Registriran, izvršena generalna popravka i u odličnom je stanju. Tel.: 061-1621820.

Prodajem sajle raznih dužina i debljina u Novom Sadu. Tel.: 063 8291-264.

Subotica - Centar, izdaje se poslovni prostor 96 m² - 4 prostorije pogodan za urede, predstavništva, agencije. Tel.: 024 529-745; 063 518-218.

Izrađujem hrastove čamce, 3 do 6 metara dužine i jasenova vesla. Prijevoz po dogovoru. Petar Okruglić, Morović Tel.: 064-3467056 www.okruglic-camci.co.rs

Prodajem Singer šivaći stroj star preko 100 godina. Malo korišten, sačuvan s original papirima, za 100 eura. Tel.: 572-875; 0638838747; 0690094246;

Primila bih na dvorbu, spremanje ili druge kućne poslove. Tel.: 065/531-99-28.

Iznajmljivanje čokoladne fontane za rođendane, vjenčanja i razne druge prigode. Tel.: 069/524-7860.

Crikvenica - izdajem apartmane blizu mora. Tel.: +385 51 241-053.

Prodajem Renault CLIO 1,2 crvene boje, 3 vrata, decembar 2011, prešao 4500 km. Tel.: 063/516-300.

Prodajem kozje mlijeko i sireve u Subotici. Tel.: 064 2380088.

Prodajem vijetnamske svinje i švicarske patuljaste koze. Tel.: 064 2380088.

Nudim uslužno kuhanje domaćeg sapuna, sirovina osigurana. 50 posto gotovog sapuna nudim osobi koja poznaje tehnologiju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem stan u Zagrebu - Gajnice, 52,80m² + ostava u podrumu. Stan ima 2 sobe, kuhinju, kupaonu, wc, predsoblje, terasu. Neposredna blizina vrtića, škole, ambulante, tržnice i ostalih sadržaja. Tel.: 064-3690680.

Izrađujem po narudžbi ručno šivene tradicionalne ženske bunjevačke, šokačke, mađarske i bizovačke papuče. Tel.: 064 0543720.

Povoljno dekoriranje dvorana za vjenčanja i rođendane, izrada perlica za zvanice, poklon korpe i dekorativno pakiranje darova. Tel.: 064 0543720.

Prodajem ulični dio obiteljske kuće. U jednom dijelu potrebna adaptacija. Postoji struja, voda, kanalizacija, kablovska. U najljepšem je dijelu Kertvaroša. Cijena 40.000 eura. Tel.: 024 572-875, 063 8838747, 069 0094246.

Prodajem salaš i 2 jutra zemlje kod željezničke stanice Ljutovo, Mažuranićeva 21. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno TIP 500, TIP 400 meko i oštro od 1, 5, 25 kg. Tel.: 024562-415 ili 064 2779948.

Prodajem slamu - žitnu i zobnu s njive, i čutke. Tel.: 532-570 ili 060 0532570.

Crikvenica, izdajem apartmane blizu mora. Tel.: 385 51 241053.

Mijenjam 2 jutra zemlje i salaš u Ljutovu za garsonjeru u Subotici. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno T-500 krušno, T- 400, čisto i T- 400 oštro. Po narudžbi pečem domaći kruh. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem bojler 10 litara, aspirator i električnu biciklu malu. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem kuću-vikendicu na obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

U centru se izdaje lijep poslovni ured od 35 m² - dvije prostorije s parkingom, na tihom i mirnom mjestu. Cijena 100 eura. Tel.: 064 9738601

Prodajem kuću u Gornjem Tavankutu, 120 m², sendvič zid, etažno grijanje s okućnicom, Tel.: 061 1478823

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, trosobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamužić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo i urednica Hrčka)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vuković-Lamić
Branimir Kuntić
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika« doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

MARGA TUMBAS PROSLAVILA 100. ROĐENDAN

Stoljeće života prožeto vjerom

Kada se prilikom nazdravljanja ili čestitanja izrekne ona rečenica »Živjeli mi sto godina!« najvjerovatnije kako dobar dio onih koji u tomu sudjeluju zapravo i ne vjeruje u »ispunjenje« ove želje. No, da to može biti slučaj, pokazuje primjer *Margarete Marge Tumbas* iz Subotice, koja je proš-

loga četvrtka, 1. kolovoza, proslavila svoj stoti rođendan.

Rođena je u Pavlovcu (Vanteleku) u blizini Žednika od oca *Grge* i majke *Cilike*. Njezina majka je rodila četrnaestero djece od kojih je nekoliko umrlo ubrzo nakon rođenja, te je odrasla uz šest sestara i jednog brata. Završila je tri razreda »kerske škole«. Već sa sedam godina počela je učiti krojački zanat kojim se, kako će se kasnije ispostaviti, bavila preko sedamdeset godina. Dio djetinjstva i mladosti provela je u Maloj Bosni, gdje je njezin otac držao kruparu.

Nije se udavala iako je, kaže, udvarača bilo. »Imala sam jednog 'redovnog' *Nestu* koji je nažalost mlad preminuo. Kasnije sam se vodila savjetom moje matere 'Bolje nikaki, nego makar kaki' te se nisam udavala«, priča Marga. Djece nema, ali je deset puta bila kuma na krštenju u crkvi. Najveći dio života živjela je u obiteljskoj kući u Gatu s još dvije sestre – *Katom* (Sekom) i *Jelenom* (Tilkom), koje se također nisu udavale. Njih tri su se bavile krojačkim zanatom.

»Šile smo svašta, a puno smo radile 'za badava' na slavu Božju. Jedne smo godine šile 52 'ruva' za prvu pričest u 'Maloj crkvi'. Među ostalim, šile smo i nošnje za jedno petnaest 'bandašica'«, prisjeća se Marga.

Prije sedam godina je pala i slomila kuk te je od tada njeguju rođaci u Malom Bajmoku. Zdravlje je usprkos godinama i otežanom kretanju solidno služi. Bistra je, čitati ne može jer ju bole oči, TV ne gleda, ali zato sluša Radio Mariju. Ima šest-sedam »poznatih« koji joj ponekad dolaze u posjet.

Velika je vjernica, te je katolička vjera imala izuzetno važnu ulogu u njezinom životu. O tomu svjedoči i njezin odgovor na naš upit o tajni njezine dugovječnosti: »To je odredio Bog. Uvijek sam živila u skladu s božjim zapovijedima, molila. Stoga i drugima savjetujem da vjeruju u Boga i idu u crkvu«.

U njezinom »životopisu« zanimljiv je podatak da je, uz hodočašća u Aljmaš i Mariju Bistricu, bila čak pet puta u Rimu, a jednom i u Svetoj zemlji.

Da je iza nje cijelo stoljeće govore i činjenice da je rođena u Austro-Ugarskoj, preživjela dva svjetska rata, pa i nesretne devedesete koje su se završile bombardiranjem. Zanimljiv je i podatak da je treća osoba koja je krštena u žedničkoj crkvi.

D. B. P.

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Visoke pete i momačko kolo

Piše: Branko Ivković

Faljen Isus čeljadi, jevo ja niki malo progledo kako je sunce zašlo vamo za zabat od salaša pa se oladijo ladnom vodom iz bunara i naveli da vam napišem koju rič. Da ne zaboravim, u zadnje vrime sam niki posto kugod naša teta. Kuda kadgod, a nju su zvali »radijo Mala Bosna«. Kažedu da je ona znala visti uvik prija sviju novina, a i uvik je štogod umila i nadodat, pa da vidiš onda svađanije u selu. Lipo sam se bome provo i u Đurđinu u bandašicinom kolu, sit sam se najigro, jest da me jedna gospoja zdravo gadno pogledala kad sam joj malo nagazijo na sandalu al, koji andrak i oblačidu te žene te petate sandale od pošuka – ta sotim ne trevidu tamo di oćedu već komegod pod nogu kugod i ona meni, lipo sam joj kazo »ta idi ženo u peršin di ćeš u igru kad imadeš te štule na nogama, a ona meni da manje ločem i da se ne laćam igrat kad ne znam«. No vidiyo bi ja šta bi ona kazla da ja imam više kila, sva srića što sam samo stotinjak kila žive maže. No bilo je lipo, neću lagat na misi nisam bijo jel bome bilo mi milije ić u kolo, a nisam imo benzina za dva-put ić u Đurđin jel bome benzin nije jeptin. Tijo ja kupit na kredit limuzinu na traktorski olaj, al eto ovi me privarili pa ukinili tu felu olaja, samo ne znadem šta

ćemo mi što imademo ove traktore od tridest godina, te nemož baš dugo tirat na ovaj Jevropski dizel jel će crknit, a bome i fajin je skuplji, otac ga prokarto, kugod da ga Merkelova kuva u njezinoj bašči u katlanki. A i ovi naši čim kad štogod smute narodu samo divanidu »e tako je to u Jevropi«. Toliko mi se već smutila ta pripovitka o toj famoznoj Jevropi da sam počo već dobijat niki stra od nje, kugod dica što ne smidu ić po mraku. Kažedu da onda nećemo smit praviti disnotor. Ha ha, e to bi volijo vidit, ta mi ode na severu Bačke smo pravili bome disnotor i kad je bila obaveza, i vladala OZNA. Moj dida je divanijo: »OZNA nikog ne pozna, vlast bome triba poštivat«, a onda oćo kući, lipo otvorijo zemunicu pod đubretom, i tamo priklo debelo svinjće i rasprodo meso na crno. Ta idite čeljadi moja, naš će se čovik snać uvik, tog se ja ne bojim, samo da se ovi ne pišmane i svoju čeljad ne maltretiraje, a od tuđina se ne triba bojat, nas je uvik uništavo svoj.

Niki dan čitam u novini da su u tim Somboru vućili ciglju u Rvacki dom. Pa kažite čeljadi jel to lipo, ta to nije došo tuđin, to su ovi domaći uradili izijo ji ko ji podržava.

Sad vas lipo pozdravljam i budite mi dobri do druk put, zbogom, vaš Branko iz Ivković šora.

Vi dana bać-Ivu vandrovanje baš oće. Taman dojde natrag š jednoga puta, već mu se triba krenit na drugi. Tako je bilo i za Gospu od Anđela. Stipa iz Bača obnarodovo da će se it na hodočašće tamo otkuda su njevi stari došli pri više od tri vika. Bać-Iva se obradovo, veli saće se njegovi Šokci, od Berega do Plavne, krenit ko i pri pet godina, kad je išlo toliko svita, da se avtobuse ni moglo izbrojit. Prvi od njegovoga društva sazvo konferenciju i reko da bi svakako tribalo it, al on ne može. Pita jel se komu ide, a bać-Ive oma ništa zatitralo u trbuvu, veli išo bi, zašto ne, pa i on je pri pet godina bijo međ nima što su okupili sve Šokce sove strane Dunova i napravili veliku proslavu tri vika i dvajst godina od velike selidbe. To nikada neće zaboravit. Istina, još onda mu malo zapeckalo u srcu što š njima ni bijo prvi od njegovi u ve države, al Bože, potli se štodira, kud bi se taj i trpo međ Šokce, kad je on Bunjevac, a Bunjevci što živu u Mađarcke imali su u isto vrime nikaku svoju proslavu, pa je ošo kod nji. Vrimo prošlo, peckanje pristalo, a ni naj prvi više ni prvi. Vaj novi prvi će možda sad it š njima, jel je, eto, ope nika okrugla godina, sad će se obilježiti tri vika i firtalj od velike selidbe. Malo se prezniyo i baš mu bilo drago kad je prvi reko da bi š njim mogla it i njegova mlađa. Zaboravijo je i na vrućinu i na dugački put, samo mu srce zacigralo što će cura vidit otkud su njevi stari došli tamo otkud danas opet odlazu dalje. A drugima malo i odlanilo što ne moru it oni. Na put su se krenili u zoru. Bać-Iva i mlađa se popeli u avtobus na granice, samo nikoliko kilometeri od njevoga sela. Oma je pogledo koga imade, pa kad je vidijo, ko da ga je niko poljo ladnom vodom. Zovi pet godina, misli se, njegovi se pošteno osuli. Vidi da su u avtobusu Stipa iz Bača i njegova, Stipa iz Berega, Pava iz Vajske i on, to je bilo sve od ni što su pravili proslavu pri pet godina. Misli se zašto je to tako, al ko zna, velika je oskudacija, pa možda baš ni ne može svako odvojiti ti nikoliko stotina za platiti avtobus. A ko zna jel bi zove prve, jel druge, jel treće, platili njevi, jel bi morali sami. A možda i kod nji oskudacija, pa ne bi ni dnevniće dobili? Svi u avtobusu se međ sobom zadivanili, a bać-Iva se samo pita zašto nema nikoga skoro iz polak društava sove strane Dunova, a pri pet godina se svi zakunili da će od onda, pa zauvik, sve radit zajedno, pa će tako pokazat cilomu svitu šta Šokci možu kad se složu. A po vomu bi reko da se Šokci možu složiti ko rogovu u džaku. Vidi on da su, kanda, zajedno napravili samo tu veliku proslavu, a već na godinu su jedni počeli vuć vamo, drugi tamo. Svašta se tu umišalo. Jedni su dobili malo više novaca neg drugi, druge su prvo iz varoši malo više tapšali po ramenu i zivkali ji na koikake večere, pa jim i to bilo dosta, a reko bi i da je svako od svakoga tijo bit pametniji. A kako bi se Šokci i mogli sporazumit ko je pametniji, kad su odmalena naučili motiku u šake, pa samo rmbačiti i prosipat pamet po korovine. Ako bi kojigod i svršijo velike škole, ako bi i probo napraviti štogoda veliko i pametno, što je svud na velike cine, oma bi mu se stali prdačiti što biži od motike. Bać-Iva je izgubijo volju za svakim divanom, toliko je bijo jadan i jidovan.

9. kolovoza 2013.

Piše: Ivan Andrašić

FOTO KUTAK

Prva nagrada Dužijance 2013.
aranžeri: Oskar Kovač i Luka Skenderović

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Aleska Kokić

Gdje je i kada rođen svećenik i književnik Aleksa Kokić?
Što je studirao?
Kad je zaređen?
Gdje je bio župnik?
Koji elementi bačkog krajobraza dominiraju u njegovoj poeziji?
Kada je umro?

Umrro je 1940. na odsuženju vojnog roka na Cetinju.
Ravnica i zlatni klasovi.
U župi sv. Roka u Subotici.
Zaređen je 1937. godine po rukama biskupa Lajče Budanovića.
Studirao je bogoslovije, a kasnije i slavistiku.
U Subotici 1913. godine.

VICEMI

Pasu dvije krave na livadi i kaže jedna drugoj:

- Jao, jesi čula da vlada epidemija kravljeg ludila?
- Mene to uopće ne zanima, ja sam helikopter.

Ide pile ulicom i puši. Zaustavi ga pijetao.

- Što je, mali, zašto pušiš? Reći cu te mami i tati.

A pile odgovara:

- Samo ti reci, ja sam iz inkubatora....

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

**365
DANA**

ODLOŽENO PLAĆANJE!

čekovima građana, u jednakim
mjesečnim ratama, na cijeli asortiman

VIKEND AKCIJA U KTC-u
09.8. - 12.8.2013.

SVAKOG UTORKA

-10 %

**POPUSTA SAMO ZA
NEZAPOSLENE, uz
potvrdu o
nezaposlenosti**

Rajčica svježa 1 kg

~~39.90din~~
35.90din

Breskva svježa 1 kg

~~45.90din~~
39.90din

Sladoled Quattro classic 900 ml

~~350.00din~~
1litr=333.76 din
259.90din

**-25%
POPUSTA**

Voda Radenska Naturelle negazirana 1,5 l

~~49.90din~~
1litr=26.60din
39.90din

**-20%
POPUSTA**

Ledeni čaj Sola breskva 1.5 l

~~99.90din~~
1litr=33.27 din
79.90din

Sladoled jagoda, vanilija 70g

~~45.90din~~
1kg=459.90din
32.90din

Kava grand gold 200g

~~205.90din~~
1kg=929.50din
187.90din

Tersy 3 kg + 300 gr gratis

~~279.90din~~
1kg=81.75din
269.90din

**EXTRA
CIJENA!**

Dužijanica Đurđin

Dužijanica Ljutovo

